

Obvestilo

Današnja številka DE skupaj s priložo Vzajemnost pošilja Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS vsem TOZD in drugim delovnim skupnostim – zavezanecem prispevka brezplačno. Skupnost želi, da bi se vsi delovni ljudje kar najbolje seznanili s predlaganimi možnostmi o bodoči organiziranosti skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter se v javni razpravi o predlaganih rešitvah tudi izrekli.

(Nadaljevanje na 6. strani)

UKREPAJMO HITRO IN UČINKOVITO!

V zvezi z najnovjšimi podražitvami osnovnih življenjskih potrebščin smo zaprosili sekretarja za ekonomsko in socialno politiko RS ZSS Janeza Tršana, naj bi kaj več povedal o poteh in načinih razreševanja posledic podražitve ter s tem povezanimi nalogami sindikatov.

Tovariš Tršan je poudaril, da smo se v Sloveniji sporazumeli o enotnih stališčih glede ublažitve posledic podražitve najpomembnejših življenjskih potrebščin. Naloga sindikatov je, da skladno s sprejeto lastno politiko, resolucijo o družbeno-ekonomskem razvoju SR Slovenije v letu 1974, stališči VII. kongresa ZKS in X. kongresa

ZKJ ter upošteva najnovjšo lastno oceno o gospodarskih gibanjih v prvem polletju letos, nastopijo v vlogi organizatorja in povezovalca prizadevanj, da bi na vseh ravneh naše družbene organiziranosti po samoupravni poti čimprej izoblikovali tudi konkretne ukrepe za praktično uresničevanje sprejetih načelnih stališč.

„Objavljene so bile dokaj naspotujoče si ocene o povečanju življenjskih stroškov, možnih posledicah podražitev in njihovem vplivu na življenjsko raven delavskih družin, zlasti tistih z nizkimi osebnimi dohodki. Če naj bo akcija za ublažitev posledic hitra in učinkovita, mora temeljiti na realnih ocenah, kajti sicer bi lahko pripeljala tudi do zmotnih zaključkov. Vaše mnenje o tem je?“

„Sindikati zahtevamo, da pristojni organi nemudoma

Slovenski sindikati ob zadnjih podražitvah

Zveza sindikatov Slovenije ugotavlja, da imajo sedanje podražitve nekaterih osnovnih živil pomembne socialne posledice in v največji meri prizadenejo delavce z najnižjimi osebnimi dohodki.

Zveza sindikatov Slovenije je zavoljo tega sprejela naslednja

STALIŠČA:

1. Vsota kalkulativnih osebnih dohodkov se lahko izjemoma poveča za 3 odstotke pred potekom devetmesečnega obdobja. V interni delitvi sredstev za osebne

DELAVSKA ENOTNOST

27. VII. 1974 – ŠT. 29 – L. XXXI

dohodke naj organizacije združenega dela povečajo v okviru razpoložljivega dohodka osebne dohodke v višini podražitve nekaterih prehrabnih proizvodov tistim delavcem, katerih osebni dohodki so pod ravni osebni dohodkov v SRS, in sicer v skladu z merili samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

2. Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja naj poveča pokojnine od 1. avgusta poprečno za 8 odstotkov z uporabo regresivnega načina povečanja. To izjemno povečanje pokojnin je treba upoštevati pri redni valorizaciji za leto 1975 v skladu s tekočim gibanjem osebnih dohodkov.

3. Skupnosti zdravstvenega zavarovanja naj z začasnimi in v zvezi skupnosti zdravstvenega zavarovanja usklajenimi sklepi določijo nadomestila za čas odsotnosti z dela, tako da bo možno usklajevanje osnove nadomestila v krajših časovnih obdobjih. Ob tem opozarjamo na naša dosežanja stališča, po katerih je treba zagotoviti usklajevanje osnov za nadomestila z gibanji osebnih dohodkov v organizacijah združenega dela in z življenjskimi stroški.

4. Predlagamo, da Izvršni svet skupščine SR Slovenije pripravi spremembo zakona o najmanjšem osebnem dohodku, in sicer tako, da se višina najmanjšega osebnega dohodka poveča od 45 odstotkov na 55 odstotkov poprečnega osebnega dohodka SR Slovenije v minulemu letu.

5. Skupnost otroškega varstva SR Slovenije naj pripravi predlog o spremembah cenzusov in višine otroškega dodatka, tako da se ne bo zmanjšalo število upravičencev in da bodo otroški dodatki sledili rasti življenjskih stroškov.

(Nadaljevanje na 6. strani)

V nedeljo, 21. julija, so v Cerknem slovesno položili temeljni kamen stanovanjskemu in delavskemu bloku, v katerem bo dobilo prostor 180 mladih delavcev. S tem bodo rešili enega večjih stanovanjskih problemov mladih delavcev tovarne ETA Cerkno. Sicer pa je že doslej 1300-članski kolektiv ETE v veliki meri skrbel za dvig življenjskega standarda in za stanovanja svojih delavcev. Samo v zadnjih letih so vložili več kot 10 milijonov dinarjev v stanovanja in pet milijonov v objekte družbenega standarda v krajevni skupnosti. Fot: A. AGNIČ

Ob dnevu ETE iz Cerknega in ob dnevu vstaje so imeli delavci v Cerknem, kjer je govoril tudi predsednik republiškega sveta sindikatov Slovenije inž. Janez Barborič.

V svojem govoru je tovariš Barborič z zadovoljstvom ocenil razvoj pot ETA v zadnjih letih, saj je v štirih letih naraslo število delavcev od 700 na 1300, bruto produkt pa kar na 213 milijonov dinarjev. Vse to so dosegli predvsem z visoko mehanizacijo in visoko kvaliteto izdelkov, ki se lahko enačijo z uvoženimi. Prav to je sedaj ETA izvažala polovico svoje proizvodnje.

Tovariš Barborič je govoril tudi o problemu kadrov, ki se že kaže tudi na Cerkljanskem. Po njegovm bodo to vprašanje rešili predvsem z večjo avtomatizacijo in z investiranjem v nerazvite predele Jugoslavije, kakor tudi z ustvarjanjem ugodnih pogojev za vračanje zdžmcev.

Se posebej je predsednik RS ZSS poudaril, da bodo sindikati vztrajali, da bodo osebni dohodki rasli skladno z življenjskimi stroški in produktivnostjo, čeprav bi šlo to na račun reproduktivne sposobnosti gospodarstva. Ne moremo pristati, da bi šlo vse na breme delavcev. Produktivnost raste namreč za več kot 6 odstotkov letno, življenjski stroški se dvigajo nad normalo, osebni

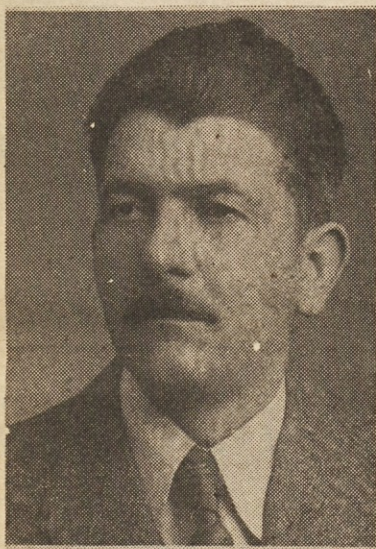
dohodki pa tega ne dohitevajo. Tovariš Barborič je govoril še o nujnosti združevanja delovnih organizacij od surovin do trgovine, pri čemer naj bi ne delili samo dela, ampak tudi dohodek.

Predsednik slovenskih sindikatov je spregovoril tudi o samoupravljanju, kjer smo v zadnjem času dosegli že precej, vendar še vedno premalo. Opozoril je, da smo doslej uporabljali metodo prepričevanja, da pa bomo, če bo potrebno, uporabili tudi druga sredstva, da bi uresničili določbe, ki jih predvideva nova ustava.

Na svečanem delu srečanja so podelili tudi številna priznanja delavcem ETA.

JOŽE MENCINGER:
Ustanovitev klubov za pospeševanje proizvodnje in proizvodnosti smo predlagali organizacijam združenega dela zato, da bi v njih povezali širok krog neposrednih proizvajalcev, da bi z njihovim sodelovanjem in pomočjo hitreje reševali praktične tehnološke in tehnične probleme proizvodnje.

JANKO LIPNIK:
Akcija za pridobitev beneficirane delovne dobe za dimnikarje traja že šest let. Podpora RO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije ter republiške in zvezne gospodarske zbornice pa je odraz upravičenosti te naše zahteve.

INŽ. PETER ŠKUFCA:
Delavci združenega podjetja Polikem se zavedamo, da bomo učinkovito in racionalno poslovali le s skupnim nastopom v celotnem procesu reprodukcije, da bomo le tako delavcem zagotovili večjo socialno varnost.

Žal, brez odmeva!

Že lep čas si organizacije tehnične kulture prizadevajo, da bi usmerile svoje delo v proizvodna in druga podjetja, da bi povezale širok krog proizvajalcev v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela pri reševanju praktičnih tehnoloških in tehničnih vprašanj v neposredni proizvodnji. V teh svojih prizadevanjih so pred leti formirale kot svoje »osnovne organizacije« družstva ljudske tehnike. Izkušnje pa so sčasoma pokazale, da je šel njihov razvoj v drugo smer. Zato je bilo treba najti nove rešitve. O teh vprašanjih je tekel tudi naš pogovor z Jožetom Mencingerjem, sekretarjem mestnega sveta zveze organizacij za tehnično kulturo v Ljubljani.

„Ob uveljavljanju ustavnih dopolnil so morale tudi vaše organizacije opredeliti svojo vlogo in mesto. Kje je potemtakem vaš prostor v organizacijah združenega dela?“

„Svoj prispevek k uresničevanju ustavnih določil smo dali z nekaterimi, vsaj za naše pojme koristnimi pobudami, ki bi jih gospodarstvo, sodeč po izkušnjah dolgoletnega preveč šibkega sodelovanja z organizacijami ljudske tehnike, moralo sprejeti. Ko smo namreč prišli do spoznanja, da društva ljudske tehnike še zdaleč niso organizacije, ki bi zagotavljale izpolnjevanje zahtevnih in obsežnih programskih nalog v združenem delu, smo se lotili konkretnih akcij.“

„Za katere akcije ste se najprej odločili?“

„Sodili smo, da bi kazalo najprej začeti z akcijo za pospeševanje vloge in mesta organizacij tehnične kulture v delovnih organizacijah. Predlagali smo, da bi za začetek v ljubljanskih podjetjih ustanovili klube za pospeševanje proizvodnje in proizvodnosti, združevali pa naj bi vse tiste delavce in strokovnjake, ki so že doslej tvorno sodelovali pri razreševanju proizvodnih in drugih problemov v svojih delovnih skupnostih.“

„Se vam ne zdi, da bi za tako pomembne naloge morali biti klubi deležni širše pomoči delovnih kolektivov?“

„Seveda klubi ne bi smeli ostati zaprti sami vase. Že ko smo predlagali njihovo ustanovitev, smo se kajpak zavedali, da bodo morali sodelovati največ z osnovnimi organizacijami sindikata. Bržkone že zato – in v to smo globoko prepričani – ker so sindikati že po svoji programski usmeritvi dolžni, da v združenem delu pospešujejo inovacijsko dejavnost in racionalizatorstvo, torej obeh temeljnih področij, na katerih bi zasnovali delo klubov za pospeševanje proizvodnje in proizvodnosti. Morda vsega tega ne bomo tako kmalu dosegli, vendar menimo, da bi si razen tesnega sodelovanja z osnovnimi sindikalnimi organizacijami morali klubi v praksi svojega vsakodnevnega delovanja zagotoviti tudi čim tesnejše sodelovanje s samoupravnimi organi.“

„Akcijo ste dobro zamislili, vemo pa, da klubi še niso zaživi v nobeni delovni organizaciji. Kje so vzroki za to?“

„V Ljubljani se vsaj za zdaj ne moremo pohvaliti z kdove kako aktivnim delom in številčnostjo organizacij za tehnično kulturo, v našem primeru klubov za pospeševanje proizvodnje in proizvodnosti. Res je sicer, da imamo v ljubljanskih podjetjih 10 organizacij tehnične kulture, toda vse delujejo po starih, že zdavnaj preživelih vzorih, zato jih tudi ne moremo smatrati za klube, o katerih je govora. Čeprav klubov v podjetjih praktično še ni, se zavedamo, da bodo v svojem okolju uspešno delovali le tedaj, če se bodo za svoje naloge neposredno dogovarjali s samoupravnimi organi, sindikati in vodstvi organizacij združenega dela. Zato smo tudi predlagali, da bi se klubi kot bodoče organizacije tehnične kulture v združenem delu s samoupravnimi dogovori zavezali za konkretne naloge. S samoupravnimi organi bi se morali dogovarjati zlasti o izpolnjevanju stabilizacijskih načrtov, o uvajanju novih tehnoloških postopkov, o preusmerjanju in modernizaciji proizvodnje, s samoupravnimi sporazumi pa bi se organi upravljanja v delovnih organizacijah obvezali, da bodo klubom za uresničitev njihovih nalog zagotovili vse tisto, kar bodo potrebovali v akcijah za pospeševanje proizvodnje in proizvodnosti.“

„Najprej bi vas želel opozoriti, da dimnikarji niso terjali priznanje beneficirane delovne dobe šele zdaj, in da na ta problem ne opozarjamo javnosti in odgovornih dejavnikov samo slovenski, temveč vsi jugoslovanski dimnikarji. Nimamo kaj skrivati: od pristojnih republiških skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja zahtevamo, da se nam zaradi izredno napornega dela prizna zavarovalna doba s povečanjem. Ta zahteva se nam zdi več kot upravičena po ugotovitvah, zbranih v posebni študiji, ki jo je izdelal zavod SRS za varstvo pri delu, v tej študiji je podrobno razčlenjeno težko zdravstveno stanje dimnikarjev, hkrati pa izoblikovan tudi konkreten predlog za pridobitev beneficirane delovne dobe.“

„Za kakšen predlog gre?“

„Že pred tremi meseci smo poslali republiški skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja zahtevo, da se dimnikarskim delavcem čimprej prizna zavarovalna doba s povečanjem. Podpisniki tega predloga, po katerem naj bi za dimnikarje od 1. januarja 1946 dalje priznali na leto dodatne tri mesece delovne dobe, mojstrom pa dva meseca, naj bi bili republiška gospodarska zbornica, slovenski sindikati in z druga dimnikarjev za Slovenijo.“

„S kakšnimi argumenti ste poleg slabega zdravstvenega stanja še podkrepili zahtevo za pridobitev beneficirane delovne dobe?“

„Zdravstveno stanje dimnikarjev ni bil edini razlog, ki nas je pripeljal do odločitve, da

Srečo prinašajo samo drugim

Predstavniki dimnikarskih podjetij in zasebnih dimnikarjev iz Slovenije so se letos spomladi dogovorili za akcijo, s katero naj bi po večletnih brezuspešnih prizadevanjih naposled le prišli do beneficirane delovne dobe tudi za svoj poklic. V naši republiki je ta čas v družbenem in zasebnem sektorju zaposlenih kakih 360 dimnikarjev, katerih zdravstveno stanje je zavrlo težavnosti dela vsako leto slabše. Če ne bomo že v bližnji prihodnosti uredili ne samo tega, temveč še vrsto drugih problemov, ki tarejo »črni« poklic, utegnejo postati stvar še bolj zapletene, kot so že, posledice pa bi resno ogrozile »živiljenjski obstoj« te pomembne stroke na področju storitvenih dejavnosti.

V pogovoru na to temo smo za sobesednika izbrali Janka Lipnika, predsednika združenega podjetja Polikem, ki vodi to našo osrednjo dimnikarsko organizacijo že polnih 28 let.

pošljemo skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja zahtevo za priznanje zavarovalne dobe s povečanjem. Ne gre samo za izjemno težke in zdravju škodljive razmere pri našem delu, marveč še za marsikaj drugega, kar prav tako zasluži pozornost tistih, ki bodo odločali o predlogu zadruge dimnikarjev. Krog naših poklicnih problemov je takole sklenjen: teža dela dimnikarjev ima za posledico naraščanje invalidnosti in zgodnjo umrljivost, vse to pa povzroča izredno fluktuacijo v naši stroki, ki preti, da bo poklic izumrl.“

„Nam lahko o teh spoznanjih poveste kaj več?“

„V zadnjih dveh, treh letih opažamo izredno visok odstotek invalidsko upokojenih dimnikarjev – kar tretjina jih je. K temu še dodatek, da znaša povprečna starost invalidsko upokojenih komaj 44 let.“

V dimnikarski dejavnosti opažamo tudi vedno večje pomanjkanje delavcev. Zakaj? Naj spet ponovim – zavoljo težkih delovnih razmer in nizkih osebnih dohodkov.“

Že pred meseci smo se zato dogovorili, da je treba določila v kolektivnih pogodbah o težavnosti dela in dopustih delavcev v zasebni dimnikarski obrti, ki veljajo od lanskega decembra, spoštovati tudi v družbenem sektorju, prav tako naj bi dimnikarji zavoljo težkih delovnih razmer dobili vsak mesec za 300 dinarjev višje osebne dohodek, kot predvideva sporazum.“

„Priprave na združitve so v vseh delovnih organizacijah potekale polnih devet mesecev, kar zgornjo pričla, da smo se nanjo temeljito pripravili. V razpravah na zborih delovnih organizacij je sodelovalo skoraj 5300 zaposlenih, od delavcev pa se je za združitve izreklo 74 % glasov. Čeprav ta odstotek po svoje ne pomeni veliko, pa smo veseli, da je bila kar v petih delovnih organizacijah udeležba na referendih 100-odstotna, v vseh drugih pa nekaj manj. Da so bile priprave na združitve dobro organizirane, imajo največ zaslug osnovne organizacije ZK in osnovne organizacije sindikata.“

Pod skupno streho

Pred dnevi so v Kranju delegati devetih delovnih organizacij v imenu 7100 zaposlenih podpisali samoupravni sporazum o združevanju v sestavljeno organizacijo združenega dela Polikem, združeno podjetje Polikem, gume in plastike.

Kako so potekale priprave na združitve, kakšni so cilji združenega dela nekaterih večjih slovenskih podjetij kemične industrije, kakšni bodo proizvodni programi združenega podjetja Polikem – na vsa ta vprašanja smo želeli dobiti odgovor v pogovoru s predsednikom delovne skupnosti kemične industrije Polikem dipl. inž. Petrom Škufco, raziskovalcem v Kemični industriji Helios v Domžalah.

„Novo združeno podjetje Polikem predstavlja pomemben korak v razvoju samoupravljanja in povezovanju slovenske kemične industrije. Kakšni so bili neposredni cilji združitve?“

„Že v pripravah na združitve smo videli sam cilj: ustanoviti močno in poslovno uspešno kovito združeno podjetje, ki bo lahko zagotovilo večjo produktivnost, rentabilnost in nemičnost poslovanja vseh organizacij združenega dela, ki ga sestavljajo. Tudi ni dvomiti, da se bomo lahko združeni uspešneje kot prej vključili v perspektiven razvoj naše kemične industrije, večje pa bodo tudi možnosti za dajo naših izdelkov na domačem in tujem tržišču.“

„Cilji niso kdove kako neskomoljni. Kako bo moč uresničiti?“

„Zavedamo se, da jih bomo dosegli le s skupnimi gospodarskimi in dolgoročnimi razvojnimi načrti, s koordinacijo komercialnega poslovanja, s skupno finančno in kadrovsko politiko, pa z racionalizacijo poslovnih funkcij, ne nazadnje pa z dobro organizirano združenim delom in samoupravljanjem. Združeno podjetje bo zagotavljalo trgovski promet doma in v tujini, zumljivo, najprej zase pa tudi za druge delovne organizacije združenega dela. Prav tako bomo delovali ekonomsko-tehnično dokumentirano za vse nove investicije in rekonstrukcije v kemični in gumarski industriji ter industriji stičnih materialov, razvijalo znanstveno-iskovalno dejavnost na področju kemične industrije, mijske tehnologije ter analiziralo ekonomsko gibanja.“

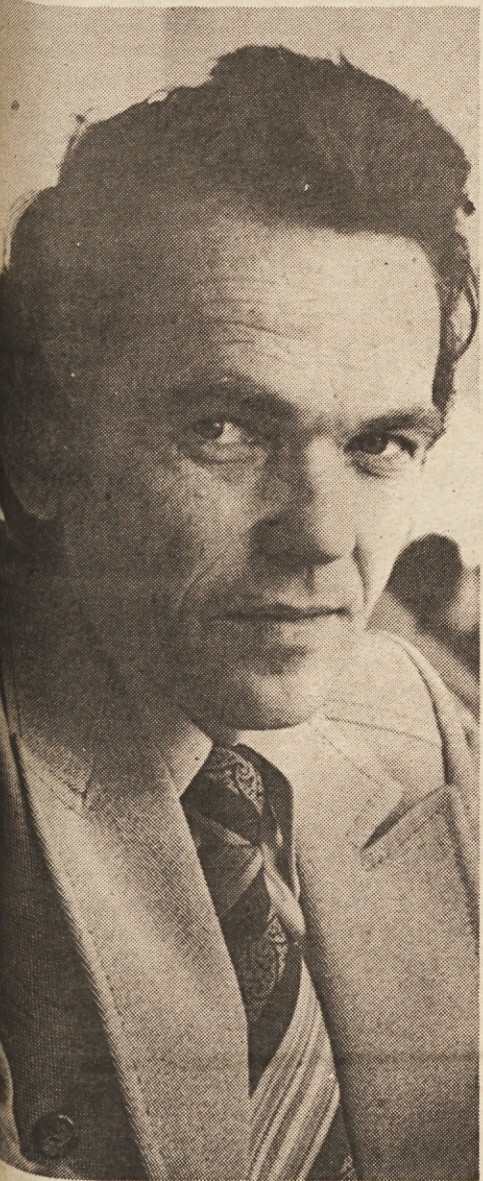
„In kaj konkretno pomeni POLIKEM?“

„Že sedaj zavzema proizvodni program združenih podjetij v vrsti proizvodov pomembnega mesta v jugoslovanskem gospodarstvu. Povzela je to za proizvodnjo pnevmatik in drugih mijskih izdelkov, sintetičnih smol in premijskih sredstev ter tesnilnih materialov in filtrov avtomobilsko in strojno industrijo.“

Devet delovnih organizacij, združenih v združeno organizacijo združenega dela Polikem, je lani ustvarilo več kot 2,6 milijarde dinarjev celotnega dohodka. V letošnjem prvem kvartalu se je ta dohodek povečal že za 32 %, primerjavi s istim obdobjem lani. Pričakuje se, da bomo letos ustvarili več kot 3,5 milijarde dinarjev celotnega dohodka. Ker so se povečala porabljena sredstva, za kar so odgovorne višje svetovne cene reprodukcijskega materiala, je ta čas reprodukcijska sposobnost združenega podjetja nekaj nižja, kot je bila lani in znaša 5,2 % od celotnega dohodka. Vendar smo optimisti: prepričani smo, da bomo ob koncu leta zagotovili za razširjeno produkcijo milijonov dinarjev.“

Samoupravne interesne skupnosti v novih ustavnih razmerah

VINKO KASTELIC: Ni vzroka, da bi odlašali s konstituiranjem in samoupravnim preoblikovanjem samoupravnih interesnih skupnosti

DE: Samoupravne interesne skupnosti (SIS), ki bodo vključene v skupščinski sistem, se morajo v skladu z ustavo oblikovati najkasneje do 31. decembra letos. Kako je z zakonodajo v zvezi s tem in katero problematiko naj urejajo zakoni?

VINKO KASTELIC: To so samoupravne interesne skupnosti vzgoje in izobraževanja, raziskovalne dejavnosti, kulture, zdravstva in socialnega varstva. Za vsa ta področja bodo nekateri temeljni odnosi urejeni z republiški zakoni. Gre predvsem za to, naj bi se za samoupravne interesne skupnosti, ki se vključujejo v skupščinski sistem, v zakonih uredila načela za organizacijo in način dela, še posebej pa način opravljanja zadev posebnega družbenega pomena v teh skupnostih. Z zakoni bi se predpisala tudi obveznost za ustanovitev skupnosti, lahko pa bi se z zakonom posamezna skupnost tudi ustanovila. Skupen pa bo zakon o volitvah delegacij in delegiranju delegatov v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Osnutki zakonov so že izdelani in poslani skupščini.

DE: Kdo bodo v posameznih primerih ustanovitelji SIS, kdo člani, kakšna bo vloga družbenopolitičnih organizacij ob ustanavljanju SIS?

VINKO KASTELIC: Ustanovitelji samoupravnih interesnih skupnosti so delovni ljudje in občani, samoupravno organizirani v svojih temeljnih samoupravnih skupnostih, to je v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih, povsod tam, kjer gre za neposredno uresničevanje njihovih interesov. Samo v TOZD pa tam, kjer gre za interese delavcev v združenem delu, denimo za usmerjeno izobraževanje ipd. Člani so pa lahko tudi družbene organizacije in društva, ki opravljajo dejavnost, ki je značilna za SIS, tako na primer: Rdeči križ, prosvetna društva in podobne organizacije.

Družbenopolitične organizacije niso ustanovitelji niti člani SIS. Njihova družbenopolitična funkcija se izraža v celovitem vplivu na delo SIS predvsem z obravnavanjem njihove idejne usmerjenosti, programov in podobno. Prav pri ustanavljanju SIS bodo morale družbenopolitične organizacije posvetiti največ pozornosti organiziranosti na tem področju, kandidacijskim postopkom in kadrom, volitvam delegacij, konstituiranju SIS in podobno; zato bo treba na vseh ravneh zastaviti v okviru SZDL ustrezne akcijske programe.

DE: Na kakšen način naj bi se izoblikovale delegatske skupščine SIS in po kateri poti bi najbolj zagotavljali vpliv TOZD na urejanje problematike določenega skupnega interesa v posameznih SIS in neposredno odločanje delavcev o delu dohodka, ki ga izločajo za svoje skupne potrebe?

VINKO KASTELIC: Delegatska osnova za skupščine SIS so delovni ljudje, organizirani v temeljnih organizacijah združenega dela in kra-

jevnih skupnostih. Zato v teh temeljnih samoupravnih skupnostih volijo svoje posebne delegacije za skupščine SIS. Pri tem se sami odločajo bodisi za posamezno delegacijo za vsako SIS, za več skupaj ali za enotno delegacijo. Po potrebi se delegacije povezujejo prek konferenc delegacij do skupščin SIS, kamor pošiljajo delegate. Delegacije so stalne, delegati pa nestalni, kar pa ne pomeni, da delegat ne bi mogel dlje opravljati v skupščini svojega dela; pač, kakor ga delegacija pooblasti!

Glede na ustavno načelo, da je odločanje o celotnem dohodku neodtujiva pravica delavcev temeljnih organizacij združenega dela, bo tudi še vnaprej, kot je že bilo letos, odločanje o prispevkih za skupno porabo predmet samoupravnih sporazumov, ki jih sprejemajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela. Vsebinsko enaka je tudi možna rešitev, po kateri bi skupščine samoupravnih interesnih skupnosti sprejemale stopnje prispevkov; vendar bi za tak primer imeli delegati imperativni mandat TOZD; torej podobno, kot je že določeno za delegate v zboru republik in pokrajin v federaciji. Taka ureditev ob celotnem vsebinskem uresničevanju delegatskih razmerij pomeni neposredno samoupravljanje delavcev v samoupravnih interesnih skupnostih.

DE: Kaj naj bi zagotavljali z dvodomnostjo skupščin SIS?

VINKO KASTELIC: Dvodomnost skupščin SIS je potrebna v tistih samoupravnih interesnih skupnostih, kjer se srečujejo „uporabniki“ in „izvajalci“, da bi tako uresničevali svobodno menjavo dela. To pomeni enakopravno izražanje in demokratično usklajevanje interesov v menjavi dela po poti dogovarjanja in sporazumevanja. To je skupno delo, skupne seje in razprave ter samostojno odločanje vsakega zbora o skupnih zadevah. Samoupravljavci se bodo morali predvsem dogovoriti o osnovah in merilih svobodne menjave dela.

DE: Kakšna organizacijska razčlenitev zaradi teritorialnih povezav (občine) se predvideva znotraj skupnosti in kakšne zaradi funkcionalnih povezav (za posebna vprašanja) skupnosti?

VINKO KASTELIC: Ze ustava določa, da se znotraj samoupravne interesne skupnosti za kar najbolj neposredno uresničevanje samoupravnih pravic in interesov organizirajo temeljne skupnosti ali enote za določeno območje ali za uresničevanje določenih interesov. Zakonodaja in poslovnik skupščin družbenopolitičnih skupnosti bodo uredili odnos samoupravnih interesnih skupnosti do ustreznih skupščin družbenopolitičnih skupnosti, medtem ko bo dejavnost samih temeljnih skupnosti oziroma enot urejena s samoupravnim sporazumom in statutom skupnosti.

DE: Kakšni problemi se kažejo v zvezi s strokovnostjo, samostojnostjo in odgovornostjo uprave pri delovanju SIS?

VINKO KASTELIC: Naj omenim še izvršilno telo skupščine SIS; to bo sestavljeno samo iz članov skupščine skupnosti, to je delegatov. Za svoje delo bo neposredno odgovorno skupščini SIS. Statuti bodo morali zato predvideti za te delegate trajnejši mandat, podobno kot je že urejeno za člane teles oziroma funkcionarje skupščin družbenopolitičnih skupnosti.

Za sedanje strokovne službe samoupravnih interesnih skupnosti kot za upravo v najširšem smislu je v dokajšnji meri značilno, da smo njihovi problemom doslej posvečali premalo pozornosti. Za zadnja leta je značilen ekstenziven razvoj in večje zaposlovanje v teh dejavnostih kot drugje. To povečuje družbeno režijo in zmanjšuje sredstva za funkcionalno dejavnost. Hkrati pa so mnoge teh služb zastarele; razcepljene itd. To povzroča večkrat tudi slabo kvaliteto podatkov in informacij ter še posebej neusklajene podatke in parcialno informiranost delovnih ljudi.

Ob povečani odgovornosti in samostojnosti tovrstnih služb in uprave še nimamo potrebnih raziskav, ki bi pokazale mesto, vlogo, položaj in organiziranost teh dejavnosti v delegatskem sistemu. Tudi v posodabljanju upravnega delovanja smo šele na začetku.

Zato moramo takoj odpreti in pospešiti procese sodelovanja in integracije strokovnih služb glede na predmet dela (metodologije programiranja, evidence, skupne službe davkov in prispevkov, finančne inšpekcije ipd.) ne glede na to, da sedanje službe popolnoma avtonomno (razparcelirano) opravljajo v bistvu enaka strokovna opravila po posameznih SIS ali v družbenopolitičnih skupnostih. Nujno je čimprejšnje ustanavljanje skupnih strokovnih služb za več uporabnikov, nesmotno pa bi bilo ustanavljanje novih strokovnih služb zaradi ustanavljanja samoupravnih interesnih skupnosti. Možno je, da na podlagi sporazuma že obstoječe službe ali pa službe v upravnih družbenopolitičnih skupnosti opravljajo strokovno delo tudi za potrebe samoupravnih interesnih skupnosti. V republiki bi kazalo proučiti potrebo po ustanovitvi strokovnega centra za napredek upravnega poslovanja, računalništva in informacij za potrebe uprave družbenopolitičnih skupnosti, strokovnih služb samoupravnih interesnih skupnosti in drugih samoupravnih asociacij.

DE: Kako se bo v SIS uveljavljal posebni družbeni interes? Ali naj bi se v SIS oblikovalo tudi delavsko nadzorstvo?

VINKO KASTELIC: V SIS se uveljavlja družbeni interes z opredelitvijo v aktih družbenopolitičnih skupnosti, katere zadeve so posebnega družbenega pomena; to pa je predvsem programiranje razvoja in njegovo usklajevanje s plani družbenopolitičnih skupnosti in zagotavljanje pravic, ki so že določene za posamezna področja v zakonodaji, kot tudi idejna usmerjenost določenih področij družbenih dejavnosti, kot sta denimo vzgoja in izobraževanje, kultura ipd.

Delavsko nadzorstvo je potrebno uveljavljati povsod, kjer trošimo dohodek, ki ga ustvarjajo delavci. Zato delavsko nadzorstvo tudi v SIS. Oblike in pristojnosti te kontrole bodo delavci uredili v samoupravnih aktih posamezne samoupravne interesne skupnosti.

DE: Ali so predvidene tudi kakšne oblike sodelovanja in usklajevanja dela SIS na celotnem jugoslovanskem prostoru?

VINKO KASTELIC: Predvidena je sklenitev medrepubliškega dogovora o nekaterih bistvenih sistemskih vprašanjih samoupravnih interesnih skupnosti. V Sloveniji je sprejeto stališče, naj pri ustanavljanju SIS ne čakamo na sklenitev tega dogovora, ker nujno enotnost sistema že zagotavlja sprejeta ustavna ureditev. Praksa sama bo pokazala, katere zadeve je v prihodnosti potrebno medrepubliško usklajevati.

DE: Kaj bi morali zagotoviti, da bi prišli s predlogi samoupravnih sporazumov za ustanovitev SIS organizirano, pravočasno in hkrati pred TOZD in krajevne skupnosti, da bi le-te imele dovolj časa za razpravo, volitve in samo konstituiranje SIS?

VINKO KASTELIC: V republiki je v okviru organov izvršnega sveta kot tudi v komisiji za spremljanje in uresničevanje ustave pri republiški konferenci SZDL že sprejet akcijski načrt, ki naj z obveznimi roki za posamezna opravila zagotovi organizirano in pravočasno pripravo vsega, kar je potrebno za dogovarjanje za leto 1975, tako da bo delovnim ljudem na voljo potreben čas za razpravo in za sprejem samoupravnih dogovorov in konstituiranje SIS ter izvolitev delegacij.

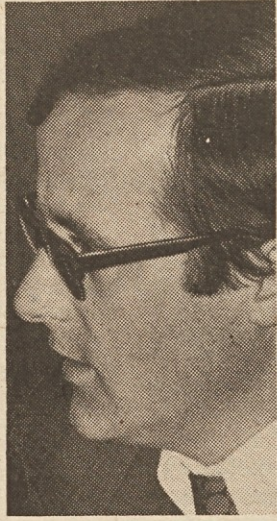
DE: Na kaj sta, mimo zastavljenih vprašanj, še posebej opozorila predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in komisija za spremljanje uresničevanja ustave pri RK SZDL Slovenije, ko sta razpravljala o tej problematiki?

VINKO KASTELIC: V teh organih je bilo še posebej poudarjeno dejstvo, da gre pri omenjenih samoupravnih interesnih skupnostih za področja, kjer se delavci in delovni ljudje solidarno združujejo zato, da bi izenačevali pravice (šolstvo, zdravstvo, socialno varstvo ipd.) in ustrezno svojim materialnim možnostim razvijali svoj družbeni standard. Zato ni dopustno, da bi pri ustanavljanju samoupravnih interesnih skupnosti na teh področjih prihajalo do zmanjševanja solidarnosti in prevladovanja skupinsko-lastniških teženj v ožjih okoljih.

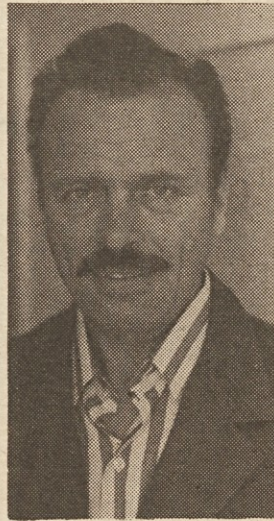
Občinski svet zveze sindikatov Kranj

čestita vsem občanom Kranja za občinski praznik 1. avgust in jim želi še veliko delovnih uspehov

Nedavno tega je slovenska papirna industrija oziroma večina podjetij te dejavnosti podpisala samoupravni sporazum o združitvi. Svoje sile je združilo osem organizacij združenega dela, oziroma njihove temeljne organizacije: tovarna lepenke Ceršak, Papirnica Količevo, Tovarna celu-

INŽ. IVAN VELIKOGNE: Združenemu podjetju slovenske papirne industrije smo predlagali, da sodelujemo ne glede na izid našega referenduma pri skupnem načrtovanju razvoja, nakupu surovin, samoupravnem dogovarjanju o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, izobraževanju, usklajevanju samoupravnih aktov itd. Odgovor še čakamo.

VALDO COTIČ: Ta referendum je prvi, ki pri nas ni uspel. Sodim, da organizatorjev javne razprave ne gre grajati za neuspeh. V bodoče nam je lahko veliko pomoč novo združeno podjetje in če bomo na konkretnem primeru znali dokazati upravičenost povezave, se za izid novega referenduma ne bojim.

JOŽICA NIKL: Iniciativa je dobra, saj zagotavlja večjo socialno pravičnost. Zelo dobro pa bi bilo, če organizatorji razprave lahko odpravijo na vsa vprašanja dvomljivcev! V tem primeru bi tudi naš referendum uspel.

● PO SLEDEH NEUSPELEGA REFERENDUMA NA SLADKEM VRHU

KJE SO VZROKI?

Potem ko so vseskozi sodelovali v pripravah na združitev slovenske papirne industrije, so delavci Sladkogorske na referendumu izrekli nezaupnico drugim kolektivom in glasovali proti združitvi

loze in papirja Djuro Salaj iz Krškega, Kartonažna tovarna Ljubljana, Tovarna lesovine in lepenke Prevalje, Tovarna dokumentnega in kartnega papirja Radeče, združene papirnice Vevče in rudnik kaolina Črna pri Kamniku pa tudi poslovno združenje Papirles.

Namen povezovanja je jasen: združiti predvsem sredstva in kadre, da bi si zagotovili načrtovani razvoj te dejavnosti in potrebne količine celuloze, kar je osnovni pogoj za uresničenje razvojnih načrtov panye. Poleg tega, da slovenski papirni industriji primanjkuje sredstev, da bi si zagotovile nakup opreme. Z združevanjem sredstev bi bili cilji posameznih tovarn, zlasti potem, ko bi jih medsebojno uskladili, mnogo lažje dosegljivi.

Med podpisniki sporazuma o združevanju ni bilo predstavnika Sladkogorske tovarne papirja, ki je vseskozi – od začetka priprav na združitev – sodelovala v delu iniciativnega odbora in njegovih komisij. Referendum med člani kolektiva te tovarne se je iztekel v odločitve, da njihova organizacija združenega dela ne bo pristopila k združenemu podjetju slovenske papirne industrije.

Zakaj se je zgodilo tako?

V pogovoru so najprej sodelovali predsednik delavskega sveta Valdo Cotič, predsednik osnovne organizacije zveze komunistov Valentin Pohorec, pomočnik direktorja Sladkogorske inž. Ivan Velikogne in predsednik poslovnega odbora Hugo Ležnik. Poleg njih smo v razgovore pritegnili še delavca Franca Kitla, delovodjo v konfekciji Konrada Pehlarja, delavko Jožico Nikl in delovodjo Franca Breznika.

Osnovna trditev predstavnikov družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov, ki smo jo izluščili iz razgovora, je, da so priprave na referendum teklo povsem v redu, da je bilo razgovorov z delavci dovolj, skratka, da so odgovorni za izvedbo javne razprave v kolektivu in za referendum storili vse, kar se je le dalo, da bi referendum Sladkogorske uspel. V pripravljalnem odboru za združitev so bili tudi predstavniki Sladkogorske, ki so na podlagi razprav v kolektivu zahtevali in tudi dosegli nekatere spremembe v osnutkih samoupravnega sporazuma o združitvi.

Tvorno sodelovanje

„Predlagali smo, naj bi tovarne najprej uresničile že zastavljene razvojne programe, šele potem pa naj bi se v okviru združenega podjetja začeli dogovarjati o nadaljnjem razvoju, v katerem bi želje posameznih organizacij združenega dela oziroma njihovih TOZD medsebojno usklajevali,“ je dejal Valentin Pohorec. „Ta naš predlog je bil tudi sprejet.“

O tem, kako tvorno so sodelovali predstavniki Sladkogorske v pripravljalnem odboru, je pripovedoval tudi Valdo Cotič.

„Toliko, kot smo delali z delavci pri nas, ne verjamem, da so še v kateri tovarni,“ je dejal. „Očitali so nam, denimo, da smo šli v javno razpravo z neizdelanim osnutkom sporazuma, toda sodili smo, da je prav, da tudi o prvem osnutku pove svoje mnenje čimveč ljudi in ne le ozka strokovna skupina. Mnenje Sladkogorske namreč ni mnenje peščice vodilnih, pač pa mnenje večine članov kolektiva. In ker smo že prvi osnutek temeljito ocenili, smo tudi lahko predlagali nekatere spremembe, ki jih je pripravljalni odbor upošteval in so obveljale. Naj spomnim samo na 14. člen sporazuma, ki je bil v prvotni obliki precej daleč od vsebine ustavnih načel, saj je skušal uvesti avtomatizem v oblikovanje združenih sredstev, ne pa samoupravnega dogovora.“

Drugačna miselnost

Na referendumu, ki se ga je udeležilo 92 odstotkov kolektiva, so delavci glasovali takole: 48 odstotkov glasov je bilo za združitev, 8 odstotkov delegatov se je odločitve vzdržalo, 36 odstotkov jih je bilo proti.

Zakaj so delavci potem, ko so jim v javni razpravi razložili, za kako pomemben korak gre, v tako velikem številu glasovali proti združitvi? So bili samoupravno manj osveščeni kot člani kolektivov drugih organizacij združenega dela, ki so se združile; ali pa so

delavci v Sladkogorski zahtevali podrobnejše odgovore na svoja vprašanja, ki jih morda drugje niso niti zastavljali?

„Pri nas delavci drugače mislijo kot v drugih kolektivih,“ je skušal pojasniti predsednik osnovne organizacije ZK v Sladkogorski. „Sam sem dolgo časa potreboval, da sem spoznal ekonomsko nujno o povezovanju. Naši delavci pa so v preteklosti doživljali nekatere grenke izkušnje ob poskusih sodelovanja z drugimi tovarnami. Nemara so tu glavni vzroki za neuspeh referenduma, saj gre za nov poskus tesnejšega sodelovanja v istem krogu...“

Pomočnik direktorja inž. Velikogne pa je dopolnil: „Ljudje so v javni razpravi spraševali, koliko več bodo dobili, koliko jih bo združevanje veljalo, koliko bo zaradi tega proizvodnja v tovarni cenejša itd. Sicer so to preprosta vprašanja, vendar je največkrat prav na takšna najtežje odgovoriti, saj odgovori niso tako zelo preprosti. Manjkala nam je ekonomska analiza utemeljenosti povezovanja, ki je pripravljalni odbor oziroma njegova strokovna skupina ni izdelala, češ da je ni moč pripraviti. Pri nas pa so bila vprašanja, na katera bi natanko lahko odgovorila le ekonomska analiza, postavljena na vsakem zboru delovnih ljudi.“

Slabe izkušnje

Valdo Cotič pravi, da vzroki za nezaupanje delavcev segajo daleč nazaj. „Leta 1948 je bila naša tovarna predvidena za likvidacijo. Kolektiv je v naslednjih letih z velikanskimi naporin rlinil dalje, preživel je vse težave pretežno z lastnimi silami. V letu 1967 smo začeli na veliko rekonstruirati tovarno. Do danes smo postavili že pet papirnih strojev, v pripravi je montaža šestega. Povečali smo število zaposlenih od 400 pred sedmimi leti na 1200 danes. Vse to smo uspeli narediti tako rekoč brez pomoči. Zlasti starejši delavci se še dobro spominjajo, koliko so morali vložiti, da imajo danes moderno tovarno in da takrat, ko smo pomoč najbolj potrebovali, le-te nismo nikjer dobili. Zato se pri njih pojavlja odpor proti združitvi, ker se boje, da bodo sadove svojega dela morali deliti z drugimi. Takšno gledanje je seveda kratkovidno, vendar je delavce, kot so naši, težko prepričati v tehtnost združevanja samo z argumentom, da je tako dobro, ker se tudi po svetu podjetja združujejo in da je takšen korak dolgoročno nalozba.“

Zakaj »NE«?

Od delavcev, s katerimi smo se pogovarjali, sta glasovala proti združitvi Konrad Pehlar in Franc Breznik. Konrad Pehlar je v podjetju od leta 1945. Tako pravi:

„Od takrat, ko so nas hoteli likvidirati, pa do danes, nam tako rekoč nihče ni pomagal. Sedaj, ko smo se krepko postavili na noge, sodimo, da bomo lahko preživeli, saj smo prestali še vse hujske čase. Na sestankih v javni razpravi nam po letu dni priprav na referendum niso uspeli dovolj konkretno razložiti, kaj

bo za delavce Sladkogorske boljše v združenem podjetju. Tako rekoč z nobeno od omenjenih tovarn nismo neposredno povezani kot partnerji, niti nismo konkurenti na trgu. Le z „Djurom Salajem Krškega imamo skupne interese. Toda ta tovarna namerava postaviti papirni stroj, ki bo po mojem mnenju potreboval toliko celuloze, da je vprašljivo, koliko od povečanih količin je bodo lahko odstavili nam. Torej bomo celulozo, ki jo moramo večino uvažati, uvažali tudi poslej.“

Delovodja Franc Breznik je v podjetju že 26 let. Pravi: „Na sestankih so nam dovolj razlagali o povezovanju. Tudi sam nisem proti temu, da bi se povezali, saj mi je jasno, da le ob večjih sredstvih lahko računamo na večjo gospodarsko trdnost in socialno varnost. Toda glasoval sem proti tej združitvi, ker sodim, da za nas v združenem podjetju ne bo toliko koristi, kot so nam pripovedovali. Pri tem menim predvsem na oskrbo s celulozo. Poleg tega še pred podpisom samoupravnega sporazuma nisem zahtevo, naj prispevamo blizu 2 milijona dinarjev za novo upravno stavbo bodočega združenega podjetja. Sredi velike investicije smo – od kod bomo dobili denar še za to?“

Predsednik DS je dodal, da je bilo nemarno, da je poslovno združenje papirne industrije, ki je tudi v sklopu novoustanovljenega združenega podjetja in je sodelovalo v pripravah na združitev, tik pred referendumom poslalo podjetjem zahtevo, naj prispevajo sredstva za novo upravno stavbo bodočega združenega podjetja. Nemara je pravi zahteva vplivala na izid referenduma v Sladkogorski.

Premalo povedanega

Jožica Nikl je glasovala za združitev, vendar takole: „Če bi nam na sestankih razložili vse podrobnosti o pomenu povezovanja, sem prepričana, da bi zadovoljili tudi največje dvomljivce. Sama sem seveda mela, da gre za pomembno dejanje, za odločitev dolgoročnega pomena. Mnoge delavce pa so za združitev potegnili tisti, ki so na sestankih vpraševali, kaj bodo dobili po združitvi ne le za delavce, pač pa tudi za podjetje.“

Podobno meni tudi Franc Kitl: „Res je, da kolektiv od tega, kar je ustvaril, prišel zgolj z lastnimi silami, vendar to ne more biti razlog, da ne bomo združili in združevali sredstev s sorodnimi podjetji. Le tako si je možno zagotoviti gospodarsko stabilnost in socialno varnost. Zato sodim, da je odveč bojazen starejših delavcev, da bodo z združitvijo predvsem izgubili.“

Kdo je kriv, da referendum na Sladkem vrhu ni uspel? Priznamo, da odgovora na to vprašanje nismo našli. Pravzaprav pa ni bil niti naš namen iskati odgovorov in s prstom pokazati na nekoga; bolj nam je bilo treba, da skušamo zajeti samoupravno vzdušje v tovarni in razpoloženje delavcev. Navsezadnje ima kolektiv sedaj vsaj pol leta časa, da se temeljiteje spozna o prednostih povezovanja s sorodnimi podjetji. Na odgovornih za izvedbo novega referenduma je treba nje pa bo, kot nam v tovarni zatrjujejo, vse, kar jim je prišlo – pa je, da v novi javni razpravi z bolj potrdnimi dokazi prepričajo vse, ki dvomijo, da je združitev politična, pač pa predvsem gospodarska nuja tega povezati v veliko, gospodarsko močno sestavljeno organizacijo združenega dela.

Nemara je zato prav, da zaključimo našo pripravo brez graje, pač pa le z besedami enega izmed udeležencev razgovora: „V sedanjem trenutku bi nam bilo bolj kot kritika prišla prav pomoč družbenopolitične organizacije.“

FRANC BREZNIK: Razumem pomen združevanja in ga podpiram, ne podpiram pa takšnega, kot je bilo predlagano nam. Še danes nisem prepričan o tem, da bi Sladkogorska imela od povezovanja koristi, pač pa bi v začetku morala dati znatna sredstva, ki jih še kako potrebujemo sami.

FRANC KITL: Kratkovidno so gledali nekateri naši delavci, ko so spraševali o konkretnih koristih in stroških, ki jih bo imela naša tovarna v združenem podjetju. Žal jim ni bilo jasno, da gre za dolgoročno potezo, katere vrednost se ne more pokazati v enem ali dveh letih.

KONRAD PEHLAR: Razen s Papirnico „Djuro Salaj“ iz Krškega z drugimi podjetji združenega dela nimamo niti enega dobrih razvojnih načrtov niti se na trgu ne srečujemo kot konkurenca. Zato je vprašanje, kako koristno bi lahko imeli združitev.

Skupščine temeljnih izobraževalnih skupnosti v SR Sloveniji ugotovljajo, da so delavci in drugi delovni ljudje ter občani, ki v teh skupnostih uresničujejo svoje osebne in skupne potrebe in interese na področju predšolske vzgoje in osnovnega šolstva, sprejeli s samoupravnimi sporazumi o sprejetju programov teh skupnosti za leto 1974 in o združevanju sredstev za njihovo uresničitev tudi načelo solidarnosti:

— da vsi delavci in drugi delovni ljudje ter občani v SR Sloveniji prispevajo 1,20 % na svoje neto osebne dohodke oziroma na zneske, ki se štejejo za neto osebni dohodek, v skupni solidarnostni sklad,

— da iz tako združenih sredstev dobivajo pomoč tista območja, kjer prispevki delavcev in drugih delovnih ljudi ter občanov po prispevni stopnji, ki ustreza 6,96 % na neto osebne dohodke, ne zagotavljajo zadostnih sredstev za uresničevanje programa, dogovorjenega za vse območje SR Slovenije,

in pooblastili temeljne izobraževalne skupnosti, da se med seboj sporazumejo o upravljanju s sredstvi solidarnostnega sklada in o enotnih kriterijih za ugotavljanje upravičenosti do solidarnostne pomoči.

Na podlagi pooblastil in smernic, ki jih vsebujejo navedeni samoupravni sporazumi, in po uskladitvi stališč v okvirih družbenih dogovorov o osnovah programiranja nalog in o oblikovanju sredstev za skupno in splošno porabo v letu 1974, sklenejo temeljne izobraževalne skupnosti ta

SPORAZUM

O SOLIDARNEM ZAGOTAVLJANJU URESNIČEVANJA PROGRAMOV TEMELJNIH IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI V LETU 1974

UPRAVLJANJE S SREDSTVI SOLIDARNOSTNEGA SKLADA

1. člen

Sredstva, ki jih delavci in drugi delovni ljudje ter občani prispevajo na podlagi samoupravnih sporazumov o sprejetju programa sredstev izobraževalne skupnosti za leto 1974 in o združevanju sredstev za njihovo uresničitev v skupni solidarnostni sklad, se vodijo na prehodnem računu pri centralni družbenega knjigovodstva za Slovenijo v Ljubljani.

Vsaka temeljna izobraževalna skupnost skrbi na svojem območju za to, da služba družbenega knjigovodstva oziroma delavčni organ, ki zbira prispevke iz prejšnjega odstavka, le-te plačuje neposredno v solidarnostni sklad.

2. člen

Sredstva solidarnostnega sklada upravlja zbor delegatov, izvoljenih v skupščinah temeljnih izobraževalnih skupnosti. Vsaka temeljna izobraževalna skupnost ima po enega delegata.

Zbor delegatov sprejema po potrebi splošne akte, s katerimi se določa postopek uresničevanja obveznosti in pravic tega sporazuma ter poslovanja s sredstvi sklada.

V delovno področje zbora delegatov sodi še:

— preučevanje delovanja tega sporazuma ter oblikovanje in usklajevanje predlogov za njegove spremembe in dopolnitve.

— ugotavljanje kršitve tega sporazuma in izrekanje ukrepov kršilecem.

Zbor delegatov odloča z večino glasov vseh delegatov. Delo zbora delegatov je javno.

3. člen

Izvršni organ zbora delegatov je izvršni odbor sklada. Ta je odgovoren zboru delegatov, da se sredstva sklada združujejo in uporabljajo v skladu s samoupravnimi sporazumi in s tem sporazumom.

Izvršni odbor je pooblaščen sprejemati razdelilnik sredstev sklada in zahtevati od temeljnih izobraževalnih skupnosti podatke in listine, pomembne za izvajanje tega sporazuma ter preverjati pravilnost podatkov in izračunov.

O svojem delu je izvršni odbor dolžan poročati na vsaki seji zbora delegatov. O združenih in porabljenih sredstvih je dolžan poročati na vsaki seji zbora delegatov; temeljnim izobraževalnim skupnostim pa ob polletju, ob koncu III. četrtletja in ob koncu leta.

V izvršni odbor volijo po enega člana in po enega namestnika delegati temeljnih izobraževalnih skupnosti po regionalnih skupinah, in sicer:

1. Celje, Mozirje, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Velenje in Zalec.
2. Nova Gorica, Ajdovščina in Tolmin,
3. Koper, Ilirska Bistrica, Postojna in Sežana,
4. Ljubljana, Domžale, Hrastnik, Kamnik, Litija, Trbovlje in Zagorje ob Savi,
5. Kranj, Jesenice, Radovljica, Škofja Loka in Trzin,
6. Maribor, Lenart, Ormož, Ptuj in Slovenska Bistrica,
7. Murska Sobota, Gornja Radgora, Lendava in Ljutomer,
8. Novo mesto, Črnomelj, Metlika in Trebnje,
9. Ravne na Koroškem, Dravograd, Radlje ob Dravi in Slovenj Gradec,
10. Brežice, Krško, Laško in Sevnica,
11. Cerknica, Grosuplje, Idrija, Kočevje, Logatec, Ribnica in Vrhnika.

Člani izvršnega odbora izvolijo izmed sebe predsednika in njegovega namestnika.

Namestnik člana sodeluje na sejah izvršnega odbora z glasovalno pravico, kadar je član odbora odsoten.

Izvršni odbor sklepa z večino glasov vseh članov. Delo izvršnega odbora je javno.

4. člen

Izvršni odbor imenuje po potrebi svoje komisije in druga delovna telesa z nalogo, da prouče določena vprašanja in predlagajo ustrezne ukrepe.

5. člen

Nadzor nad izvajanjem tega sporazuma, zlasti pa še nad uporabo sredstev solidarnostnega sklada in nad poslovanjem s temi sredstvi opravlja nadzorni odbor, ki obravnava tudi pritožbe na delo organov sklada in poročila o opravljenih revizijskih pregledih.

Če nadzorni odbor meni, da so v razpolaganju ali v poslovanju s sredstvi sklada nepravilnosti, lahko odloči, da ustreza institucija ali strokovna oseba opravi revizijski pregled in poda strokovno mnenje.

O svojem delu poroča nadzorni odbor zboru delegatov.

Člane nadzornega odbora delegirajo skupščine temeljnih izobraževalnih skupnosti iz vrst delavcev in drugih delovnih ljudi ter občanov, ki prispevajo sredstva v solidarnostni sklad, in sicer na enak način kot člane izvršnega odbora.

Člani nadzornega odbora izvolijo izmed sebe predsednika odbora.

6. člen

Stroški poslovanja in upravljanja solidarnostnega sklada se poravnajo iz sredstev tega sklada. Iz sredstev tega sklada pa se ne povrnejo temeljnim izobraževalnim skupnostim njihovi stroški v zvezi z izvajanjem tega sporazuma, vključno s stroški udeležbe njihovih delegatov v organih sklada.

Administrativno-tehnična in računovodska opravila sklada se s pogodbo poverijo strokovni službi izobraževalne skupnosti SR Slovenije, ki mora ta opravila opravljati v skladu s tem sporazumom, z akti organov sklada in s predpisi o finančnem in materialnem poslovanju.

KRITERIJI ZA UGOTAVLJANJE UPRAVIČENOSTI DO SOLIDARNOSTNE POMOČI

7. člen

Temeljna izobraževalna skupnost je upravičena do pomoči iz solidarnostnega sklada, če izpolnjuje pogoje:

1. Da prispevki, ki jih delavci in drugi delovni ljudje ter občani v tej skupnosti prispevajo za program, dogovorjen v 9. členu tega sporazuma, in prenesena sredstva iz preteklega leta znašajo manj kot vrednost dogovorjenega programa, ugotovljena po 10. členu tega sporazuma;

2. Da delavci in drugi delovni ljudje ter občani v tej skupnosti prispevajo poleg prispevka iz 1. točke še prispevek v solidarnostni sklad, in to po stopnji, ki ustreza 1,20 % na neto osebne dohodke oziroma na zneske, ki se štejejo za neto osebne dohodke.

Prenesena sredstva iz preteklega leta se upoštevajo v višini, ki jo izkazuje bilanca v prilogi družbenega dogovora o osnovah programiranja nalog in o oblikovanju sredstev za skupno in splošno porabo v letu 1974.

8. člen

Temeljna izobraževalna skupnost je upravičena do pomoči iz solidarnostnega sklada v znesku, ki ji primanjkuje za uresničevanje dogovorjenega programa, ovrednotenega po 10. členu, ko prej uporabi prenesena sredstva iz preteklega leta in vse prispevke delavcev in drugih delovnih ljudi ter občanov za ta program.

Če je stopnja prispevkov iz prejšnjega odstavka nižja od tiste, ki ustreza stopnji 6,96 % na neto osebne dohodke, se pri izračunu solidarnostne pomoči upošteva znesek, ki bi bil potreben po tej in ne po dejanski prispevni stopnji.

Če sredstva solidarnostnega sklada ne bi zadoščala za izplačilo pomoči v polni višini vsem temeljnim izobraževalnim skupnostim, ki so do pomoči upravičene, se zneski pomoči znižajo vsem v enakem sorazmerju, če skupščina sklada ne sprejme drugačnih meril.

9. člen

Dogovorjeni program temeljne izobraževalne skupnosti obsega:

- a) dejavnost predšolske vzgoje: malo šolo, testiranje šolskih novincev in del dejavnosti vzgojnovarstvenih zavodov;
- b) dejavnost osnovnih šol in posebnih osnovnih šol: pouk po predmetniku za šolsko leto 1973/74, podaljšano bivanje, prevoze učencev oziroma vzdrževanje učencev v domovih, varstvo učencev — vozačev, šolske svetovalne službe, prehrano učencev in brezplačne učbenike za novo matematiko v 4. razredu;
- c) del dejavnosti nižjih glasbenih šol;
- d) del dejavnosti izobraževanja odraslih;
- d) strokovno izpopolnjevanje pedagoških in strokovnih delavcev.

10. člen

Pri vrednotenju programa iz 8. člena se temeljne izobraževalne skupnosti ravnajo po metodologiji, ki so jo predstavniki temeljnih izobraževalnih skupnosti sprejeli na svojem posvetu dne 12. 2. 1974. leta in je sestavni del tega sporazuma.

11. člen

Upravičenost posameznih temeljnih izobraževalnih skupnosti do pomoči iz solidarnostnega sklada ugotavlja izvršni odbor sklada na podlagi dogovorjenih programov in periodičnih oziroma zaključnih računov.

Do periodičnega obračuna oziroma zaključnega računa se temeljnim izobraževalnim skupnostim izplačujejo iz solidarnostnega sklada mesečne akontacije v višini do dvanajstine sredstev, potrebnih po predračunu za vse leto.

Vsaka temeljna izobraževalna skupnost, ki je prejela pomoč iz solidarnostnega sklada, opravi ob zaključku leta končni obračun. Takrat se poračunajo preveč in premalo izplačani zneski pomoči in poravnajo razlike.

Temeljna izobraževalna skupnost, ki prejema pomoč iz solidarnostnega sklada, je dolžna predlagati izvršnemu odboru sklada poleg periodičnih obračunov in zaključnega računa tudi poročila o uresničevanju dogovorjenega programa v ustreznem obdobju.

12. člen

Če izvršni odbor sklada ugotovi, da posamezna temeljna izobraževalna skupnost ne izpolnjuje obveznosti, ki jih ji nalaga ta sporazum, jo bo na to pisмено opozoril in obvestil nadzorni odbor.

Če opozorilo iz prejšnjega odstavka ne zaleže ali če se enaka kršitev sporazuma ponavlja, bo zbor delegatov na predlog izvršnega ali nadzornega odbora izrekel takšni izobraževalni skupnosti javni opomin, ki ga sporoči vsem temeljnim samoupravnim skupnostim na njenem področju.

Temeljna izobraževalna skupnost, ki je bila opozorjena na kršitev sporazuma, ali ji je bil izrečen javni opomin, je dolžna uvesti ustrezen postopek proti osebam, ki so za to odgovorne, in o tem obvestiti nadzorni odbor, v primeru javnega opomina pa tudi vse temeljne samoupravne skupnosti na svojem območju.

13. člen

Temeljna izobraževalna skupnost, ki v nasprotju s tem samoupravnim sporazumom napačno prikaže dejansko stanje in zaradi tega prejme solidarnostno pomoč ali akontacijo, do katere ni upravičena, je dolžna neupravičeno prejeti znesek takoj vrniti in plačati v korist sklada penale v višini 0,05 % od tega zneska za vsak dan do vrnitve v sklad.

Temeljni izobraževalni skupnosti se izplačilo akontacije zadrži, dokler ne predloži listin, predvidenih s tem sporazumom.

14. člen

Če bi med temeljnimi izobraževalnimi skupnostmi prišlo do spora v zvezi z razlago ali izvajanjem tega sporazuma, bodo spor predložile razsodišču in spoštovale njegovo razsodbo.

Razsodišče sestavljajo predsednik in dva člana. Stranka, ki sproži spor, imenuje prvega člana razsodišča in pozove nasprotno stranko, naj v 15 dneh imenuje drugega člana. Oba člana razsodišča izbereta predsednika. Če se o tem ne moreta sporazumeti v osmih dneh, izbere predsednika izvršni odbor sklada.

Razsodišče bo smiselno uporabljalo postopek za razsodišča po zakonu o pravnem postopku, če zbor delegatov ne bo sprejel posebnega poslovnika.

KONČNE IN PREHODNE DOLOČBE

15. člen

Ta sporazum se uporablja za vse leto 1974. Temeljne izobraževalne skupnosti, ki so v letu 1974 začasno prejemale od izobraževalne skupnosti SR Slovenije posebno dopolnilna sredstva, so dolžne vse prejete zneske vrniti najkasneje do 20. junija 1974 oziroma ob splošnem proračunu prispevkov.

16. člen

Spremembe in dopolnitve tega sporazuma se lahko opravijo ob soglasju skupščin vseh podpisnic.

Izjemoma lahko zbor delegatov sprejme spremembe in dopolnitve metodologije, ki je sestavni del tega sporazuma, v primerih:

a) če je na podlagi predpisa, družbenega dogovora ali samoupravnega sporazuma potrebna razrešitev dogovorjenega programa (povečanje obsega posamezne dejavnosti, višja kakovost dejavnosti ali uvedba vzgojno izobraževalne dejavnosti, ki v programu ni predvidena),

b) če pride do nepredvidene rasti cen blaga in storitev in s tem do občutnega povečanja materialnih stroškov, nujnih za uresničitev dogovorjenega programa,

c) če pride do nepredvidenega povečanja zakonskih ali pogodbenih obveznosti organizacij združenega dela, ki izvajajo dogovorjeni program,

č) če pride do nepredvidenih gibanj osebnih dohodkov delavcev v gospodarstvu in drugih dejavnostih in bi se s tem porušilo dogovorjeno usklajeno razmerje med osebnimi dohodki teh delavcev in delavcev, ki izvajajo dogovorjeni program.

Spremembe in dopolnitve iz prejšnjega odstavka lahko zbor delegatov sprejme samo v mejah, ki jih dovoljujejo sredstva sklada.

17. člen

Nerazporejena sredstva solidarnostnega sklada po končnem obračunu se prenesejo v leto 1975 za iste namene.

18. člen

Ta sporazum bo sklenjen z dnem, ko ga podpišejo pooblašteni delegati skupščin dveh tretjin izobraževalnih skupnosti v SR Sloveniji. S tem dnem prevzamejo vse obveznosti in pridobe vse pravice iz sporazuma tudi temeljne izobraževalne skupnosti, ki bi kasneje pristopile k sporazumu.

Dejstvo, da je sporazum sklenjen, bo ugotovil zbor delegatov na svoji prvi seji. To bo sklicala komisija, izbrana na posvetu predstavnikov temeljnih izobraževalnih skupnosti 25. decembra 1973, ki je tudi pripravila predlog tega sporazuma.

Zbor delegatov temeljnih izobraževalnih skupnosti je na svoji prvi seji dne 21. junija 1974

u g o t o v i l,

da so sporazum v navedenem besedilu podpisali pooblašteni delegati 44 temeljnih izobraževalnih skupnosti v SR Sloveniji, kar je več kot dve tretjini, in da je torej sporazum sklenjen.

Izvirnike besedila sporazuma s podpisi in pooblastili hrani izobraževalna skupnost SR Slovenije.

V Ljubljani, 21. junija 1974

PREDSEDUJOČI
ZBORU DELEGATOV
TEMELJNIH IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI
ALJOŠA BERGINC

PRESEDSTVO OBČINSKEGA SVETA ZSS V CELJU RAZPRAVLJALO O UKREPIH ZA OMILITEV POSLEDIC ZADNJE PODRAŽITVE OSNOVNIH ŽIVLJENJSKIH POTREBŠČIN

Akcija je že stekla

Čemu razlike in protislovja v objavljenih podatkih o gibanjih življenjskih stroškov ● Sindikati naj začno z akcijo za odpravo osebnih dohodkov pod 1.500 dinarjev ● Vsaka osnovna organizacija naj predlaga samoupravnim organom sprejem ukrepov, ki bodo ublažili posledice zadnje podražitve

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov v Celju je na zadnji seji razpravljalo o položaju, ki je nastal v zvezi s podražitvijo najvažnejših življenjskih potrebščin in skušalo izoblikovati kar najbolj konkretne napotke za akcijo, ki naj prispeva k omilitvi težav.

Člani predsedstva so v svojih razpravah izrazili začudenje nad razlikami in protislovji v objavljenih podatkih o gibanju življenjskih stroškov in posledicah podražitev in obenem predlagali, naj pristojni organi čimprej po tako imenovani multiplikativni metodi izračunajo dejanska gibanja in njihove učinke. Le na osnovi realnih podatkov je namreč možno programirati bodoče ukrepe, ki bi po mnenju vodstva celjskih sindikatov lahko bili sprejeti prej kot v mesecu dni. Da bi tudi bili, je predsedstvo zadalžilo vse delegate sindikatov v skupščinskih in drugih organih, naj se zavzemajo za to, da bi bila pot od načelnih stališč do prakse kar najkrajša.

Po sicer zastarelih, vendar edino razpoložljivih podatkih iz marca letos, je kakšnih 1000 celjskih delavcev takrat še vedno zaslužilo manj kot 1400 dinarjev mesečno, večina med njimi celo manj kot 1300 dinarjev. Zato, da bi spodbudili akcijo za odpravo tako nizkih osebnih dohodkov, bodo člani občinskega sveta Zveze sindikatov v Celju v tednu dni obiskali vse delovne kolektive v občini, ki še izplačujejo tako nizke zasluge ter na kraju samem raziskali tudi vzroke in zahtevali uvedbo postopka, ki naj vpliva na izboljšanje razmer. Hkrati pa so sklenili zahtevati od iniciativnega odbora za pripravo regionalnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, naj pospeši svoje delo in oceni

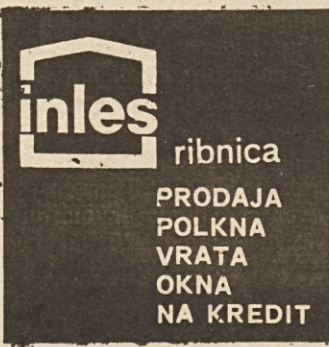
zlasti višino sedanjim razmeram še primernega najnižjega osebnega dohodka. Izrečeno je bilo mnenje, naj ne bi bil nižji od 1500 din mesečno.

PREDLOGI ZA RAZMISLEK IN UKREPANJE

Predčasna 3-odstotna valorizacija kalkulativnih osebnih dohodkov bo po mnenju predsedstva celjskih sindikatov ne-

dvomno pripomogla k omilitvi posledic zadnjih podražitev. Vendar pa je bilo hkrati izra-

no tudi prepričanje, da mora RS ZSS zavzeti enotna stališča o tem, kako naj bi tudi v praksi uresničili načelo, da je treba posebej zaščititi nižje kategorije zaposlenih. Konkretno sta bili predlagani dve možni rešitvi. Po prvi naj bi vsem zaposlenim zagotovili take nižje osebne dohodke, kot so glede na krajevne oziroma regionalne razmere še sprejemljivi, na osnovi tega pa na novo uskladili razmerja med vsemi kategorijami zaposlenih in vsem enako dodali še nadomestilo za višje življenjske stroške. Druga rešitev prav tako temelji na 'novih' najnižjih osebnih dohodkih, vendar s tem, da bi le najnižjim kategorijam zaposlenih priznali tudi nadomestilo za višje življenjske stroške v polnem znesku, drugim zaposlenim pa sorazmerno manj, pač v odvisnosti od razpoložljive večje mase kalkulativnih

osebnih dohodkov.

Nobena predlaganih rešitev ni brez slabih strani. Vsekakor pa pomeni osnovo za razmišljanje in možno ukrepanje tako s stališča dograjevanja delitve osebnih dohodkov po delu kakor tudi iskanja še drugih rešitev iz zagate, ki je nastala z zadnjo podražitvijo osnovnih življenjskih potrebščin. V zvezi s tem pa je predsedstvo celjskih sindikatov menilo, da je treba ne le razmišljati, ampak tudi v praksi nekaj storiti, da bi vsem delavcem zagotovili družbeno prehrano. Predlog predsedstva občinskega sindikalnega sveta je, da je treba poskrbeti za ustrezno valorizacijo različnih vrst socialne pomoči, ki je zaposlenim nudijo njihove organizacije združenega dela. Uveljavili naj bi tudi višje delavnice za službena potovanja in poskrbeli za kar najboljšo preskrbo z osnovnimi življenjskimi potrebščinami, ozimnico in kurjavo. Glede stroškov za šolske potrebščine pa je predsedstvo podarilo, da je treba tudi v bodoče razvijati vsaj take oblike solidarnostne pomoči, ki so se že uveljavile — denimo, vzajemne šolske knjižnice — in ki družinam z nizkimi osebnimi dohodki že omogočajo, da njihovi otroci pridejo brezplačno vsaj do učbenikov.

Ob zaključku redakcije smo izvedeli, da so o takih in še drugih priporočilih predsedstva Zveze sindikatov Celje včeraj že razpravljali predsedniki osnovnih organizacij sindikata vseh dejavnosti, razen iz družbenih služb, ki pa se bodo sestali v torek. Namen obeh razgovorov je, da bi v duhu priporočil slovenskih in celjskih sindikatov ter upoštevanje konkretnih razmere vsake organizacije združenega dela posebej, osnovne sindikalne organizacije tudi same predlagale samoupravnim organom sprejem ukrepov, ki naj prispevajo k ublažitvi posledic zadnje podražitve osnovnih življenjskih potrebščin.

—M.G.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Prosim za pojasnilo, ali je strokovni svet delovne organizacije kot strokovno posvetovalni organ pristojen skleniti, da se dodeli vodilnemu delavcu posebna denarna nagrada. Delavski svet je o tem razpravljal ter sklenil, da se nagrada ne podeli, kljub temu pa je strokovni svet takšen sklep sprejel.

NN. — Škofja Loka

ODGOVOR:

Po vsej verjetnosti strokovni svet ni pristojen za odločanje o nagradah, vsekakor pa to lahko predlaga pristojnemu organu. Kateri organ je pristojen za odločanje o takšnih zadevah, je prav gotovo določeno o statutu oziroma v ustreznem samoupravnem sporazumu vaše organizacije združenega dela. Možno je, da je delavski svet kasneje o nagradi ponovno sklepal in sprejel sklep, da se ne izplača, kajti dvomimo, da bi prišlo do uresničitve sklepa strokovnega organa ob nasprotnem sklepu delavskega sveta. Če se je to le zgodilo, lahko ukrepa vaša delavska kontrola.

M. LIPUŽIČ

VPRAŠANJE:

Slišala sem, da bo s 1. I. 1975. leta stopil v veljavo zakon, s katerim je na novo urejeno vprašanje porodniškega dopusta. Zanima me, ali bo novi zakon veljal tudi za matere, ki bodo rodile še v letošnjem letu in jim bo 105 dni porodniškega dopusta izteklo

Slovenski sindikati...

(Nadaljevanje s 1. strani)

V primerih, ko delavec prejema najmanjši osebni dohodek, naj se ne upošteva pri odmeri otroškega dodatka ka poprečni osebni dohodek iz preteklega leta, temveč najmanjši osebni dohodek, in to za čas, ko ga prejema.

6. Oskrbnine za podaljšano bivanje v osemletkah in v vzgojno-varstvenih zavodih kakor tudi cenzusi naj se ne spremenijo v letošnjem letu v skladu z gibanjem življenjskih stroškov.

7. Nadomestila med brezposelnostjo naj skupnosti za zaposlovanje valorizirajo tako, da se poprečni mesečni osebni dohodek iz preteklega leta poveča za 10 odstotkov.

Druge pravice med brezposelnostjo (denarne pomoči, stroški priprav za zaposlitev — gnotna pomoč za čas strokovnega usposabljanja ter prevozni in selitveni stroški) naj skupnosti za zaposlovanje valorizirajo skladno s povečanjem osnov za nadomestila.

8. Republiška izobraževalna skupnost naj uskladi višino študijskih in drugih stroškov v skladu z izjemnim povečanjem življenjskih stroškov.

9. Vse samoupravne interesne skupnosti naj tako preučijo finančne učinke predlaganih rešitev.

10. Priporočamo občinskim skupščinam, da letošnje čimprej zvišajo družbene denarne pomoči. Glede na to, da so bile te pomoči že doslej izredno nizke, predlagamo, da znašajo od 1. avgusta dalje 30 odstotkov poprečnega mesečnega osebnega dohodka na območju posamezne občine.

11. Glede na to, da vsi predlagani družbeni prejemki pomenijo prerazdelitev dohodka, se bodo podpisniki družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov dogovorili o navedenih in drugih potrebnih ukrepih, jih uskladili in na ta način uresničili predlagane rešitve.

STALIŠČE PREDSEDSTVA SLOVENJGRAŠKIH SINDIKATOV

NIHČE BREZ PROGRAMA

V zadnjem razdobju posveča občinsko vodstvo zveze sindikatov v Slovenjem Gradcu posebno pozornost stabilizaciji. Na več zadnjih sejah je predsedstvo razpravljalo o vključevanju temeljnih organizacij združenega delav protinflacijska prizadevanja, pri čemer je sprejelo osnovno izhodišče, da se morajo v ta prizadevanja vključiti prav vse temeljne organizacije, da mora biti akcija kar najbolj usklajena in da morajo pripraviti protinflacijske programe vsi delovni kolektivi.

Predsedstvo slovenjgraških sindikatov tudi opozarja, da morajo temeljne organizacije združenega dela nemudoma izoblikovati razvojne programe in sprejeti druge potrebne ukrepe, da zagotovijo socialno in materialno varnost zaposlenih za daljše obdobje. Sindikati si bodo prizadevali za usklajevanje razvojnih interesov, za usklajevanje osebnih dohodkov zaposlenih, za racionalno porabo sredstev, ki jih prispevajo zaposleni za vse oblike skupne in splošne porabe. Skrb vseh bo tudi

kar najbolj racionalno gospodariti z investicijskimi sredstvi, zmanjšati rezijskih stroškov na vseh ravneh.

V nekaterih delovnih organizacijah v Mislinjski dolini so že pripravili protinflacijske programe, ma predloge teh programov teh programov še ni, morajo pa takoj z akcijo, programe pa obravnavati in sprejeti na seji delovnih ljudi. Sicer pa bo občinski sindikalni svet več pozornosti namenil seminarjem za predsednike temeljnih organizacij združenega dela, na katerih bodo govorili protinflacijski akciji in vključevanju posameznih temeljnih organizacij združenega dela v skupnijska gibanja.

V akcijo za sprejem protinflacijskih programov so se mimo sindikatov vključili tudi drugi delovni dejavniki, posebej še izvršni skupščine občine, ki je te delovne zornil vse temeljne organizacije združenega dela na največje pomoči vosti v letošnjem gospodarstvu na naloge, s katerimi se bodo spoprijeli posamezni delovni kolektivi, če hočejo v prihodnje malo poslovtati in zagotoviti njihovi organizaciji razvoj.

Sekretar RS ZSS za ekonomsko in socialno politiko Janez Tršan o nalogah sindikatov pri razreševanju posledic najnovejše podražitve osnovnih življenjskih potrebščin

(Nadaljevanje s 1. strani)

uskladijo oziroma realno ocenijo podatke, ki jih omenjate, kajti šele na tej osnovi je možna enotna in konkretna akcija tako na področju osebnih dohodkov kot glede tako imenovanih socialnih prejemkov.

„Kakšna naj bi bila ta akcija, skratka, zanimajo nas njeni cilji?“

„Čeprav so vtisi morda drugačni, na področju delitve osebnih dohodkov ne gre na nika kršno novo uveljavljanje socialne politike, ampak za ustrežnejše vrednotenje dela na vseh, tudi na najnižje ovrednotenih delovnih mestih. Samo tako se lahko sčasoma izkopljeemo iz sedanje in prevelike uravnalovke v delitvi osebnih dohodkov. Želim reči, da je čas, ko je treba potegniti jasno ločnico med ukrepi in cilji socialne politike ter med nagrajevanjem po delu.

Spodbudna in učinkovita delitev po delu, za katero smo v sindikatih še posebej zainteresirani, torej mora prispevati k ustvarjanju višjega dohodka. Le del tega dohodka smemo porabiti tudi za povečanje vseh vrst socialnih prejemkov prebivalstva. Vsaka drugačna pot bi po mnenju sindikatov vodila k povečanemu prelivanju osebnih dohodkov in sploh dohodka v osebno porabo, to pa bi ustvarjalo pritisk na zviševanje cen in na še večjo inflacijo. Zaradi takih in podobnih vzrokov naj še posebej opozorim na pomen doslednega izvajanja protinfla-

cijskih programov, akcij varčevanja, nadaljnega pospeševanja integracijskih gibanj in dograjevanja sistema samoupravnega sporazumevanja o razporejanju dohodka in osebnih dohodkov. Tudi to so pota in načini, ki ne le lahko, ampak tudi morajo prispevati k uresničevanju ustavnih določil, še posebej tistega med njimi, ki pravi, da združeno delo odloča o delitvi celotnega ustvarjenega dohodka.“

„Kakršni že bodo praktično uresničeni ukrepi, prav gotovo ne bodo mogli biti sprejeti tako hitro in s tolikšnim učinkom, da bi bistveneje omilili teže stroškov, ki so ji vse, zlasti pa delavske družine izpostavljene v jesenskih mesecih. Mislimo na stroške za ozimnico, kurjavo in šolske potrebščine. Kaj glede tega menite in predlagate v sindikatih?“

„Naše stališče je, da so predvsem družbenopolitične skupnosti odgovorne, da z vsemi možnimi sredstvi in vsaka na svojem območju poskrbijo za dobro in kar najbolj ceneno oskrbo prebivalstva z vsem, kar potrebuje za normalno delo in življenje. Ker so ti problemi še zlasti občutljivi v mestih in v industrijskih središčih, bomo v sindikatih delovali predvsem v dveh smereh. Še nadalje bomo spodbujali prizadevanja za dolgoročno povezovanje trgovine s proizvodnjo, kar naj prispeva k bolj urejeni in zadostni preskrbi prebivalstva z življenjskimi potrebščinami, še zlasti pa z ozimnico in kurjavo. Glede drugih

zadev pa bomo, upam, da bolj učinkovito kot v preteklosti v razširjeni obliki le še ponovili tisto, kar je vključevala lanska akcija za ozimnico.“

„Se zadnje vprašanje: vaš svet za začetek in usmeritev akcije v občinah in v osnovnih sindikalnih organizacijah?“

„Rečem lahko le to, da stališča slovenskih sindikatov, ki jih objavljate v današnji številki DE, vsebujejo dovolj napotkov za konkretno in uspešno akcijo na vseh ravneh sindikalne organiziranosti.“

M. G.

DRISKA V KONFEKCIJI »LISCA« V SEVNICI

Veliko obetov za še bogatejšo žetev

Kolektiv konfekcije Lisca iz Sevnice je eden tistih slovenskih kolektivov, ki je iz skromnega obrtniškega zametka, sprva brez lastnih proizvodnih in poslovnih prostorov ter opreme, vendar z neusahljivo ustvarjalnostjo peščice entuziastov ustvaril svojo tovarno ter se v dvajsetih letih s svojim specializiranim programom proizvodnje ženskega perila

uvrstil v vrh jugoslovanskih in evropskih konfeksionarjev. Ta, nekaj manj kot 1300-članski kolektiv, ki bo letos ustvaril približno 240 milijonov dinarjev celotnega dohodka, je zoral svojo brazdo v tipično kmečkem okolju brez industrijske tradicije ter tako omogočil zaposlitev ljudem, kraju in občini pa hitrejši gospodarski in kulturni razvoj.

Kratka zgodovina razvoja

Lisci so bili postavljeni temelji septembra 1955. leta, ko je bila obnovljena obrtna delavnica konfekcijske stroke v Sevnici, ki je v četku poslovala v najetih prostorih z vsega 25 kvadratnimi metri, proizvodnja pa se je odvijala na domovih delavcev. Želja po hitrejšem napredku, novih proizvodnih in poslovnih prostorih, po večerjenju števila zaposlenih na eni strani, po drugi pa tudi veliko pomoč prineslo na tržišču po izdelkih intimnega ženskega perila, so omogočili že po prvih treh letih stalno dvigovanje proizvodnje ter pridobitev sredstev za investicijo v nove proizvodne in deloma tudi upravne prostore. Načrte so uresničili že 1959. leta, tega leta so dobili tudi prve šivalne stroje in drugo opremo.

Tako leto 1959 pravzaprav pomeni začetek organizirane industrijske proizvodnje v Lisci in hkrati tudi čedalje večjih investicijskih vlaganj v razširjanje proizvodnih zmogljivosti. Le eno leto kasneje, v nove prostore so začeli z gradnjo druge faze tovarne zgradbe. S tem seveda investicijska dejavnost v Lisci še zdaleč ni bila zaključena, kajti Lisca je ena tistih delovnih organizacij, ki potrebujejo stalno pozornost uvajanju sodobnih tehnoloških postopkov, boljši organizaciji in produktivnosti dela ter razširjanju zmogljivosti.

Lisca ni širila svoje proizvodnje le v Sevnici, ampak tudi v drugih krajih, kjer so bili za to primerni pogoji in dovolj razpoložljive delovne sile. Tako so po ukinitvi rudnika v Krmelju v tem kraju zgradili novo tovarno Lisce, 1963. leta pa se je Lisci pridružila tudi tovarna perila iz Zagorja, ki je spremenila svoj program ter se preusmerila na Liscino proizvodnjo. V začetku leta 1966. leta je bila zgrajena nova tovarna v Senovem, pred letom pa so v Sevnici zgradili doslej največji objekt v Spodnjem Posavju. Gre za 10.000 kvadratnih metrov sodobnih skladišnih prostorov, krojilnico, šivalnico in za druge prostore, ki jih potrebujejo vse temeljne organizacije Lisce.

precej več kot predlani, ostanek dohodka pa je znašal dobrih 16,5 milijona dinarjev.

Za letos predvidevajo v Lisci 27-odstotno povečanje celotnega dohodka, se pravi 240 milijonov realizacije, porabljena sredstva se bodo povečala za 30 odstotkov, dohodek pa za 20 odstotkov. Ostanek dohodka bi naj bil sicer predvidoma manjši, vendar pa gibanja v prvih petih mesecih letos obetajo, da bo ostal vsaj približno na isti ravni kot lani, če že ne bo za nekaj odstotkov povečan. V prvih petih mesecih letos so v Lisci dosegli že 45 odstotkov predvidene letne proizvodnje in prav vse temeljne organizacije so prekoračile planska predvidevanja. Presenetljivo ugodna so gibanja finančnega rezultata, saj je le-ta za 63 odstotkov višji od predvidenega in za 67 odstotkov višji od tistega, ki so ga dosegli lani v tem času. To je vsekakor ugodno gibanje, ki je nedvomno posledica spremenjenih razmer na tržišču ter sprostitev cen za njihove izdelke, ne nazadnje pa tudi višje produktivnosti v Lisci, saj so za 12 odstotkov povečali poprečno produktivnost v primerjavi s planirano.

Še mnogo neizkoriščenih možnosti prodaje

Danes Lisca ni znan proizvajalec intimnega ženskega perila le na domačem tržišču, pač pa se je v zadnjih osmih letih zelo uveljavila tudi na tujih tržiščih. 1964 se je Lisca prvič srečala z mednarodno konkurenco na zahodnoevropskem trgu. To je bil preskusni kamen za vse, ki so takrat sodelovali pri uvajanju moderne tehnologije in zato tudi znatno zahtevnejših normativov časa, kot so jih poznali do takrat. Vsakemu članu kolektiva je bilo jasno, da je mogoče uspešno nadaljevati začeto pot le z boljšo kvaliteto in višjo produktivnostjo. Od takrat se je izvoz stalno povečeval, hkrati pa so začeli uvažati tudi surovine, saj jih je v izvoz silil tudi režim uvoza surovin.

Danes Lisca največ izvažajo v osem zahodnoevropskih držav, nato v Madžarsko, ČSSR in SZ.

Sodelovanje z drugimi državami, predvsem pa z državami v razvoju dobi vse kvalitetnejše oblike, saj je le prek proizvodnih in tesnejših poslovnih oblik in aranžmajev možno okrepiti sodelovanje naših delovnih organizacij s partnerji v državah v razvoju. Lisca, Jutranjka, Labod in Jugotekstil so se zato odločili ustanoviti konzorcij za gradnjo tovarne v Keniji, kar je prav gotovo velik in pomemben korak v združevanju interesov teh kolektivov, uresničevanja skupnih projektov kakor tudi poglobljanja gospodarskih stikov s to državo.

Izvoz Lisce dosega 25 do 30 odstotkov njene celotne realizacije. Ta odstotek se bo še zvišal, čeprav obstajajo tudi pomembne možnosti za povečanje prodaje na domačem tržišču. Trenutno Lisca največ proda v Srbiji, Hrvaški in v Sloveniji. Jugoslovansko tržišče ni zadovoljivo obdelano, pravijo v Lisci. Vedno več pozornosti bodo zato morali posvečati sodelovanju in dogovarjanju z drugimi proizvajalci.

V novo ekspanzijo

Vse torej kaže, da je sevniški samorastnik, kot lahko upravičeno imenujemo ta kolektiv, dobro zaoral doma in na tujem ter požel zavidljive uspehe. Doseženi rezultati so plod zavzetosti in pridnosti zaposlenih pa tudi dobre organizacije ter moderne tehnologije proizvodnje. Nova samoupravna organiziranost kolektiva, ki danes gospodarji v šestih temeljnih organizacijah združenega dela, nedvomno omogoča še hitrejši razvoj, večjo socialno varnost zaposlenih ter večje možnosti za dejansko odločanje delavcev o pogojih in rezultatih svojega dela.

Program razvoja delovne organizacije Lisca do 1985. leta je ambiciozen. Z novim srednjeročnim načrtom predvidevajo zaposlitev novih 700 delavcev, kar je zelo dobra osnova, da vsak v tej občini, ki ima voljo do dela in želi delati v tem kolektivu, lahko tu računa na zaposlitev, kar zlasti velja za dekleta, ki doslej v svoji občini niso imele veliko možnosti za delo.

Kaj predvidevajo za letos

Minulo leto je v Lisci potekalo v znamenju uveljavljanja novih samoupravnih odnosov ter ustanavljanja temeljnih organizacij združenega dela, pa tudi velikih naporov za uresničitev gospodarsko-financijskih nalog, ki si jih je kolektiv zadal z letnim planom. Kljub relativno neugodnim gospodarskim pogojem, zamrznjenim cenam njihovih izdelkov na eni strani, po drugi pa občutnemu porastu cen surovin in reprodukcijskega materiala, pomanjkanju energije, itd., so v Lisci uspeli z dobro organizacijo dela, višjo produktivnostjo ter racionalnejšim poslovanjem doseči dobre gospodarske rezultate. Celoten dohodek je lani dosegel 200 milijonov dinarjev, kar je

ZAPISKI S POTI PO VOJVODINI

Lepo je biti žitnica, vendar naporno

Teško bi našli primernejši čas za pogovor s predsednikom izvršnega sveta SAP Vojvodine Nikolo Kmezičem, kakor ravno zdaj, ko dobivamo odgovor na vprašanje, ali bomo imeli dovolj doma pridelanega belega kruha ali ne.

„Torej, kje je Vojvodina danes?“

„Gospodarska gibanja v Vojvodini so leto do zdaj pozitivna. Proizvodnja je v prvem polletju porasla za 15,1 %, na koncu leta pa bo odstotek okoli 8 %, kar je zelo v redu. Porastli so tudi osebni dohodki, vendar strogo v mejah produktivnosti. Za nas, Vojvodince, je malce neprijetno dejstvo, da je naš uvoz letos prvič po vojni večji od izvoza, predvsem zavoljo nafte.“

Nasploh pa moram ugotoviti, da Vojvodina v gospodarskem razvoju relativno zaostaja, tako da smo zdaj v stopnji razvoja na predzadnjem mestu v Jugoslaviji. Je pač tako, da bogato in visoko produktivno kmetijstvo še ni pogoj za bogastvo.“

„Slišati je o zagati v živinorej?“

„Intenzivno živinorejsko področje, kot Vojvodina prav gotovo je, je močno pod vplivom razmer na svetovnem trgu. Bojkot zahodnoevropskega skupnega trga je seveda pustil opazne posledice. Je pa zadnji primer – treba je reči, da vsekakor ni bil prvi – ponovno opozoril na škodljivo dejstvo, da se pri izvozu mesa vezemo na preveč ozko področje. Ne glede na to, kaj se bo dogajalo naprej, moramo bistveno razširiti naše tržišče. Seveda ne velja to samo za Vojvodino... Prav gotovo pride kot strateška smer v poštev bližnji vzhod in nevrščene dežele...“

Ko je že govora o živinoreji, kazalo bi opozoriti na našo bistveno pomanjkljivost, da imamo premalo hladilnih naprav, tako da smo prisiljeni delno skladiščiti meso tudi v Solunu in na Madžarskem ali pa – klati z zamudo. Živinorejci vedo, kaj to pomeni: ko je mlado govedo že doseglo predpisano težo in bi dosegli najbolj ugodno ceno, ga je treba pitati naprej. Pravzaprav že v izgubo... Ta čas imamo v takem zakasnelem stanju kakih 35.000 telet. Poleg neugodnih razmer na svetovnem trgu so torej hladilne naprave resnično ozko grlo, ki ga bo treba pospešeno odpraviti.“

Evropo je zajel pravi val klanja goveje živine in če ne bomo učinkovito ukrepali, se utegne ta val preseliti tudi k nam, kar se nam utegne kasneje še kako maščevati. Kakor je videti zdaj, moramo paziti predvsem na to, da na vsak način ohranimo osnovni fond živine... Vsekakor huda naloga, če upoštevamo težave s krmili. Težave te vrste sicer niso nič novega, saj se obvezno pojavijo po vsem svetu na vsakih 6 let, vendar smo jih pri nas pričakali dokaj nepripravljeno, ker nismo pravočasno uredili odnosa med ceno koruze in pšenice.“

Tako smo prišli do pšenice. Poudariti moramo, da smo se s predsednikom IS SAP Vojvodine pogovarjali tik pred podražitvijo cen pšenice. Vedeli smo že zanjo, vendar v javnost še ni prišla. Zanimalo nas je, v čem leži bistvo problema.

„Po medrepubliškem družbenem dogovoru bi morala iti cena pšenice avtomatsko navzgor, takoj ko bi stroški preseglili 5 %. Dejstvo je, da dogovora nismo spoštovali, tako da smo se naenkrat znašli že sredi žetve, ko stvari še vedno niso bile čiste.“

Naenkrat smo se znašli sredi osnovnega vprašanja, kako zaradi neurejenih cen rešiti 125.000 vagonov tržnih presežkov pšenice. Glejte, prej smo govorili o nujnosti, da teleta morajo jesti in o tem, da zdaj že jedo v izgubo. Neusmiljena gospodarska nujnost sili kmeta, da hrani živino s tako hrano, ki mu bo izgubo kar najbolj zmanjšala. In zdaj vas vprašam, kaj bo šlo za krmo: pšenica ali koruza? Naj povem, da je cena koruze 2,20 din, cena pšenice pa 1,80 din?!

Po naših ocenah bi zaradi takega nesorazmerja v cenah utegnili iti za živinsko krmo najmanj 50.000 vagonov tržnih presežkov pšenice. Lahko si mislite, kakšna izguba bi bila to za narodno gospodarstvo, če računamo, da je cena za pšenico na svetovnem trgu 3,30 dinarjev (kajpada v dolarjih!). Zdaj se vsiljuje vprašanje: ali ne moremo urediti stvari doma tako, da nam ne bi bilo treba kasneje v devizah plačevati pšenice, ki smo je ob žetvi imeli doma dovolj?

Prav v takih vprašanjih se skriva odgovor na vprašanje o tem, kakšno je oziroma kakšno naj bi bilo mesto vojvodinskega kmetijstva v gospodarstvu vse Jugoslavije. Da se prav razumemo, mi svojega kmetijstva ne vsiljujemo drugim, vendar menimo, da bi kazalo maksimalno izkoristiti naše proizvodne prednosti, to pa je (pšenica, koruza, sladkorna pesa...), saj je to za Jugoslavijo ceneje kot uvoz.“

„No, prav gotovo so vprašanja, ki ste jih navrgli, bolj opozorilo, kaj bi pri nas morali smotrneje urediti in sploh ne more biti dileme – še posebej ne v načinih sodobnega mednarodnega sporazumevanja – ali bo Vojvodina ostala žitnica Jugoslavije ali ne. Verjetno je osnovno vprašanje, kako se organizirati in povezati, da bo strateška vrednost Vojvodine prišla bolj do veljave. Kako v povezavi s takim razmišljanjem iščete in vidite razvoj Vojvodine v prihodnosti?“

„Osnove za dolgoročni razvoj Vojvodine smo pravkar sprejeli in se je že začela javna razprava, ki naj razčisti še zadnje dileme. Naj vas ne čudi, da smo v prihodnjem razvoju pokrajine dali poudarek industrijskemu razvoju. Gre za poudarek v relativnem pomenu besede. Mislimo namreč, da moramo kmetijstvo napraviti maksimalno učinkovito, vendar se bo njegova teža v gospodarstvu pokrajine relativno zmanjševala. Tudi zato, ker se ob mehanizaciji kmetijstva sprošča veliko delovne sile, ki jo je treba zaposliti v industriji. Razvijati nameravamo predvsem petrokemijo, kovinsko predelovalno industrijo in gradbeno industrijo. V takem razvoju se bo zaostreno pojavilo pomanjkanje elektrike, saj Vojvodina nima niti ene elektrarne in zaostalost prometa, kjer na primer skorajda niso izkoriščene izredno ugodne možnosti v rečni plovbi.“

Energetsko krizo bomo poskušali skupaj s Hrvatsko in Slovenijo reševati s plinom iz Sovjetske zveze.“

Naj omenim, da je imela Vojvodina 1972. leta 850 dolarjev nacionalnega dohodka na prebivalca. Načrtujemo, da se bo ta številka v desetih letih dvignila na 2200 dolarjev.“

„Mnogo se pri nas govori o povezovanju. Kako bi lahko ocenili dosedanje raven povezovanja med vojvodinskim in slovenskim gospodarstvom?“

„Primeri, ki jih poznamo doslej, so dali izredno ugodne rezultate. Naj omenim samo Palič, novosadsko mlekarino, subotiški Sever... Osnovno vrednost povezovanja vidim v iskanju skupnih poti med posameznimi zainteresiranimi TOZD. Mislim, da so prav v takih povezavah resnično trdni temelji za nadaljnji razvoj.“

„Zeleni plan smo pri nas sprejeli po veliki zaslugi prav Vojvodine. Zdaj se sliši, da s tem planom niste do cela zadovoljni. Za kaj pravzaprav gre?“

„Da nismo zadovoljni, je res in ni. Gre preprosto za to, da zeleni plan ocenjujemo zelo ugodno, vendar le kot prvi korak. Sicer dober prvi korak, vendar smo še daleč od tega, da bi lahko rekli, kako smo storili vse. Pomanjkljivost je v tem, da zaenkrat govorimo samo o kmetijstvu, čeprav je po našem mnenju treba vzeti v pretres celotno agropodročje. V tem je naša osnovna pripomba. Prav dobro razumemo glasove in težnje, ki jih slišimo iz vse Jugoslavije, kako smo zainteresirani predvsem za poceni prehrano. Razumemo taka pričakovanja, saj so docela razumljiva, vendar je treba z vso realnostjo upoštevati, da samo kmetijska proizvodnja ne more zagotoviti take poceni prehrane, temveč je to sposobno doseči samo urejeno gospodarstvo od kmetijske proizvodnje do industrijske predelave in trgovine. V Vojvodini zdaj ugotavljamo, kako visoko razvito kmetijsko proizvodnjo že imamo, od tu naprej se pa še močno opletamo.“

IGO TRATNIK

Kako deliti, da bo delitev spodbudna

Po treh letih družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov lahko ugotovimo, da smo že presegli ozko podjetniško zaprtost pri delitvi in uspešno zavrtili pojmovanje, da je delitev nedotakljiva pravica posameznih kolektivov. Uveljavljati smo začeli družbeno naravo dohodka in spoznanje, da je dohodek delovne organizacije del celotnega družbenega dohodka in da je zato treba usklajevati medsebojne interese ter osnove in merila za delitev s samoupravnimi sporazumi. Uresničevanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov je pokazalo, da sporazumevanje in dogovarjanje zagotavlja stabilnejša gibanja osebnih dohodkov, bolj usklajena razmerja v delitvi in da prispevata k uresničevanju sprejete ekonomske politike na področju osebne porabe. Razen tega je sprejeti sistem omogočil med posameznimi dejavnostmi vsaj primerljivejšo vrednotenje dela in večjo odvisnost osebnih dohodkov od poslovnega uspeha organizacije združenega dela. Podpisniki sporazumov ocenjujejo zožitev neutemeljenih razponov med posameznimi osebnimi dohodki posameznih dejavnosti in med povprečnimi osebnimi dohodki podpisnic enega sporazuma zelo ugodno, saj preveliki razponi niso odražali razlik v učinkih dela in poslovanja, temveč so bili pretežno posledica ugodnejših pogojev poslovanja ali neobjektivnega vrednotenja dela.

Vendar pa smo se ob tej ugotovitvi dolžni zavedati, da je zoževanje razponov lahko tudi

dvorezen nož. Težnja po uravnilovki postaja vse bolj očitna! Dosedanje razprave so med drugim pokazale, da bo treba – razumljivo, poleg osnovnega vprašanja, kako zagotoviti večjo stimulativnost delitve – bolj upoštevati dejstvo, da se osebni dohodki oblikujejo pod vplivom celotnih družbenoekonomskih gibanj in procesov in da utegne ločeno obravnavanje osebnih dohodkov samo še okrepiti nekatere ostanke mezdskih odnosov. Razen tega bo treba poiskati vzročno zvezo med družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter družbenim dogovarjanjem o skupni porabi. Sistem delitve bo treba graditi tudi vzporedno z družbenim in samoupravnim planiranjem, zakaj dohodek in osebni dohodki niso samostojno področje, ampak le ena od prvih celotne družbene reprodukcije.

Družbenoekonomske razmere ter stvarno uveljavljanje samoupravnih odnosov zahtevajo torej globljo družbeno in strokovno analizo dohodkovnega sistema, saj mnogi konflikti, težnje ter konkretne ekonomske razmere opozarjajo, da se v praksi še vedno premočno odmikamo od nagrajevanja po delu in rezultatih dela, in sicer v precejšnji uravnilovki. Analizirati moramo, ali sedanje razmere v delitvi ne delujejo preveč ne-spodbudno na ustvarjalno in produktivno delo v času velikih prizadevanj za uveljavljanje kakovostnih dejavnikov gospodarske in družbene rasti.

V. B.

HRVAŠKA

Diplomanti nočejo iz mest

Od sto študentov na Hrvaškem, ki prejema študentske stipendije, jih samo 35 izpolnjuje sprejete obveznosti. V sistem kreditiranja študija je vključeno 68 % večjih delovnih organizacij na Hrvaškem, ki so odobrile 6000 študentskih, hkrati z opredeljenimi delovnimi obveznostmi

študentov. Po končanem študiju pa si študentje prizadevajo te obveznosti izigrati in pod nobenim pogojem nočejo zapustiti Zagreba, Splita ali Reke. Za takšne razmere niso brez krivde tudi kreditorji. Ti študentom nudijo najslabša mesta ali

mesta, na katerih ne morejo pokazati svojih sposobnosti. Dogaja se celo, da morajo svoje sposobnosti dokazovati pod izredno neugodnimi pogoji, ker se ljudje brez diplom boje za svoje stolčke.

Pravzaprav – nič novega!
PIK

OD NAŠEGA DOPISNIKA

Gneča na obali

V drugi polovici julija je živo srebro v Titogradu in še nekaterih krajih v republikli povzpelo nad 35 stopinj in s tem spodbudilo pravo invazijono obrežje Črnogorskega primorja. Tam zdaj trenutno preživlja odhidi blizu 150.000 domačin in tujih gostov, vsekakor pa precej več, kot so pričakovali. Campi, počitniški domovi in drugi objekti, ki lahko nudijo cenejše usluge, so dobesedno prenapolnjeni. Prostor je le še v dragih in luksuznih hotelih v Budvi, Miločeru, Hercegovem in drugod.

Kljub nepričakovano visokemu številu gostov pa vendarle velja opozoriti na nekatere pomanjkljivosti. Tako, denimo, v Kolašinu, Zabljaku, Ivangradu in drugih krajih na severu Črne gore preživlja dopust vsega 5000 gostov, vsi drugi pa se gnetejo na obali. Če veni, da gre za majhne oddaljenosti med Primorjem in severnejšimi turističnimi kraji s Plavskim in Biogradskim jezerom ter rekami Taro, Moračo, Pivo in Čhotino, se vsekakor velja zamisliti nad tem, zakaj je turistični promet tako neenakomerno razporejen in zakaj obe območju med seboj tako malo sodelujeta. K taki ugotovitvi o neskladnostih v razvoju spodbujajo tudi nekateri drugi podatki. V Boki, ki zajema 3 od skupno 20 črnogorskih občin, deluje 22 turističnih društev in zvez, zato pa v Titogradu in v severnem delu republike ne deluje niti ena tovrstna organizacija, čeprav se tudi tam lahko pohvalijo z izjemnimi naravnimi lepotami in znamenitostmi, ki pa turistom ostajajo neznane in tudi nedostopne.

J. STOJANOVIĆ

NIZKA CENA DOMAČE NAFTE

Zelo pomembna nahajališča nafte in plina, posebno v Slavoniji in Podravini, so omogočila, da se je letošnja proizvodnja surove nafte na 17 naftnih poljih INE-Naftaplina povečala na 2,5 milijona ton, kar je nekaj več od četrte skupnih jugoslovanskih potreb. INA-Naftaplina bo proizvedla tudi 660 milijonov kubičnih metrov zemeljskega plina. Pričakujejo, da bodo v letu 1980 v INI-Naftaplino pro-

izvedli že 3,4 milijona ton surove nafte in 2 milijardi kub. metrov zemeljskega plina.

Medtem ko za uvoženo nafto – s prevozom do Reke – plačajo s toni 1400 dinarjev, dobijo naši proizvajalci samo 820 dinarjev za tono. Zaradi tako nizke cene domače nafte imajo v INI-Naftaplino 1,625 milijona dinarjev primanjkljaja pri investicijah, za raziskovalna dela in nakup naprav za črpanje nafte.

TE DNI
SO REKLDIMČE BELOVSKI,
jugoslovanske delegacije
mednarodni konferenci
manjšin v Trstu, v izj
TANJUG:

Izreči moramo pri predsedniku tržaške pokrajinske konferenci prof. Zametku predstavnikom političnih in tržaške pokrajine ter slovenske manjšine v tej pokrajini bodo in pripravo mednarodne konferenci. Se zlasti opozoriti na dvoje: da je mednarodna konferenca po končanem svetovni vojni o manjšinah, da se je udeležili predstavniki slovenske manjšine, in da je to prva rodna konferenca, na kateri predstavniki slovenske manjšine v Italiji tako odkrito in odgovorili o svojih problemih.

Poleg tega, da je konferenca seznanila svetovno javnost s problemi, pa bo njen drugi pomen v praktičnem reševanju mnogih še odprtih vprašanj zadevajo zaščito in uveljavljanje pravic manjšine na terenu. Konferenca je opozorila, da je treba določiti uredništvo za obveščanje narodnih sporazumov, udarila, da sta nikoli država manjšin v katerikoli državi politika diskriminacije sprožju z ustanovno listino

SERGEJ KRAIGHER,
sednik predsedstva SR
venije na zborovanju ob
vu vstaje slovenskega na
v Lovrencu na Pohorju:

Danes se mnogo govori o potrebi, da se spremeni in polni sistem informiranja, je, spremeniti in izpopolniti. Toda ne smemo stajati naloge, da predčetkom dela skupščini v na podlagi doseganih izjav pojavov in težnj, storiti potrebno, da prekinemo s praksom povsod, kjer se pojavlja v kakršnikoli obliki vsem, kar odločanje v skupščini spreminja v formalno določeno, s vsem, kar preprečuje bi se v skupščini v resnici predvsem interes in glas in delavca v združenem in krajevni skupnosti in da tovim, da bodo skupščine niti postale mesto dogovora in sporazumevanja, kjer ločilen pomen moč argumentov in ne število glasov. Temu ba prilagoditi politično SZDL in še posebej komunistov v njej. Temu je treba priložiti in izpopolniti vsa običinskih statutov, če niso tega dovolj jasna. V zaključni dejavnosti pa je treba dati možnost spremembam tistih in zakonov, ki ovirajo skupščina delala in življenjski poln samoupravljavski tako kot raste iz upravljanja in kot mora njegovemu razvoju. Skupščini morajo praviloma osvoboditi dela in odgovornosti za povsem izvršilnega, upravnega organizacijskega ali tehničnega značaja. To je delo in vrnost izvršnega sveta in njegovih organov ter ustrezne nacije njihovega dela v svetlu. Le tako se bo delovna skupščina usmerila na odločitev o bistvenih vprašanjih in tičnega življenja in razvoja publike in občine.

PODOBE NAŠEGA ČASA

Stefan bi tudi te papirje – kakor vse druge – mirne vesti vrgetl v koš, če bi mu pogled po naključju ne obstal v desnem kotu prvega lista zgoraj na velikih črkah STROGO ZAUPNO. Pa ga je premagala radovednost in je začel brati:

„Današnje gospodarske razmere so zapletene. Teško je samo s površnim opazovanjem objektivno oceniti moč in smeri delovanja posameznih komponent ekonomskega razvoja ter njihovih medsebojnih vplivov. Očitno pa je, da terjajo razmere zelo načrtno, dosledno nadaljnje delo na mnogih področjih gospodarskega sistema, smiselno določanje obsega delovanja in pravočasnosti ukrepov tekoče ekonomske politike, odpravljanje vzrokov različnih nepravilnosti ter boljšo organiziranost vseh dejavnikov. Uresničevanje ustavnih dopolnil se posebej zahteva zagotovitev dejanskega uveljavljanja novega položaja združenega dela kot izhodišča za večjo učinkovitost gospodarjenja, stalne rasti življenjske ravni in zagotavljanja potreb razširjene reprodukcije.

Inflacija postaja v naši družbeni ureditvi in na doseženi stopnji gospodarskega razvoja, gledano dolgoročno, vse večja zavora tako gospodarskega razvoja kot razvoja samoupravnih družbenih razmerij. Zato potrebujejo samoupravni organi na

vseh ravneh čimveč kvalitetnih informacij, na osnovi katerih bo mogoče sprejemati ustrezne rešitve. Glede na nujnost stalnejšega in kvalificiranega obravnavanja gospodarskih in družbenih tokov, v prizadevanju za doseganje višje stopnje stalnosti in celovitejšega ocenjevanja dosežkov in problemov ter pogojev, v katerih je gospodarstvo,

kot celote in vseh njenih družbenopolitičnih in samoupravnih mehanizmov, ki bi se morali te dolžnosti zavedati in jo v praksi dokazovati.

Zato informacije, ki vam jih bomo dostavljali, ne bodo predstavljale analize družbeno negativnih pojavov, temveč le prikaz nekaterih družbeno negativnih pojavov, kot jih ugotavljajo ne-

odpravo pa ne bo zadoščalo, če se bodo za zatiranje in preprečevanje takšnih pojavov trudili samo nekateri organi. V preventiven boj proti družbeno negativnim pojavom se morajo vsi bolj prizadevno vključiti tudi vsi družbeni organizmi ali asociacije delovnih ljudi.“

— Dokaj zapleteno in skrivnostno! zamrma Štefan in se

Strogo zaupno!

bo naš zavod izdelal tudi v bodoče najmanj dvakrat letno temeljitejši vpogled v tekoča gospodarska gibanja za interne potrebe ter jih dostavljati koristnikom proti običajnemu plačilu za njihovo nadaljnjo aplikativno uporabo.

Kot je znano, se vsi zainteresirani organi zavedajo svoje odgovornosti za uspešno izvajanje stabilizacijske in protinflacijske politike. To dokazujejo sklepi, ki so jih ti organi sprejeli na posvetih in simpozijih o hitrem reševanju in skrajšanju postopka v perečih družbenih zadevah, poglobljenem spremljanju in preučevanju družbenih odnosov in pojavov ter bolj učinkovitem dajanju predlogov za njihovo preprečevanje.

Zavedajo se tudi, da s samo represijo ni mogoče uspešno zatirati družbeno negativnih pojavov, temveč je nujna čimbolj učinkovita preventivna dejavnost. To pa ni samo naloga ustreznih zainteresiranih organov, temveč dolžnost družbe

kateri pristojni organi.

Pri nekaterih od teh pojavov bodo nakazani tudi razlogi, ki jih pogojujejo in ki so predvsem v premalo učinkoviti dejavnosti različnih organov ter v pomanjkanju pozitivnih predpisov ali v pomanjkljivosti obstoječih predpisov, ki dopuščajo izigravanje teh predpisov.

V informacijah bomo predlagali tudi določene ukrepe, ki bi, po našem mnenju, nedvomno pomagali pri odpravi in zatiranju vzrokov za nastajanje negativnih družbenih pojavov. Seveda ti predlogi ne bodo povsem in dokončno proučeni: nakazovali bodo samo nekatere možne rešitve. Zato bi bilo potrebno, da bi potem, ko boste naše informacije obravnavali, zavzeli do predlogov svoje stališče, naročili pristojnim organom, da jih temeljito preučijo in predložijo ustreznim organom ustrezne dokončne predloge.

Samo obravnavanje negativnih pojavov, njihovih vzrokov in morebitnih ukrepov za njihovo

globoko zamisli. — Le kdo vse je zadaj? In kdo je podpisal spremeni dopis? Glej, glej, Tone! Najbolje, da se pozanimam kar pri viru.

— Tu Tone Zvijaznik? Kaj bo dobrega?

— Tu Štefan Previdnik. Pravkar sem šel čez tvoj material. Odkrito mi povej, kaj imaš za bregom? Je kaj resnega?

— Oho, Štefan! Vesel sem, da si me poklical. Veš, za nohte nam gre, čedalje bolj nam gledajo pod prste, denarja pa od nikoder. Pa sem prišel na idejo.

— Na idejo?

— Ja. Izdajati nameravam specialne zaupne informacije za ožji krog. Tiste sofate, ki jo zdaj prejemale, tako nihče ne bere, ne?

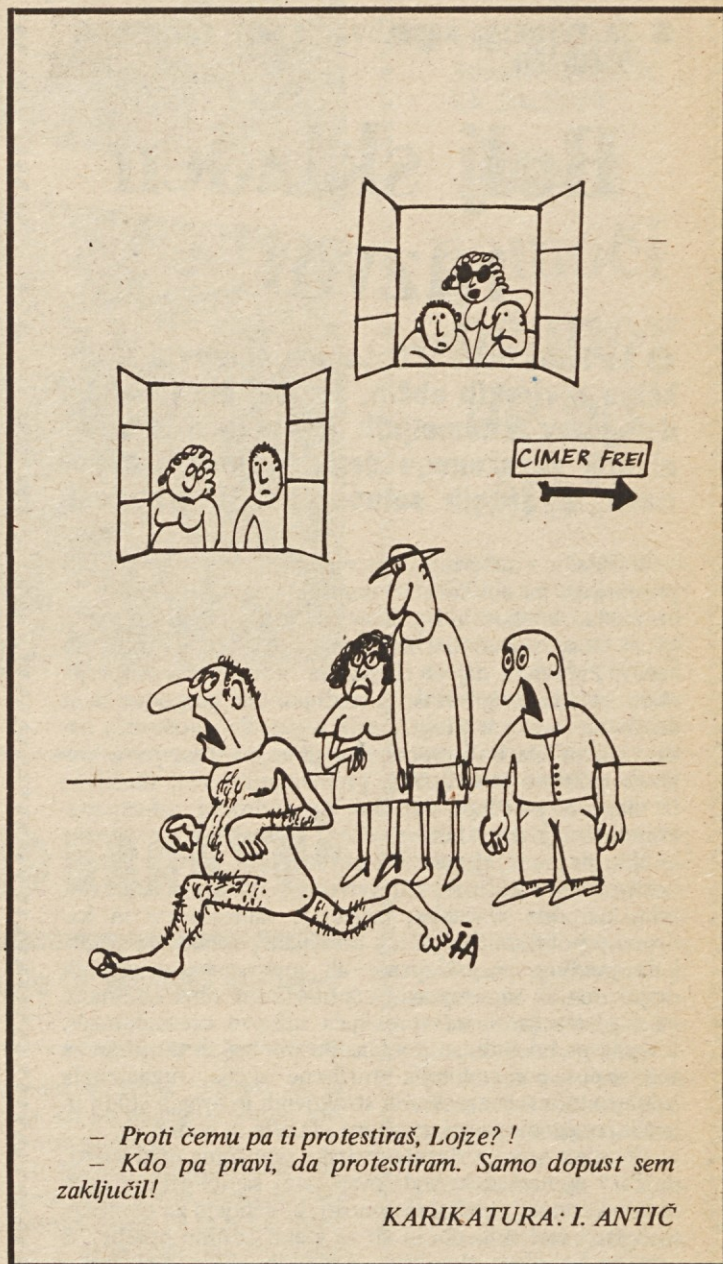
— No, čisto tako ...

— Pusti to. Na kaj si se ti ujel, da si prebral naš material. Kar povej!

— Na „strogo zaupno“!

— No, vidiš. Tudi drugi se bodo, brez skrbi!

VINKO BLATNIK

— Proti čemu pa ti protestiraš, Lojze?!

— Kdo pa pravi, da protestiram. Samo dopust sem zaključil!

KARIKATURA: I. ANTIĆ

KOZERIJA

STIK Z DELAVCI

Na sestanku starovaškega političnega aktiva je sekretar občinskega komiteja dejal:

„Tovariši, v našem načinu dejavnosti je še veliko malo-meščanskih usedlin. Zdajšnji politični trenutek terja od nas, da spet postanemo aktivisti. Doslej smo hodili v tovarne in smo se pogovarjali samo z vodilnimi ljudmi. Tako nismo mogli zvedeti vse resnice. Ustanovitev TOZD mora spodbuditi naša aktivistična prizadevanja. Treba je iti med ljudi, se pozanimati, kako se počutijo, kaj jih tišči. Treba je torej vzpostaviti stik z delavci.“

Te besede so tolikanj spodbudile predsednika izvršnega odbora občinske skupščine, da je že naslednjega dne odšel v TOZD Stačev, ki deluje v okviru OZD Četrnas. Tamkaj so mu najprej — na sestanku pri direktorju — vodilni tovariši povedali, kaj vse so storili in kako zelo so se trudili, da bi delavce pridobili za sodelovanje v samoupravljanju.

Potem je tovariš predsednik vzpostavil neposredni stik s proizvajalci. Šel je v obrat, kjer izdelujejo ženske čevlje. Ob njem sta hodila generalni direktor in glavni inženir, za njim pa delovodje, mojstri, predsednika sindikata in delavskega sveta in sekretar osnovne organizacije.

„Torej tu delate ženske čevlje?“ je ugotovil predsednik. Generalni direktor je pojasnil:

„Ja, tristo parov na dan.“

In je predsednik vprašal delavko pri štanci, ki je oblikovala zgornje dele čevljev:

„Kako se počutite?“

„Počutim se ...“ je začela delavka in kdo ve, kaj vse bi še povedala, če ji ne bi vskočil v besedo glavni direktor: „Micka je naša najboljša vrezovalka.“ „In koliko zaslužite?“ je vprašal predsednik. „Zaslužim,“ je rekla Micka, „če normo presežem ...“

In ji je segel v besedo glavni inženir: „Na tem delovnem mestu niso kdove kako obilni zaslužki, res pa je tudi, da delo ne terja veliko strokovnosti.“ „Micka je tudi član delavskega sveta,“ je povedal predsednik sindikata. „Glej, no,“ je dejal predsednik izvršnega odbora, „in kaj pravite, kako ste zadovoljni z vašim samoupravljanjem?“

„Ropot strojev je preglasil njegovo vprašanje in delavka je vprašala: „Kako ste rekli?“ Delovodja pa je dejal: „Oh, nič, nič, Micka, ti kar delaj.“

In obisk se je premaknil do drugega stroja. Tam je delavec Andrej cvikal čevlje.

„Kako se počutite?“ je spet vprašal predsednik.

„V kakšnem smislu?“ se je pozanimal Andrej.

„Mislim, kako vam kaj gre? Ste zadovoljni?“

„Ja,“ je mencil delavec, „če bi me vprašali, kako sem zadovoljen z delom, bi vam povedal, da ...“ In se je oglasil mojster: „Andrej je naš najstarejši delavec. Ze trideset let dela pri nas in je dobil uro. No, stari, pokaži predsedniku, kaj si dobil. Delavec je pokazal uro in predsednik je dejal: „Lepo darilo. Za trideset let, ste rekli. Cudovito darilo, kaj pravite?“ Andrej pa je molčal.

Obisk je prišel še do Vere, ki lepi podplate.

„Je tole lepo delo?“ jo je pobaral predsednik. „Delo kot delo,“ je rekla delavka. „Pa ste zadovoljni? Imate otroke?“ „Pet otrok imam.“ „Tako veliko?“ se je čudil predsednik in ko se je obisk pomaknil proti izhodu iz obrata, je še dejal: „Glej no, kdo bi si mislil!“

Potlej so vodilni tovariši popeljali predsednika na zakusko in so ga pogostili in hkrati so na račun tega obiska pogostili tudi sami sebe in vsi so bili zadovoljni, da je predsednik izvršnega odbora občinske skupščine končno vendarle upostavljal stik z delavci.

JANEZ VOLJČ

KAKO LETUJEJO OTROCI V LJUBLJANSKI OBČINI CENTER

Ko se zapro šolska vrata

Še preden se zapro šolska vrata, otroci že mislijo na počitnice. Počitniško letovanje otrok pa ni le skrb staršev, temveč celotne družbe. Poskrbeti je treba za čimveč počitnični željni in potrebnih otrok, toda pogosto se zgodi, da starši zaradi slabih gnotnih razmer ne morejo svojim otrokom nuditi počitnic ob morju ali v planinah.

Na Zavodu za počitniška letovanja Ljubljana-Center smo se pozanimali, kako rešujejo problem počitniškega letovanja predšolskih in šolskih otrok v občini Center. Direktorica zavoda Julija Stojšin se je prijazno odzvala naši prošnji in izčrpno odgovorila na zastavljena vprašanja.

Delo v zavodu poteka skozi vse leto in ne samo v zimski ali poletni sezoni. Namen letovanja ni samo počitek, temveč tudi vzgoja. Za to pa je potreben strokovno usposobljen kader. Klub vzgojiteljev, kakih 80 do 100 članov šteje, zato že med letom prireja predavanja s specifičnimi temami. Vzgojiteljem predavajo znani slovenski psihologi, pedagogi, sociologi in drugi strokovnjaki. Na letovanje tako odhajajo vzgojitelji s podrobnim programom, kaj bodo počeli otroci. Da bi otroke čimbolj pritegnili v vzgojni proces, vzgojitelji organizirajo različne krožke: pravljčni krožek, krožek za ročno delo, lutkovni, likovni, modelarski, dramatski in prirodoslovni krožek. Otroci z zanimanjem sodelujejo in o dolgočasju ne more biti govora.

Predšolski in šolski otroci iz občine Ljubljana-Center lahko letujejo v Savudriji ali v Zgornjih Gorjah pri Bledu. Letovanja so 21-dnevna. V Savudriji ima Zavod za počitniška letovanja velik, moderen, namensko grajen dom, poleg tega pa je tudi lastnik večje vile. Po potrebi, ki je, mimogrede povedano, velika, postavijo šotore, vanje pa namestijo starejše dečke, ki se pod šotori še bolj počutijo kot v domu. Skupaj lahko v Savudriji sprejmejo 370 otrok na izmeno.

V Zgornjih Gorjah je pri domu lep plavalni bazen z ogrevano vodo. Dom sprejme 100 otrok naenkrat. Učenci 5. razredov imajo tu pozimi smučarski tečaj. Jasno je, da vsi nimajo smučarske opreme. Za te poskrbi Zavod, ki ima smučarsko opremo za 50 otrok.

Savudrija — počitniški dom otrok v ljubljanski občini Center

● ZA TESNEJŠE SODELOVANJE MED REVIRSKIMI OBČINAMI

Bolj skladen razvoj!

● Še letos bodo v Zasavju ustanovili skupščino revirskih občin, sestavljalo jo bo 26 delegatov iz temeljnih organizacij in organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in drugih samoupravnih skupnosti

V skladu z ustavnimi spremembami se tudi v revirjih pripravljajo na oblikovanje skupščine zasavskih občin, ki bo imela usmerjevalno, usklajevalno in posvetovalno vlogo in vlogo pobudnika za razreševanje številnih skupnih zadev. Predvsem naj bi skupščina obravnavala in sprejemala revirske dolgoročne in srednjeročne gospodarske in družbene razvojne programe in regionalni prostorski načrt. Spremljala bo gospodarska gibanja v Zasavju, usklajevala politiko investiranja, problematiko cen, finančno in davčno politiko, politiko na področju urbanizma, komunalnega in stanovanjskega gospodarstva, varstva okolja, prometa, vzgoje in izobraževanja, kulture in znanosti, telesne kulture, zdravstvenega in družbenega varstva, narodne obrambe, družbene samozaščite in kadrovske politiko. Skupščina bo dajala pobude in pripravljala predloge za sklepanje ali spremembe družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov med občinami in organizacijami ter spremljala njihovo uresničevanje. Izvajala pa bo tudi po pooblastilu občinskih skupščin za vso regijo pomembnejše družbene akcije, organizirala izdelavo in sestavo različnih strokovnih in drugih študij in analiz, organizirala referendume, ankete in podobno.

Osnutek novega statuta revirske skupščine predvideva, da bi v njenem delu sodelovale tudi samoupravne interesne skupnosti, bodisi skupnosti, ki delujejo za območje vseh treh revirskih občin ali za vsako občino posebej. S tem se bo vloga skupščine revirskih občin nedvomno okrepila, najbolj pa se bo okrepila njena družbena vloga s tem, ker jo bodo sestavljali delegati oziroma člani delegacij, to pa pomeni, da bo izbrana kar iz vrst skoraj 1000 delegatov in bo zatorej samoupravno telo, ki utegne bistveno prispevati k nadaljnjemu utrjevanju medsebojnega sodelovanja v Zasavju.

-m-

OBALNA SAMOUPRAVNA SKUPNOST JE ZAŽIVELA

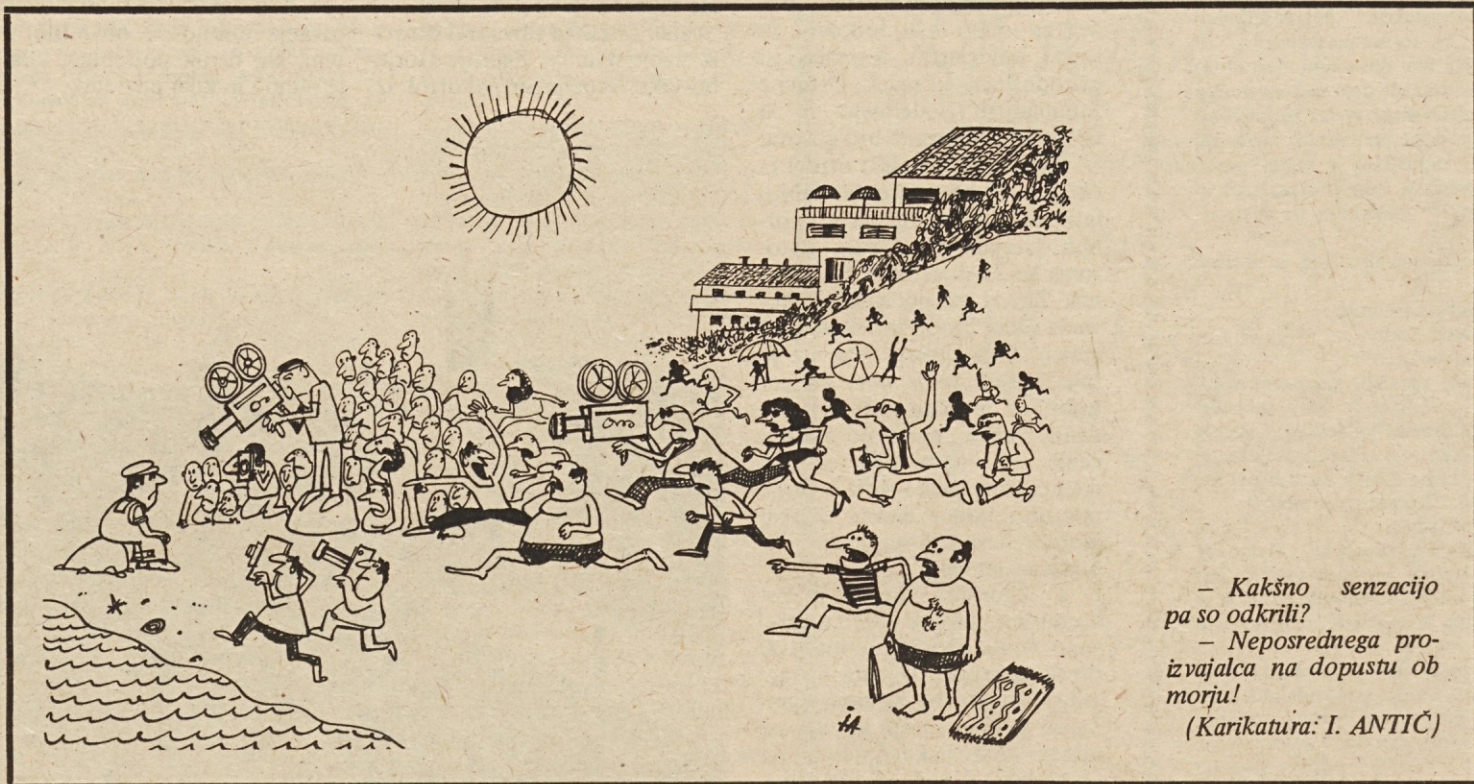
Veliko nalog

Nova, posebna samoupravna obalna družbenopolitična skupnost, ki so jo na slovenski obali ustanovili na osnovi 184. člena ustave SRS, je že dodobra zaživela. Ena od pomembnih nalog, ki jo je sprejela, je gradnja nove obalne bolnišnice, s katero nameravajo začeti jeseni letos. Sicer pa bo obalna skupnost, katere najvišji samoupravni organ je skupščina delegatov, nadaljevala s povezovanjem občanov obale na vseh tistih področjih, kjer je bilo že doslej uspešno in kjer se je že doslej kazalo za potrebno. V program dela, ki ga je obalna skupščina sprejela te dni, so na prvo mesto uvrstili izdelavo dolgoročnega razvojnega programa obale, o katerem naj bi javna razprava stekla letošnje jesen. Hkrati bodo pripravili tudi srednjeročni razvojni program. Nadalje so za letos v načrtu izdelava urbanističnega programa obale, reševanje vprašanj iz stanovanjskega in komunalnega gospodarstva, kmetijstva ter naloge pri razširitvi mreže srednjih šol in ustanavljanju oddelkov višjih in visokih šol. Vse to so vprašanja, o katerih naj bi prebivalci obale prek svojih delegatov odločali v obalni skupščini. Pri tem je treba spomniti, da so mnoge naloge že pred uresničitvijo, ker so se, denimo za razvoj višjega in visokega šolstva na obali odločili že v prejšnjem obalnem svetu. Pri tem je treba spomniti, da so mnoge s fakulteto za strojništvo v Ljubljani, ekonomsko fakulteto, pedagoško akademijo, višjo ekonomsko komercialno šolo in višjo tehniško šolo v Mariboru. Pričakujejo, da bodo nekateri oddelki teh šol in fakultet začeli z delom že jeseni letos. Prav tako bodo razširili mrežo

srednjih šol, zlasti za pomorske dejavnosti.

Velja pa tudi poudariti, da si na obali veliko obetajo od sodelovanja med občinami, za katero so delegatski odnosi ustvarili trdnije in demokratičnejše temelje. Predvsem gre za usklajen in hitrejši razvoj na nekaterih za obalo pomembnih področjih, kot je denimo pomorstvo, nadalje za usklajeno načrtovanje gospodarskega in družbenega razvoja in za hitrejšo gradnjo objektov družbenega standarda. Obalno sodelovanje naj bi pripomoglo tudi k ustanavljanju nekaterih skupnih služb, ki bi omogočale, da bi medsebojno povezovanje prineslo še več koristi.

KAVČIČ

— Kakšno senzacijo pa so odkrili?
— Neposrednega proizvajalca na dopustu ob morju!

(Karikatura: I. ANTIČ)

PREDSEDNIK SKUPNE KOMISIJE CK ZKS IN RS ZSS ZA GRADNJO DELAVSKIH STANOVANJ LOJZE CAPUDER O STANOVANJSKIH SKUPNOSTIH IN TEKOČIH NALOGAH NA PODROČJU STANOVANJSKEGA GOSPODARSTVA

Pred drugim korakom

Te dni, točneje, 25. julija, so predstavniki slovenskih samoupravnih stanovanjskih skupnosti podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi Zveze stanovanjskih skupnosti. S tem dejanjem je, lahko bi dejali, končano prvo obdobje uresničevanja novosti v stanovanjskem gospodarstvu. Formalno je stanovanjsko gospodarstvo z ustanovitvijo samoupravnih stanovanjskih skupnosti in njihove zveze prilagojeno ustavnim določilom, seveda pa bo treba v nadaljnjem razvoju še marsikaj vsebinsko izpopolniti. Ob tej priložnosti smo poprosili za krajši razgovor predsednika skupne komisije sekretariata CK ZKS in predsedstva Zveze sindikatov Slovenije Lojzeta Capudra in mu zastavili nekaj vprašanj v zvezi z doseženimi uspehi pri uresničevanju novega sistema stanovanjskega gospodarstva ter v zvezi z najbolj aktualnimi nalogami v naslednjem obdobju.

„Ustanavljanje samoupravnih stanovanjskih skupnosti se je zaradi različnih vzrokov precej zavleklo. Ali so v zvezi s tem še kakšni problemi, ki bi jim veljalo posvetiti posebno pozornost?“

„Sodim, da jih sedaj ni več. Samoupravne stanovanjske skupnosti niso ustanovljene le v škofjeloški in v ljubljanski občini, vendar bodo v naslednjih dneh tudi v teh občinah storili. V Ljubljani so se dogovorili, da bodo ustanovili stanovanjske skupnosti v vsaki občini posebej, pred ustanovitvi je torej le še podpis samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupnosti. Tudi podpisovanje sporazuma o ustanovitvi zveze stanovanjskih skupnosti kaže, da so težave na tem področju prebrodene.“

„Katero nalogo so sedaj pred dejavniki v stanovanjskem gospodarstvu?“

„Ustanovitev samoupravnih stanovanjskih skupnosti in njihove zveze je seveda le prvi korak na poti v novi ustavi prilagojeno stanovanjsko gospodarstvo. Prve naloge novoustanovljenih organov v stanovanjskem gospodarstvu so prav gotovo preverjanje usklajenosti posameznih zakonskih določil s področja te dejavnosti z ustavo. Do konca letošnjega leta bodo morale stanovanjske skupnosti prevzeti ves stanovanjski fond, organizirati svoje službe. Tu je še nekaj nerešenih vprašanj, ki si jih v nekaterih občinah razlagajo tako, v drugih drugače. Denimo: ni še povsem razčiščeno, kako naj bi se stanovanjska podjetja vključila v delovanje samoupravne stanovanjske skupnosti. Ponekod zagovarjajo vključevanje dejavnosti stanovanjskega podjetja v okvir služb stanovanjske skupnosti, druge pa sodijo, da bi — kot v nekaterim drugim dejavnostmi v stanovanjskem gospodarstvu, denimo z gradbeno operativno — sklepali posebne pogodbe med stanovanjskimi podjetji in stanovanjsko skupnostjo. Različni so tudi pogledi o vlogi skladov za komunalno

urejanje zemljišč.“

„Ena najpomembnejših nalog, ki jo bo treba začeti takoj urejevati,“ je nadaljeval Lojze Capuder, „pa je izdelava petletnih programov gradnje stanovanj. Vsaka stanovanjska skupnost bo morala pripraviti tak program, prav tako pa ga bodo morale čimprej imeti tudi temeljne organizacije združenega dela, kajti le-ti bodo osnova za planiranje stanovanjske gradnje v širšem okviru. Pri tem bodo lahko v marsičem pomagali sindikati.“

„Pri zasnovi in uresničevanju srednjeročnih planov gradnje stanovanj so seveda še druge naloge, ki jih bo treba začeti razreševati ali pa jih pospešeno reševati. Med njimi je vsekakor že začeta akcija za gradnjo 26000 stanovanj v dveh letih. Kako trenutno teče akcija?“

„Finančnih sredstev je trenutno, poudarjam trenutno, dovolj, primanjkuje pa nekaterih vrst gradbenega materiala ter ustrezno komunalno opremljenih in urbanistično urejenih zemljišč. Prav tako je hud problem sedanj način finansiranja

komunalnega opremljanja gradbenih zemljišč. Po vsesplošnem prepričanju stroški za primarne komunalne naprave ne bi smeli neposredno bremeniti cene stanovanj. Vprašanje je tudi, ali stanovanja, ki jih grade za delavce, v vseh podjetjih res dobijo delavci? To bo treba preverjati, saj slišimo, da marsikje še vedno delijo stanovanja po starem.“

„Velikega zaostanka v gradnji stanovanj, po nekaterih virih je v Sloveniji zelo veliko nedokončanih stanovanj, ker gradbena podjetja čakajo na nove cene, je krivo tudi neurejeno vprašanje cen. Dlje je že v pripravi družbeni dogovor o cenah gradnje stanovanj — kako daleč je že?“

„Pripravljen je osnutek tega dogovora. Vsekakor pa ta dogovor ne bo odredil cen gradnje stanovanj, pač pa bo le okvir, v katerem naj bi se vsi dejavniki v stanovanjski gradnji tvorno vključili v oblikovanje primerne cen za gradnjo. Zaradi posebnih pogojev na posameznih območjih Slovenije namreč ni mogoče predpisati enakih cen gradnje za vso republiko. V nekaterih občinah se, denimo, zaradi cen niti ne razburjajo, saj so kar primerne. Drugače pa je v velikih središčih, posebej pa v Ljubljani. Vsekakor pa bo treba priti s cenami čimprej na čisto, saj se gradbena podjetja bojijo, da ne bi po tem dogovoru cen na silo zniževali. Ponekod jih bo resda treba znižati, ker so rezultat dosedanjih tržnih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu, vsekakor pa družbeni dogovor o cenah ne bi smel postati nova

ovira za razvoj gradnje stanovanj.“

„Finančnih sredstev za gradnjo stanovanj trenutno resda primanjkuje, nekateri viri celo navajajo, da ostajajo neizkoriščena kreditna sredstva, ki jih je Ljubljanska banka namenila za kreditiranje te dejavnosti. Vendar, dolgoročno gledano, sredstev za gradnjo stanovanj zavoljo velikih potreb in tujih rastočih cen gradbenega materiala ne bo dovolj. Ob tem se javnosti že pojavljajo mnenja, da bi bilo bolj smotno sredstva, ki jih sedaj izločamo iz stanovanjske gradnje, združevati pod eno streho, ne pa razbijati na tri dele...“

„Razbijanje sredstev na več delov je resda nesmotno in bodočnosti bomo morali tudi izpopolniti sistem zbiranja uporabe sredstev. Nemara bi bilo učinkoviteje, če bi se vsa sredstva zbirala v samoupravni stanovanjskih skupnostih. Sredstva pa bo prebijanje ledu zelo težavno in najvažnejše bo, da bomo vseskozi zagotovili nadzor, oziroma odločanje o uporabi teh sredstev. Moram pa dodati, da bo tudi danji sistem bolj učinkovit, bodo zaživeli sistemi kreditiranja. Zlasti bančni, ki predvideva, da bi moral delavci zbrati za nakup stanovanja, velja okrog 300.000 din, le tisočakov, preostala sredstva pa bi mu posodile njegova delovna organizacija, stanovanjska skupnost in banka. Zatorej ne gre za danjega načina delitve stanovanjskih sredstev na tri dele, ampak na začetku obsojati neuspeh.“

AKCIJSKI PROGRAM STANOVANJSKE GRADNJE V RAVENSKI OBČINI

Predlog: več denarja za gradnjo stanovanj

Spremenjen odnos do reševanja stanovanjskih problemov je mogoče opaziti tudi v občini Ravne na Koroškem. Napredek na področju stanovanjske gradnje dokazuje 113 novozgrajenih družbenih in 24 zasebnih stanovanj v minulem letu ter že skoraj 100 novih stanovanj, v katerih so se letos vselile družine iz Mežiške doline.

Organizacije združenega dela iz občine Ravne na Koroškem

so se dogovorile, da bodo namenile za gradnjo stanovanj 7 % od osebnih dohodkov, nekatere pa celo več.

Kljub doseženim uspehom pa v občini Ravne na Koroškem ugotavljajo, da še niso v celoti spremenili izhodišč stanovanjske gradnje. Delavci, ki ustvarjajo sredstva tudi za gradnjo stanovanj, morajo odločati o porabi denarja, o gospodarjenju s stanovanjskim skladom in so-

delovati pri samoupravljanju stanovanjskih zgradbah.

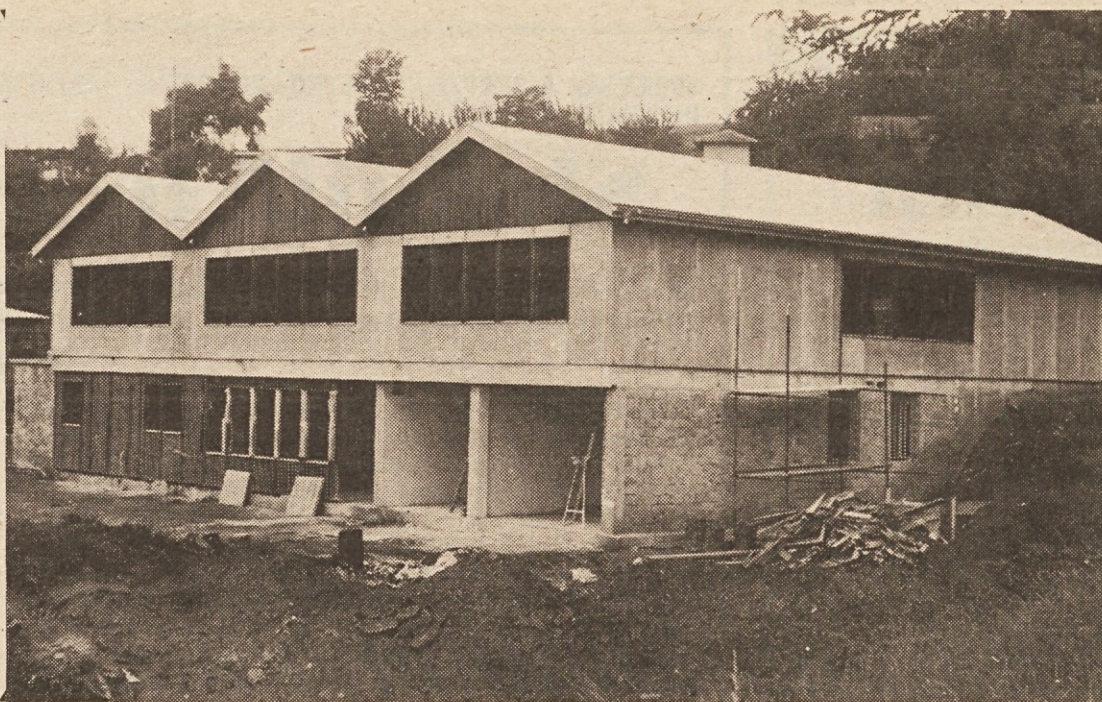
Prihodnja prizadevanja v stanovanjski gradnji bodo v občini Ravne na Koroškem usmerjena v to, da bi organizacije združenega dela zvišale prispevek za stanovanjsko izgradnjo na najmanj 9 %, da bi tako ob naravnem sčanju cen uresničili osnovno nalogo — zgraditi letno najmanj 9 novih stanovanj na 1000 prebivalcev. Zato bodo morale vsa temeljne organizacije združenega dela skupaj z letnimi plani proizvodnje izdelati tudi letne programe gradnje stanovanj. Pripravljajo pa tudi samoupravni sporazum o načinu in vsebini samoupravljanja delavcev na področju stanovanjske graditve. Organizacije združenega dela naj bi oblikovale posebne komisije za gradnjo stanovanj za delavce, ki naj bi predvsem zagotovili uresničitev sprejetih programov stanovanjske gradnje.

Sicer pa v občini Ravne na Koroškem opozarjajo na nujnost čimprejšnje povezave gradbene operative v občini in regiji. Ker manjka obrtnikov, predlagajo ustanovitev večjega obrtnega podjetja, predlagajo pa tudi izboljšanje oskrbe z gradbenim materialom, saj so vrstne specializirane prodajalne v Mežiški dolini sploh ni.

Novo v Keblju

Te dni potekajo še zadnja dela pri izgradnji nove montažne osnovne šole v partizanski vasi Keblj na bistrškem Pohorju. Potrebno bo še nekaj manjših opravil in odbor za izgradnjo in obnovo šolskih prostorov na območju občine Slovenska Bistrica bo predal svojemu namenu prvi letos zgrajeni objekt te vrste v bistrški občini. Kljub temu, da z novo šolo ne bodo odpravljene težave učencev, ki imajo z nekaterih domačij tudi dve uri hoda do šole, pa bo njihova pot bolj vesela, saj bodo vstopali v nove svetle in zračne prostore, kjer si bodo svoja znanja pridobivali ob sodobnejših sredstvih in oblikah pouka. In kar je še pomembnejše, pouk bo tako za učence kot učitelje varnejši, saj jih ne bo več strah pred tem, da se jim stropi zrušijo na glave. V sedmih učilnicah nove šole bo prostora za 230 učencev.

Osnovna šola na Keblju je prva iz programa gradnje in obnove šolskih prostorov na področju občine Slovenska Bistrica, ki ga bodo uresničili s sredstvi, zbranimi s samoprispevom delovnih ljudi te občine, za katerega so se ponovno izrekli v preteklem 1973. letu. VIKTOR HORVAT

SKRB ZA KADRE V NOVOMEŠKI KRKI

Njim in sebi v pomoč

Približno 2000 zaposlenih je v minulem letu dalo 870.000 dinarjev za štipendije in 200.000 dinarjev za drugo izobraževanje

V tovarni Krka v Novem mestu imajo svoj izobraževalni center. Razvil se je iz vedno večjih potreb po načrtnem pridobivanju kadrov. Namestnik vodje izobraževalnega centra tovariš Smerdu nam je povedal, kako rešujejo v tem velikem podjetju problem kadrov.

OSNOVNA ŠOLA - POGOJ ZA SPREJEM

V delovno organizacijo sprejemajo samo prosilce, ki so končali osnovno šolo. To sicer ni zapisano v statutu, vendar to dosledno upoštevajo. Edine izjeme so snažilke, toda tudi v tem primeru imajo prednost prosilke z osnovno šolo. To je treba pohvaliti, kajti redke so organizacije, ki bi od svojih delavcev kot pogoj za sprejem zahtevale osnovno šolo.

V delovni organizaciji pa je od prej zaposlenih 120 delavcev brez osnovne šole, od tega jih je 50 starejših od 35 let. Morda bi tudi v teh primerih lahko še kaj storili.

Izobraževalni center orga-

nizira tečaje za kvalifikacijo. Kvalifikacija ima šest stopenj glede na delovna mesta. Poleg strokovne izobrazbe si delavci pridobijo osnovne informacije o splošni organizaciji v Krki, o samoupravljanju in o varstvu pri delu.

Kar zadeva kadre s srednjo, višjo ali visoko izobrazbo, je delovna organizacija vezana na redno šolsko mrežo. Nujna pa je zanje povezava z zdravstveno službo na terenu. Zdravniki sodelujejo pri delovnem procesu, posredujejo svoje izkušnje iz prakse in vključujejo zdravnika (njihove proizvode) v zdravniško prakso. V evidenci imajo vse zdravnike in študente medicine v Jugoslaviji.

NAMENSKO ŠTIPENDIRANJE

V delovni organizaciji imajo dve vrsti štipendistov: notranje in zunanje. Zunanji so tisti, ki redno študirajo na srednjih šolah ali fakultetah. Letos so imeli 59 štipendistov na različnih fakultetah. Študij jih

končuje 10. Na srednjih šolah so imeli 45 štipendistov, od tega jih je letos končalo 15. Študentje na fakultetah dobijo 800 din štipendije, dijaki na srednjih šolah pa 600 din. Notranji štipendisti so tisti, ki so v rednem delovnem razmerju in izredno študirajo. Letos jih je 79.

Delovna organizacija ima svoje štipendiste na kemijski srednji šoli, strojni in farmacevtski srednji šoli, šoli za oblikovanje, ekonomski srednji šoli in na upravno-administrativni šoli ter na fakulteti za kemijo, na fakulteti za farmacijo, na medicinski fakulteti, na pravni, biotehniški, elektrotehnični, filozofski in ekonomski fakulteti ter na VEKŠ.

Obliko podpiranja študija ne moremo imenovati niti štipendije niti posojila, čeprav študentje, ki se redno zaposlijo v Krki, posojila ne vračajo. Če študent ne stopi v delovno razmerje v tovarni Krka, mora seveda posojilo vrniti. V primeru začasnih prekinitiv študija se

študentu ukine pomoč za ta čas, ko pa nadaljuje študij, spet dobiva posojilo.

Internim štipendistom delovna organizacija plača stroške šolanja. Imajo pa še nekaj ugodnosti: prost dan, ko opravljajo izpit, in do 14 dni študijskega dopusta. Dopust je omejen le tedaj, če bi trpelo delo.

Svoje štipendiste tovarna veže z obvezno prakso, kar je obojestransko koristno. Poleg tega podjetje z nagradami stimulira učni uspeh. Študentom v absolventskem stažu pomagajo s posojilom, ki ga leti vračajo, ko stopijo v delovno razmerje.

KDO IMA PREDNOST PRI ŠTIPENDIRANJU?

Štipendiranje temelji na več kriterijih. Najprej upoštevajo potrebe po kadrih v delovni organizaciji. Prednost imajo otroci delavcev, zaposlenih v Krki. S tem hočejo zagotoviti stalnost kadrov. Računajo, da je Dolenjska kljub naglemu industrijskemu razvoju še zaostala. Tako s štipendiranjem otrok svojih delavcev rešujejo tudi socialne probleme. Tretji pogoj, ki ga upoštevajo, pa je, da je prosilec za štipendijo iz dolenjskega območja. Vse to velja pohvaliti. Podvomimo pa lahko v „previdnost“, zaradi katere Krka praviloma ne štipendira dijakov in študentov J. letnika. Marsikateri mlad človek se zaradi tega za študij sploh ne odloči ali pa se usmeri drugam, ko to želi ali za kar ima nagnjenje. Če je učenec bister in je že prej dosegal lepe učne uspehe, bi ga bilo treba podpreti prav na začetku, ko nadaljuje študij.

SPODBUJANJE K ZNANSTVENEMU DELU

V Krki zelo podpirajo študij na tretji stopnji. Vse stroške krije podjetje, če je naloga magistra ali doktorja v skladu s potrebami podjetja. Za tak študij so zainteresirani predvsem zato, ker v svojem raziskovalnem inštitutu potrebujejo veliko strokovnjakov. Inštitut je tesno povezan z inštitutom Jožef Stefan v Ljubljani ter z Univerzo v Ljubljani in Zagrebu.

Ze več let zapored tovarna Krka razpisuje nagrade za raziskovanje na področjih, ki so za to delovno organizacijo zanimiva. Na natečaju lahko sodelujejo študenti - mladi znanstveniki iz vse Jugoslavije in dijaki srednjih šol dolenjske regije. Tudi to je oblika skrbi za kadre!

STANKA RITONJA

● TUDI NA OBALI
SAMOPRISPEVEK
ZA ŠOLSTVO

Brez pomoči občanov ne bo šlo!

Obalna konferenca SZDL je na nedavni seji podprla predlog za uvedbo samoprispevka za šolstvo v obalnih občinah. Izvedbo akcije je zastavila kot eno najpomembnejših svojih nalog v naslednjem obdobju. S širšimi pripravami bodo začeli septembra letos, referendum naj bi bil ob koncu leta. Osnovno v pripravah bo natančno informiranje občanov s sedanjimi razmerami v osnovnem šolstvu in potrebami po novih objektih. Akcijo za izvedbo referenduma bodo vodili za vso obalo enotno, sredstva pa bodo zbirale obalne občine in jih tudi vlagale vsaka na svojem območju.

Uvedbo samoprispevka terjajo težke razmere v šolstvu in tudi otroškem varstvu. Z rednimi sredstvi problema ne bo mogoče rešiti, saj bodo redni viri za šolstvo in otroško varstvo zagotovili v petih letih le 14,5 milijona dinarjev. Za novogradnje in popravila pa bi potrebovali 130 milijonov. S samoprispevom bi zbrali polovico ali celo dve tretjini te vsote, odvisno od tega, za kakšno višino prispevka se bodo občani odločili. Zato bodo organizatorji referenduma dali dva predloga. Po prvem naj bi višina samoprispevka znašala 1 odstotek od neto osebnih dohodkov, po drugem pa 1,5 odstotka.

Na obali sodijo, da bo referendum uspel - predvsem zato, ker občani že dolgo čutijo prostorsko stisko šolstva pa tudi zato, ker doslej še niso plačevali takega samoprispevka. Za ponazoritev te stiske naj navedemo, da je bilo od skupno 36 šolskih poslopij na obali zgrajenih po vojni le 12, vsa druga pa so stara od 70 do 100 let. Več kot polovica šol je brez telovadnic in prostorov za kabinetni pouk. Od vseh učilnic, ki so v uporabi, jih ustreza le 141. Pouk v šolah je dvo ali celo triizmenski.

Povedati tudi velja, da mnoge šole na obali danes ne morejo nuditi otrokom prepotrebnega izvenšolskega varstva. Vse to je posledica dejstva, da so na obali šolstvo pa tudi druge družbene dejavnosti vsa leta capljale za hitrim gospodarskim razvojem.

S. K.

LITIJSKE PRIPRAVE NA JESENSKI REFERENDUM ZA PODALJŠANJE SAMOPRISPEVKA ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

POGUMNI NAČRTI

S sedanjim samoprispevom občanov in prispevki delovnih kolektivov so v litijski občini sezidali štiri nove in obnovili kar 14 podružničnih šol. Z nadaljnjo solidarnostno pomočjo vseh Litižanov pa želijo uresničiti celoten program izboljšanja materialnih razmer na področju vzgoje in izobraževanja. S podaljšanjem plačevanja samoprispevka in prispevki delovnih organizacij bi zbrali 20 do 25 milijonov din.

V priprave na nov referendum grede v Litiji z resničnimi uspehi, saj ugotavljajo, da so v nepolnih štirih letih več napravili na tem področju kot prej v desetih. Ob tem poudarjajo, da za novogradnje in obnovo šol niso prejeli nobenega kredita od republiške izobraževalne skupnosti, pač pa so najeli samo 2 milijona din bančnih posojil. Za nove in preurejene šole so porabili dobrih deset milijonov din, vrednost del pa bi bila znatno večja, če ne bi prišlo do precejšnjih podražitev tako gradbenih storitev, kot opreme.

ZAHTEVEN PROGRAM DO LETA 1980

Dosedanja skrb za izboljšanje vzgoje in izobraževanja je veljala v pretežni meri okoliškim krajem in vaškemu območju, saj so na slednjem sezidali kar tri nove šole in skoraj vse te-

meljito obnovili. V nadaljnjem uresničevanju programa imajo prednost litijski otroci. Sedanja osemletka je stara, pretesna in brez kabinetov. Zato so se odločili za gradnjo sodobne osnovne šole na Graški Dobravi. V njej bo kar 16 učilnic in vsi drugi prostori. Zidali jo bodo v dveh ali celo treh etapah. V prvi naj bi uredili vsaj osem; če ne dvanajst učilnic, kasneje pa še vse druge prostore in seveda telovadnico. Poleg tega želijo sezidati novo šolo v Kresnicah, prizidek in telovadnico v osemletki v Gabrovki, novo telovadnico v Šmartnem in dva otroška vrtca ter izpopolniti opremo na nekaterih podružničnih šolah.

Litižani se bodo o podaljšanju samoprispevka odločili 17. novembra. Plačevali naj bi ga še pet let v enaki višini kot doslej, prispevki delovnih organizacij pa naj bi bili nekoliko višji. Litijsko gospodarstvo je

namreč danes bolj akumulativno, kot je bilo pred petimi leti, večina delovnih organizacij je že ali končuje modernizacijo oziroma gradnjo novih zmogljivosti, vse to pa jim bo omogočilo znatno razširitev poslovanja, ustvarjanje večjega dohodka in ostanka dohodka. Po drugi strani pa je litijsko gospodarstvo zainteresirano za vsebinsko izboljšanje vzgoje in izobraževanja, saj bo potrebovalo veliko več kvalificiranih delavcev in strokovnjakov.

RIS MORA TOKRAT POMAGATI

V Litiji utemeljeno računajo, da jim bo pri nadaljnjem uresničevanju zahtevnega programa urejanja novih šolskih prostorov pomagala tudi republiška izobraževalna skupnost, pri urejanju novih otroških ustanov pa republiška skupnost otroškega varstva. Doslej od nje niso prejeli nobenega kredita, zato se bo upravni odbor sklada tokrat obrnil na njo s prošnjo za večje kredite, saj želijo v prihodnjih petih letih odpraviti prostorsko stisko na osnovnih in drugih šolah kot tudi v otroških vrtcih.

Marsikoga je pritegnil oglas, ki je izšel v Delu 19. junija letos. Na njem je z velikimi črkami pisalo: ŠTUDENT - DELAVEC! Kdor je oglas prebral do konca, je ugotovil, da gre za posebno obliko zaposlovanja študentov pri Jugotekstilu.

Oglasili smo se pri tovarišici Metki Zalar, referentki za izobraževanje v tej delovni organizaciji in se podrobno pozanimali, za kaj pravzaprav gre.

„To ni čisto nova oblika zaposlovanja študentov, saj pri nas uvajamo že tri-

● V JUGOTEKSTILU

Študent — delavec

leta. Prednost imajo študentje ekonomske fakultete, sprejememo pa tudi nekaj študentov pravne fakultete. Vsako leto imamo 16 študentov - delavcev; tiste, ki dokončajo, zamenjajo novi. Letos jih bomo sprejeli 10.“

Študent sklene z delovno organizacijo pogodbo o delovnem razmerju in pogodbo, s katero se zaveže, da bo po končanem študiju ostal v delovni organizaciji toliko časa, kot je dobival prispevek za stroške študija. To je delo s skrajšanim delovnim časom. Študent mora opraviti na leto 700 ur dela. Delo opravlja po dogovoru - po navadi med podružnicami. Tistih 392 ur, ki zanj pomenijo do polovičnega delovnega časa (1092 ur), mu priznajo kot študijski dopust. Študentu teče pravniška doba. Poleg opravljenih 700 ur ima študent še naslednje obveznosti: opravljati mora redno vse izpite, voditi mora dnevnik dela.

Osebnih dohodek študenta vsebuje prispevek za stroške študija in prispevek za opravljene delovne obveznosti. Maksimalni dohodek znaša 1700 din. Mentorji študentom pomagajo pri delu, poleg tega organizirajo predavanja o organizaciji in poslovanju podjetja. Študenti - delavci imajo vse pravice in dolžnosti redno zaposlenih, enakopravno sodelujejo v samoupravnem odločanju.

Na vprašanje, zakaj so se odločili za to obliko zaposlovanja študentov, nam je Metka Zalar odgovorila: „K temu nas je spodbudil osnutek zakona o štipendiranju. Na ta način pa si zagotovimo tudi boljši kader, saj mora imeti študent podrečno oceno sedem. Študent sam pa spoznava svoj bodoči poklic in ugotovi, ali se je pravilno usmeril.“

S. R.

PO STOPINJAH DELAVSKE ENOTNOSTI

Valkarton opozarja

Na podlagi informacije o predvideni gradnji še ene tovarne valovite lepenke v Senovem, ki je bila objavljena v Delavski enotnosti 6. julija letos, in že prejšnjih vesti o tem problemu, naša delovna skupnost smatra, da je dolžna seznaniti slovensko javnost tudi o drugi plati medalje, o problemu, ki bi zaradi tega nastal v bližnji prihodnosti.

Tovarna VALKARTON v Logatcu, ki je TOZD Kartonažne tovarne Ljubljana, je bila zgrajena ob koncu leta 1971. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je bil v času gradnje tovarne tudi okrnjen investicijski program. Med drugim je bil namesto dveh osnovnih strojev nabavljen samo eden in še to že rabljen stroj za izdelavo valovite lepenke.

Kolektiv naše tovarne šteje danes 250 članov. Z vztrajnim delom in usposabljanjem razmeroma mladega kadra, stari smo povprečno 22 let, smo prišli do tiste faze svojega razvoja, da moramo nujno misliti na našo dokončno dograditev. Leta 1972 smo proizvedli skupno deset tisoč ton valovite lepenke in embalaže, lani 18.300 ton, letos pa že dosegamo proizvodnjo 24.000 ton.

Sprejeli smo svoj razvojni program, ki je v vsem usklajen s srednjeročnim razvojnimi načrtom industrije papirja na Slovenskem in tudi srednjeročnim razvojnimi načrtom Slovenije. Sklenjene imamo že tudi pogodbe za dobavo nove opreme. V tem in začetku prihodnjega leta bomo dobili nekatere nove predelovalne stroje, predvsem pa bomo nabavili nov kartonski stroj za izdelavo valovite lepenke z zmogljivostjo 35.000 do 40.000 ton lepenke na leto. Naša proizvodnja se bo torej prej kot v enem letu lahko več kot podvojila, na novo pa bomo zaposlili le še kakih 40 delavcev.

Da bi si zagotovili ustrezne surovine in zmanjšali potrebe po uvozu, smo z drugimi temeljnimi organizacijami združenega dela v Kartonažni tovarni Ljubljana vložili 28 milijonov dinarjev za modernizacijo in povečano zmogljivost tovarne sulfatne celuloze in papirja v Plaškem v Liki, ki je edini domači proizvajalec kraft-liner papirja.

Izkušnje drugih proizvajalcev naše stroke v državi in v tujini kažejo, da obseg proizvodnje, kakršnega imamo danes, ni najprimernejši. Večina tovrstnih proizvajalcev, ki so najuspešnejši, dosega proizvodnjo med 40.000 in 80.000 ton lepenke letno. Naš proizvodni načrt, ki ga že uresničujemo, predvideva zmogljivost med 55.000 in 60.000 ton letne proizvodnje. V primerjavi z investicijo v Senovem, kjer je za dosego obsega naše sedanje zmogljivosti potrebno zgraditi celotno tovarno, mi pa moramo v glavnem nabaviti samo nekaj novih strojev, senovska investicija družbeno ni sprejemljiva.

Ob tem dejstvu postavljamo slovenski javnosti naslednja vprašanja:

— Kdo si upa zagovarjati upravičenost gradnje še ene take tovarne?

— Ali bodo dosežani rudarji v Senovem s to investicijo resnično dobili poplačan dolg za njihovo minulo delo?

— Ali ne bi bilo bolje, če bi družbena sredstva, ki jih odgovorni gospodarstveniki vlagajo v to tovarno, vložili v neko drugo dejavnost, ki bo zanesljivejša in ne bo odjedala kosa kruha nekemu drugemu kolektivu, ki bi prav tako kot rudarji v Senovem rad delal in živel?

— Ali je točna informacija („Delo“, dne 7. 6. 1974), da je glede na smotno izkoriščanje energetskih virov nujno investirati v rudnik Senovo, ker je predvideno obratovanje rudnika še za 9 let?

Če bo v dveh letih resnično prišlo do uresničitve tega, za nas zaskrbljujočega programa, gradnje tovarne valovite lepenke v Senovem, smo prepričani, da se nam in bodočemu kolektivu v Senovem pišejo slabi časi. Zavedamo se, da avtorji programirane senovske investicije postavljajo v resno negotovost in nezavidljiv položaj tako nas kot tudi bodoči kolektiv, ki naj bi nastal iz sedanjega kolektiva rudarjev.

Podatek o potrebi 55.000 ton valovite lepenke v Sloveniji je le približno točen, napačen pa je podatek o naši proizvodnji 18.000 ton, saj smo v prvem polletju letos proizvedli že 12.000 ton, prihodnje leto pa bomo z novim strojem proizvodnjo več kot podvojili. Razen tega sodimo, da moramo obvestiti javnost, da na tukajšnjem ozemju tržišču nastopajo, razen nas, s svojimi izdelki tudi proizvajalci iz SR Hrvaške in Srbije, katerih zmogljivosti so mnogo večje, kot so potrebe po valoviti lepenki v državi. Vedeti moramo, da vzrok za občasno pomanjkanje valovite lepenke na trgu niso vedno premajhne proizvodne zmogljivosti, temveč, da je temu krivo že več let trajajoče pomanjkanje papirja doma ali v svetu. Zagotavljanje papirja za nove kapacitete v Senovem iz predvidenih rekonstruiranih kapacitet v Krškem gre lahko samo in izključno na škodo nas, dosežanih kupcev-potrošnikov tovrstnih papirjev. Deficit papirja za izdelavo valovite lepenke znaša danes v državi približno 100.000 ton letno, v bodoče pa ga bo na Slovenskem še vedno primanjkovalo kakih 40.000 ton. Proizvodnja kraft papirja pa tudi v prihodnjih programih industrije papirja na Slovenskem ni predvidena in so sicer drugačne izjave ali celo potrdila ob sprejemanju projektov na šibkih temeljih.

Ce je program v Senovem utemeljen zaradi zagotovitve socialne varnosti današnjih rudarjev, potem tudi mi v Logatcu ne moremo čakati križem rok, da nam bo nek drug kolektiv odvezal ali pa vsaj z nami delil že tako komaj zadosten kos kruha. Z enako pravico tudi postavljamo vprašanje socialne varnosti 250-članskega kolektiva v Logatcu in 170-članskega kolektiva na Rakeku.

Vodstva družbenopolitičnih organizacij SR Slovenije in odgovorne predstavnike slovenskega gospodarstva prosimo, naj o vsebini tega pisma razmislijo in ukrepejo vse, kar je možno, da ne bomo čez nekaj let imeli dveh nerentabilnih tovarn, namesto da bi družbena sredstva koristneje naložili v neko drugo dejavnost.

Delovni ljudje TOZD VALKARTON
Logatec na zboru 15. 7. 1974

SPORAZUM O ZDRUŽITVI CESTNO-PROMETNIH, GOSTINSKIH, TURISTIČNIH, PROIZVODNIH IN STORITVENIH DELOVNIH ORGANIZACIJ

Slednjič le z roko v roki

● V sestavljeni organizaciji združenega dela, v kateri bo možno zagotoviti skladnejši in ekonomičnejši razvoj cestno prometnih, turističnih in gostinskih dejavnosti, je deset organizacij združenega dela

Predstavniki desetih slovenskih cestno-prometnih, hotelskih, turističnih, proizvodnih in storitvenih organizacij združenega dela so minuli petek na Bledu podpisali samoupravni sporazum o združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela. Sporazum, ki je sad več kot dveletnih prizadevanj posameznih delovnih organizacij za tesnejše sodelovanje, so podpisali Viator in SAP Ljubljana, Slavnik Koper, Transturist Škofja Loka, Creina Kranj, Avtobusni promet Maribor, Avtopromet Nova Gorica, Gorjanci Novo mesto, Izletnik Celje in Komunalno podjetje Ptuj. Novi sestavljeni organizaciji naj bi se pridružil tudi Kompas, ki pa je zadnji trenutek iz nerazumljivih vzrokov odklonil svoje sodelovanje in ni podpisal sporazuma o združitvi. Kljub „odstopu“ največjega turističnega podjetja v republiki pa ostaja sestavljena organizacija odprta vsem sorodnim organizacijam združenega dela ne samo iz Slovenije, marveč iz vse Jugoslavije.

Upošteva materialne in umske kapacitete nove sestavljene organizacije sporazum zagotavlja možnosti vsem podpisnicam za skladnejši in ekonomičnejši razvoj te, vsekakor izredno pomembne gospodarske dejavnosti. Sedaj se namreč s to dejavnostjo v Sloveniji ukvarja skoraj 30 delovnih organizacij, zato je bilo zelo težko usklajevati dejanske potrebe po potniških prevoznih, medtem ko se je tovrstni promet razvijal glede na konjunkturne možnosti na trgu. Do neskladnega razvoja pa ni prihajalo samo v potniškem in tovrstnem prometu, temveč tudi v gostinstvu in turizmu.

Zavoljo vsega tega, predvsem pa z željo, da bi čimprej „postavili na noge“ močno, enotno, organizacijsko in ekonomsko trdno sestavljeno organizacijo združenega dela, so se podpisnice sporazuma dogovorile, da že do prihodnjega leta uveljavijo enoten vozni red, skupno tarifno politiko, skupen program prostih prevozov, enotno organizacijo servisnih delavnic, enoten

nastop pri dobaviteljih in zavarovalnicah itd.

V tovrstnem prometu nameravajo poleg načrtnega razvoja te dejavnosti doseči tudi večje sodelovanje s tovrstnim prometom v drugih republikah, enotno organizacijo servisnih delavnic, pralnic in tovrstnih postaj ter enotno tarifno politiko, posebnega pomena v sporazumu pa je določilo o odpravi neloyalne konkurence ne samo med slovenskimi prevozniki podjetji, marveč tudi s sorodnimi podjetji iz drugih republik. V gostinstvu vidijo podpisnice sporazuma prednosti v dogovorjenih investicijskih vlaganjih, v skupnem nastopu na tržišču pa v združenih propagandnih akcijah. S tem bi lahko gostinski obrati in hoteli v sestavljeni organizaciji združenega dela znižali stroške poslovanja, hkrati pa tudi cene svojih storitev.

Na področju turizma bo skušala sestavljena organizacija doseči v prvi vrsti enoten razvoj dejavnosti, poenotenje potovalnih ponudb in programov za letni oddih. Predvsem pa želijo podpisnice sporazuma v vseh dejavnostih uskladiti politiko cen, zagotoviti polno izkoriščenost gostinskih zmogljivosti združenih TOZD in poslej enotno nastopati na tujih in domačih tržiščih.

Sestavljena organizacija združenega dela slovenskih cestno-prometnih, hotelskih, turističnih, proizvodnih in storitvenih delovnih organizacij ima več kot 11.000 zaposlenih, njihova predlanska realizacija pa je znašala 2 milijardi 250 milijonov dinarjev. Zanimiv je tudi podatek, da premorejo združene delovne organizacije skoraj 1500 avtobusov, več kot 850 tovornjakov in 470 specialnih vozil, na 1200 registriranih linijah pa letno prepeljejo več kot 230 milijonov potnikov. Sestavljena organizacija razpolaga s 37 žičnicami, 80 turističnimi biroji ter s 60 hoteli in 150 gostinskimi objekti s skupno 5000 posteljami.

OCENA GOSPODARSKIH GIBANJ V PRVEM POLLETJU

Mimo predvidevanj resolucije

Gospodarska aktivnost tako v Sloveniji kot v Jugoslaviji se je v prvih šestih mesecih letošnjega leta razvijala na dokaj visoki ravni. Ob polletju letos je v primerjavi z lanskoletnim povprečjem industrijska proizvodnja porasla v Sloveniji za 10,6 %, v Jugoslaviji pa za 8,4 %. Ocenjuje se, da bo letos raven industrijske proizvodnje v Sloveniji za približno 12, % višja kot lani, če ne bo prišlo do nepredvidenih večjih motenj v celotnem gospodarstvu; tako bomo presegli z resolucijo o družbeno-ekonomskem razvoju SRS za leto 1974 predvideni porast industrijske proizvodnje (8 %). Kot kažejo podatki o industrijski proizvodnji, je predvsem zaostala proizvodnja premoga, gradbenega materiala in tobačne industrije. Med dejavniki, ki so pogojevali tak razplet, velja omeniti predvsem ponovno redukcijo električne energije, slabšo materialno oskrbo, premajhen dotok naročil za domači, predvsem pa za tuji trg ter slabši odjem grosistične trgovine in zmanjšanje kreditnih sredstev.

Rast zaposlenosti v družbenem sektorju je preseгла napovedi resolucije, ki predvideva v Sloveniji v letošnjem letu 3,0 % povečanje zaposlenosti, saj smo že v prvem polletju zaposlili za 5 % več oseb kot v istem obdobju lani. Podobne težnje ugotavljamo tudi v vsej državi, kjer smo predvideli 3 % porast, število zaposlenih pa je dejansko poraslo že za 3,5 %. Število zaposlenih v Sloveniji je doseglo v juniju že 630 tisoč oseb, in to samo v družbenem sektorju. Zaposlenost se je povečala v vseh sektorjih gospodarstva, največji relativni prirastek pa kažejo področji obrti in komunalne dejavnosti. K temu velja dodati, da se je zmanjšala tudi nezaposlenost in je na voljo več praznih mest, kot jih lahko zasledimo. Kljub tako visoki rasti števila zaposlenih pa se je v tem obdobju produktivnost dela povečala v Sloveniji za 6 %, v Jugoslaviji pa 5 % v primerjavi s istim obdobjem minulega leta.

V zunanjetrgovinskem deficitu se nadaljujejo začeta gibanja prvih štirih mesecev. V maju se je deficit povečal za 5 milijard dinarjev in tako v prvih petih mesecih letošnjega leta ugotavljamo v zunanjetrgovinski menjavi že 22 milijard dinarjev deficita. Na ta način je prišlo do hitrejših dinamike rasti uvoznih cen (54 %) v primerjavi z izvoznimi cenami (34 %). Pri vsem tem pa se fizični obseg blagovne menjave ni bistveno povečal. Uvozne cene industrijskih proizvodov so se povečale za 56 %, izvozne pa za 37 %, pri čemer ne kaže spregledati precejšnje odvisnosti našega gospodarstva od uvoza (uvoz predstavlja v celotnem družbenem proizvodu gospodarstva 17 %, v industriji pa celo 36 %). Vse bo vplivalo na poslabšanje preskrbe domačih proizvajalcev z reprodukcijskim materialom in povečalo odliv dela narodnega dohodka v tujino. Tako hitro povečevanje cen surovin in reprodukcijskega materiala pa vpliva tudi na zvišanje proizvodnih stroškov.

V prvih petih mesecih so denarni prejemki in izdatki prebivalstva dosegli tako v Sloveniji kot v Jugoslaviji zelo visoko stopnjo rasti. Skupni izdatki prebivalstva so se v Sloveniji v letošnjih petih mesecih v primerjavi s istim obdobjem lani povečali za 28,2 % (v SFRJ za 29,6 %).

Nadaljuje se hitra rast potrošniških kreditov, ki so se v Sloveniji v obravnavanem obdobju povečali za 68 %, v Jugoslaviji za 40 %. Tako visokega porasta je prišlo zaradi tega, ker samo gospodarstvo stimulira povpraševanje prebivalstva po trajnih potrošnih dobrinah tako, da jim organizacije združenega dela dajejo kredite iz obratnih sredstev.

Ko pa primerjamo stopnjo rasti hranilnih vlog, ki so se v istem obdobju povečale za 29 % v Sloveniji, v SFRJ pa za 25 %, medtem ko je bila stopnja rasti v minulih letih precej višja, vidimo, da visoka stopnja inflacije preprečuje nagibe za varčevanje. Tako nastaja če-

dalje večji razkorak med rastjo hranilnih vlog in potrošniških kreditov.

Nominalna vrednost osebnih dohodkov se je ob polletju v Sloveniji res povečala za 24 % (v SFRJ za 28 %) glede na isto obdobje lani, ker pa so se življenjski stroški povečali za 22 %, je dvig realnih osebnih dohodkov le 1,6 %. S tem, ko so bili lani osebni dohodki deloma zamrznjeni, je bolj realno primerjati dvig osebnih dohodkov glede na lanskoletno povprečje. V tej primerjavi pa vidimo, da so letošnji osebni dohodki, realno gledano, za 2 % nižji od osebnih dohodkov, doseženih v lanskem letu, in to ob 6 % povečanju produktivnosti dela (v industrijski proizvodnji). V Jugoslaviji pa so se realni osebni dohodki in produktivnost dela enako povečali, in sicer za 1 %. Če primerjamo osebne dohodke, izplačane v prvih štirih mesecih, obračunane za pet mesecev letošnjega leta z istim obdobjem lani, vidimo, da je poleg Slovenije le Srbija dosegla najvišji porast proizvodnosti dela. Medtem ko je v Srbiji v obravnavanem obdobju porasel realni osebni dohodek za 1 %, je pri isti produktivnosti dela padel v Sloveniji za 2 %, kar je največji padec realnih osebnih dohodkov v Jugoslaviji. Ti podatki nam jasno kažejo, da se v Sloveniji ne uresničujejo zastavljeni cilji tekočega plana, kjer je določeno, da se morajo realni osebni dohodki gibati le za 1 % nižje, kot je dosežena produktivnost dela. Tako smo dosegli za 6 % večjo produktivnost, ob tem pa so se realni osebni dohodki znižali za 2 % (žal ni podatkov za produktivnost dela celotnega gospodarstva, zato uporabljamo produktivnost dela v industriji). Enako velja za Jugoslavijo, vendar je v jugoslovanskem merilu dosežen zastavljeni cilj: skladen porast produktivnosti dela in realnih osebnih dohodkov.

Z zaježitvijo osebnih dohodkov in socialnih prejemkov prebivalstva, kjer je najbolj pri-

zadet materialno najšibkejši sloj, ki se preživlja izključno osebni dohodki, nam kažejo podatki, da se je delež osebnih dohodkov v celotnih prejemkih prebivalstva zelo znižal, in sicer od 57,3 % v letu 1965 na 44,6 % v letošnjih prvih mesecih, kajti ta sloj prebivalstva povprašuje le po najnujnejših življenjskih dobrinah.

Ker tudi v letošnjem letu niso uvedeni sistemski ukrepi za odpravo nestabilnosti in inflacije in so druge vrste porabe nekontrolirane, kljub omejevanju dviga osebnih dohodkov ne moremo odpraviti nelikvidnosti in visoke ter pospešene rasti cen.

Tudi v letošnjem letu smo kasnili s sprejemom družbenega dogovora o izvajanju politike cen: ta dogovor predvideva namreč zvišanje splošne ravni cen, to je maloprodajnih cen življenjskih stroškov v okviru celotnega dviga cen, ki je bil v letu 1973. Vendar nam že podatki za prvih šest mesecev letošnjega leta kažejo, da bomo to raven presežali.

Cene na drobno so se v prvem polletju letos v primerjavi z decembrom lani dvignile za 13,1 %, cen industrijskih proizvodov pa za 17,8 %, življenjski stroški v obravnavanem obdobju dosegli 11,1-odstotno povečanje.

Zanimiva je tudi primerjava tako imenovanega gospodarskega dinarja, ki je v Ljubljani tudi do 40 % manj vreden kot Skopju, Sarajevu ali v drugih republikah središčih, saj morajo ljubljanska gospodinja plačati za enak (predvsem kmetijski) proizvod, ki je osnova prehrane prebivalstva) mnogo več dinarja kot Skopjanka.

Doseženo dvigovanje cen predvsem pri proizvajalcih industrijskih proizvodov tako v Sloveniji kot za Jugoslavijo kaže, da smo že v mesecu juniju dosegli lanskoletno raven povprečanja. To pa pomeni, da bo stopnja zvišanja cen do konca leta precej večja, kot je bilo določeno v družbenem dogovoru o izvajanju politike cen.

FERDINAND DORNIK
JANEZ KMET

Vendar tudi »ruvanje korenin«

Delavski svet tovarne Tomos v celoti soglaša s priporočilom in zahtevo političnega aktiva, da je treba hkrati s posledicami zadnje prekinitve dela raziskati tudi njene globlje vzroke ter jih odpraviti

O problemih koprškega Tomosa smo v našem listu pisali že večkrat. Vsa kokrat pa smo opozarjali tudi na težaven gospodarski položaj, katerega posledice se odražajo tudi v nizkih osebnih dohodkih. Le-ti so se šele v zadnjih mesecih v poprečju povzpeli nad nekaj več kot 2000 dinarjev, kar je za razmere v motorni industriji in v primerjavi s večino organizacij na obalnem območju, pa tudi v primerjavi s slovenskim poprečjem malo.

Novo, če tako rečemo, je to, da se je gospodarski položaj Tomosa v letošnjem letu samo še zaostrial. Tako so se surovine in reprodukcijski materiali samo doledj podražili za približno 40%. Res je, da se v Tomosu trudijo za zmanjševanje proizvodnih stroškov in skušajo izkoristiti kar največ preostalih notranjih rezerv. Drži tudi to, da bodo v letnem poprečju na račun višjih prodajnih cen uspeli nadomestiti približno 9% izpadlega dohodka. Vsi notranji ukrepi pa vendarle ne dajejo večjega upanja, da bi smeli računati s tolikšnim zvišanjem osebnih dohodkov, ki bi članom delovne skupnosti Tomos zagotovil vsaj takšne življenjske pogoje, kot jih zaslužijo glede na doseženo produktivnost dela in v primerjavi s „statistično poprečnim“ slovenskim delavcem. Zaradi takih vzrokov v Tomosu tudi odlagajo spremembo pravilnika o delitvi osebnih dohodkov na čas, ko bodo zvišanje, čeprav naj ne bi bilo veliko, tudi ekonomsko zmogli. To naj bi se zgodilo v septembru. Kolektiv je bil seznanjen s tem. Tako pravimo zaradi tega, ker je Tomos eden redkih kolektivov pri nas, v katerem so samoupravne informativne skupine, če že ne zaživele, pa vsaj na najboljši poti k temu, da bi dejansko pomenile tisto, kar si v naši družbi z njimi predstavljamo.

Nobena skrivnost ni, da so delavci Tomosa — zdaj v večjem številu obratov, zdaj v manjšem — zaradi nizkih osebnih dohodkov prekinili delo in po tej poti zelo hitro uresničili zahtevo po zvišanju osebnih dohodkov. To se je dogajalo v časih, ko samoupravno življenje v kolektivu še zdaleč ni bilo na takšni stopnji, kot je zdaj. Videti pa je, da je nekakšna tradicija izsiljevanja rešitev, pritiski na zvišanje zaslužkov namreč še zdaleč niso edina pojavna oblika, v kolektivu vendarle pustila globoke korenine. Porajala je namreč občutek, da bo po vsej verjetnosti možno doseči kakršenkoli cilj, ne da bi se zaradi tega komu kaj zgodilo, samo da pride do prekinitve dela.

Le tako si lahko pojasnimo globlje vzroke najnovejše prekinitve dela v Tomosu, čeprav je treba hkrati povedati, da so bili dejanski vzroki drugačni in nikakor ne takšni, da jih ne bi bilo mogoče nemudoma razrešiti po samoupravni poti.

KAJ SE JE ZGODILO IN ZAKAJ?

V najnovejši prekinitvi dela, ki je trajala nekaj dlje kot eno izmeno, so sodelovali delavci malodane celotne tovarne razen zaposlenih v delovni skupnosti skupnih služb, v livarni ter lakirnici, torej obratov, kjer so najtežje delovne razmere. Če bi iskali formalne vzroke, bi morali omeniti predvsem dva: sklep centralnega delavskega sveta, da se praktično zamrzne izplačevanje preseganja norm nad 25% in pa to, da so delavci prejeli le po 850 dinarjev regresov za dopuste, medtem ko je bilo preostalih 50 dinarjev „zadržanih“ za pokrivanje stroškov počitniških domov, ne da bi o tem sklepal katerikoli samoupravni organ in ne da bi delavce kdorkoli vprašal za mnenje.

Glede prvega vzroka torej lahko ugotovimo, da njegova uveljavitev prav gotovo ne bi pomenila možnega vzroka za tako skrajno obliko izražanja nezadovoljstva, če ne bi „nekje“ prišlo do kratkega stika v delovanju informativnih skupin, zlasti še zato, ker so delavci, ki presegajo norme za več kot 25% v veliki manjšini. Pri drugem vzroku sicer gre za očitno kršitev samoupravnih pravic, vendar bi krivici za to prav gotovo odgovarjali tudi v primeru, da bi katerakoli informativna skupina ali pa delovna skupnost TOZD zahtevala, naj se zadeva nemudoma razčisti na način, ki je določen s statutom, in kjer je natančno rečeno, da se zbori delavcev sklicujejo takoj, ko je utemeljena domneva, da gre za kršitev samoupravnih pravic.

Razmišljamo lahko sicer o tem, ali so družbenopolitične organizacije v konkretnem primeru storile vse ali vsaj dovolj, da bi bil kolektiv dobro informiran, ali pa tega niso storile, še to pa pod pogojem, da so vedele, kaj se pripravljajo. Podobna ugotovitev velja glede samoupravnih organov na vseh ravneh. Na tehtnico bi končno lahko „položili“ tudi zavest in osveščenost tistega dela kolektiva, ki je sodeloval v prekinitvi dela, ter delavcev, ki so delali naprej, kot da se v njihovi neposredni sosesčini ni nič zgodilo. Ugotovimo pač lahko samo to, da je do prekinitve prišlo in da bi se ji zlahka izognili, če ...

„RAZČISTITI DO DNA!“

Po prekinitvi dela se je takoj sestal razširjeni družbenopolitični aktiv Tomosa in skupaj z vsemi vodilnimi delavci ter predstavniki družbenopolitičnega življenja na obali razpravljalo o tem, kaj storiti v konkretnem položaju. Med 12 sklepi, sprejetimi na tem sestanku s priporočilom, naj bi jih centralni delavski svet podjetja Tomos tudi upošteval, omenjamo le nekatere najvažnejše. Tako naj bi delavski svet razveljavil svoj sklep o omejevanju izplačil za nenormalno preseganje norm, hkrati pa naj bi strokovne službe sproti in stalno preverjale, kje nastaja takšno preseganje norm, predlagale ustrezne ukrepe in z njimi seznanjale tako samoupravne organe kot delovni kolektiv. Prav tako naj bi še pred kolektivnim dopustom vsem delavcem izplačali razliko pri regresu. Po novem noben delavec, ki je delal vse ure v tekočem mesecu, tudi ne bi smel zaslužiti manj kot 1400 dinarjev. Če bi ugotovili, da so bili takšni primeri ob zadnjem izplačilu, naj bi prizadetim izplačali razliko za nazaj. Glede bodočega vrednotenja delovnih mest in s tem osebnih dohodkov po novem pravilniku pa je politični aktiv priporočil, naj bi najbolj izboljšali zaslužke delavcev na nižje ovrednotenih delovnih mestih, sorazmerno manj na srednje vrednotenih, najmanj pa na višje vrednotenih delovnih mestih.

Pomembna sta še dva predloga političnega aktiva. Prvi pravi, naj bi takoj začeli na novo razporejati režijske delavce, za vse vodstvene in vodilne delavce pa s posebnim testom ugotovili njihove organizacijske, vodstvene in samoupravne kvalifikacije za opravljanje dela in komuniciranje s podrejenimi. Tiste med njimi, ki po ugotovitvah testiranja ne bi bili sposobni še naprej opravljati sedanje dolžnosti, pa je treba premestiti na delovna mesta, ki bodo ustrezala njihovim sposobnostim. V naslednjem predlogu pa je poudarjena dolžnost vodilnih delavcev, da delavce sproti seznanjajo s problematiko gospodarjenja in poslovanja podjetja in da so v ta namen dolžni prihajati mednje vsaj enkrat na mesec. Ker doslej ni bilo vedno tako, naj bo hkrati s prerazdelitvijo kadrov opravljena tudi kadrovska selekcija med vodji samoupravnih delovnih skupin.

Centralni delavski svet podjetja Tomos je priporočila političnega aktiva v celoti sprejel.

„Prepričan sem, da bodo te stvari v rokih, ki so možni oziroma realni, tudi urejene,“ je povedal Lucijan Vever, predsednik tovarniškega odbora sindikalne organizacije. „Odlučili smo se namreč, da bomo stvari razčistili do dna, da je tudi skrajni čas, ko to moramo storiti. S tem razčiščevanjem razumem tudi raziskavo pravih vzrokov in ozadja zadnjih dogodkov. Res je, da so prekinitve dela spodbudile in tudi vodili posamezniki, od katerih nihče ni domačin in tudi nihče ni pri nas zaposlen dlje kot osem mesecev. Čeprav še ni dokazov, pa so prave korenine očitno veliko globlje, bolj skrite. Prav te moramo izrjaviti!“

MILAN GOVEKAR

Tovarna usnja Kamnik je te dni odprla nove proizvodne prostore za izdelovanje plastične obutve in galanterije, za proizvodnjo, ki bo v bodoče dajala osnovni ton dejavnosti te tovarne. Slovenske usnjarne se tako vse po vrsti usmerjajo v dopolnilne dejavnosti, ki s predelavo usnja sicer nimajo neposredne povezave, zagotavljajo pa gospodarsko trdnost in socialno varnost zaposlenih delavcev. Proizvodnja in predelava usnja imata namreč zaradi težav ne le pri nakupu surovin, pač pa potem tudi pri možnosti raznovrstne uporabe dokaj omejene razvojne možnosti.

O teh problemih so v kamniški tovarni usnja že pred leti

začeli iskati rešitev, ki jo sedaj, po daljših poskusih, pospešeno uresničujejo. Proizvodnje in predelave usnja tako rekoč ne nameravajo povečevati, pač pa bodo v bodoče z modernizacijami skrbeli za vrhunsko kakovost izdelkov, s čimer upajo na dobro prodajo njihovih izdelkov. Proizvodnja plastičnih izdelkov pa naj bi bila stabilizator ob morebitnih gospodarskih težavah.

Novo proizvodna dejavnost bo potem, ko bodo zmogljivosti strojev izkoriščene v celoti, dajala dve tretjini letošnjega celotnega dohodka. Tako naj bi celotni dohodek že kmalu presegel 340 milijonov dinarjev, od letos planiranih 215 milijonov. Novi

obrat naj bi predvidoma delal s polno zmogljivostjo sredi prihodnjega leta. V tovarni računajo, da bodo do takrat že rešili sedaj pereče pomanjkanje delavcev. Letos bo v proizvodnji plastične obutve delalo 80 delavcev, potrebovali pa jih bodo še 100. Ko bo dovolj delavcev, se bo lahko proizvodnja dvignila od letos planiranih 240.000 parov obutve na poldrugi milijon parov. Kljub sorazmerno visoki ceni plastične obutve v primerjavi s podobno gumijasto se v Utoku ne boje za uspešno prodajo: vso letošnjo proizvodnjo so namreč že prodali, v pripravi pa so tudi dolgoročne pogodbe s kupci.

R. B.

NOVA TOVARNA UTOK KAMNIK

Naložba za večjo stabilnost

NESEKLADJE V CENAH KONČNIH IZDELKOV IN SUROVIN TER POMANJKANJE OBRATNIH SREDSTEV OGRŹA TAM

Parkirišča tovarne se polnijo

Čeprav globalni kazalci kažejo, da je slovensko gospodarstvo v prvi polovici letošnjega leta kljub velikim težavam gospodarilo z dokajšnjim uspehom, se vendarle v tej lepi sliki kažejo tudi nekatere manjše liše. Že pred časom je bilo možno ugotoviti, da bo vpliv razkoraka med svetovnimi in domačimi cenami surovin ter cenami izdelkov na domačem trgu slabo vplival na poslovne uspehe gospodarstva, če pristojni organi ne bodo uveljavili potrebnih ukrepov, če ne bodo uskladili cen. Medtem ko smo že skoraj pozabili, kaj je nelikvidnost, ta bič ponovno udarja po gospodarskih organizacijah. Prezadolženost ponovno narašča. Neskladje med cenami surovin in izdelkov, ali boljše poudarjeno, stalno naraščanje cen surovin in polizdelkov tudi sila neugodno vpliva na razpoložljiva trajna sredstva delovnih organizacij. Za obratovanje je potrebno vedno več sredstev, ki pa jih gospodarske organizacije zavoljo relativno vedno manjše realizacije (izdelki so pod kontrolo cen) vedno težje zagotavljajo.

Med podjetji, ki so v precejšnjih težavah, je tudi mariborski TAM, tovarna cestnih in tirnih motoriziranih vozil. Poslovni rezultati prvega četrtletja so pokazali, da utegne podjetje ob koncu leta prvič, kar obstoji, prikazati poslovno izgubo, če bo ostal instrumentarij cen nespremenjen. Mirko Žlender, pomočnik generalnega direktorja TAM, nam je nanizal nekaj podatkov, ki dokumentirajo in potrjujejo ugotovitve.

„Težave imamo pri proizvodnji cestnih motoriziranih vozil, kjer nam izdelki že dlje kopičijo zalogo,“ je povzel Mirko Žlender. „Manjka nam sredstev, katerimi bi lahko kreditirali kupce, kot je v navadi pri vsaki serijske investicijske opreme. Sami si teh sredstev ne moremo preskrbeti, bančni viri nam vsaj doslej niso bili preskopi, bi nam izdatneje pomagali pri dvorišču imamo tako za rezervna sredstva v banki.“

„V teh številkah niso zajeti vsi stroški,“ pravi pomočnik direktorja TAM, „treba je namreč dodati še vse družbene obveznosti, povečanje osebnih dohodkov itd. Tako se nam utegne zgoditi, da bomo letos prvič poslovali z izgubo. Zvezni zakon sicer dovoljuje, da revaloriziramo zaloge gotovih iz-

rezerv skorajda ni več.“

Za letos so v TAM predvideli, da bodo dosegli 3 milijarde dinarjev celotnega dohodka ali za približno 10 odstotkov več kot lani. Vendar rezultat prvega letošnjega tromesečja ne obeta, da bodo iz povečanja celotnega dohodka v TAM prigrisali tudi kaj ostanka dohodka. V skupnosti TOZD proizvajalk cestnih vozil se je v prvih treh mesecih celotni dohodek povečal za 17 odstotkov ali za 250 milijonov dinarjev, hkrati pa so se povečali tudi proizvodni stroški — za 40 odstotkov ali za 328 milijonov dinarjev.

„V teh številkah niso zajeti vsi stroški,“ pravi pomočnik direktorja TAM, „treba je namreč dodati še vse družbene obveznosti, povečanje osebnih dohodkov itd. Tako se nam utegne zgoditi, da bomo letos prvič poslovali z izgubo. Zvezni zakon sicer dovoljuje, da revaloriziramo zaloge gotovih iz-

delkov, tako da v bilanci izgube najbrž ne bo opaziti, vendar je to le rešitev na papirju, kajti povečano vrednost izdelkov bi morali iztržiti, izdelki pa stojijo. Valorizacija vrednosti gotovih izdelkov je lahko le za silen ukrep, dolgoročno pa razkoraka med cenami reprodukcijskega materiala, surovin ter gotovih izdelkov ne bo uredila. Položaj, v kakršnem smo zdaj, pa za TAM, dolgoročno gledano, pomeni začetek konca. O tem najbolj zgovorno priča padec akumulativnosti. Lani smo še dosegli stopnjo 6,7 odstotka, v letošnjem letu pa je stopnja akumulativnosti zdrknila že na 1,2 odstotka, kar je toliko kot nič. Poslušamo torej na robu rentabilnosti, potrebni so krepki, dolgoročni, predvsem pa hitri ukrepi.“

Kateri ukrepi lahko rešijo proizvodnjo cestnih vozil te-

žav? Predvsem naglo povečanje proizvodnje izdelkov, sposobnih osvajanja trga ter uskladitev prodajnih cen s cenami surovin in reprodukcijskega materiala. Pravzaprav bi morali vrstni red obeh ukrepov obrniti, kajti sredstva, ki so potrebna za to, da bi poživili proizvodnjo in produktivnost v skupnosti TOZD proizvajalk cestnih vozil, je moč dobiti le s povečanjem prodajnih cen vozil. Prav tako pomemben ukrep pa bi bilo povečanje sredstev proizvajalcem serijske investicijske opreme, ki bi jih le-ti lahko uporabili za kreditiranje kupcev svojih izdelkov.

Sredi aprila so sicer proizvajalci cestnih tovornih vozil lahko povečali cene svojih izdelkov za poprečno 15 odstotkov. Vendar, kot pravijo v TAM, je to povečanje pokrilo le del naraščajočih stroškov, nikakor pa ni zagotovilo potrebne reprodukcijske sposobnosti te proizvodnje.

„Zanimivo je pogledati razmerje med cenami tovornih in osebnih avtomobilov doma in na tujem,“ pojasnjuje Mirko Žlender. „Na tujem so cene cestnih gospodarskih vozil za kakih 20 odstotkov višje, kot so pri nas; pri tem mislim kajpak tako imenovane domicilne cene. V enaki primerjavi pa so naši osebni avtomobili v poprečju za 30 odstotkov dražji, kot enaka vozila v tujini.“

R. B.

ŠIRŠE OKNO V SVET

Ob sodelovanju s sedanji in bodočimi partnerji se »2. oktober« spreminja v remontno ladjedelnico, ki bo lahko opravljala vse vrste storitev na ladjah, ki prihajajo v severni Jadran

„2. oktober“ Koper je naslednik nekdanje piranske ladjedelnice, njen glavni kolektiv pa se ukvarja s popravili in rekonstrukcijami plovilnih objektov. Ko so minulo soboto praznovali dvojni praznik: desetletje obstoja in preselitev v nove prostore v Izoli, zanje to nista bila le običajna dogodka, s kakršnima se sreča večina razvijajočih delovnih skupnosti. Pomenila sta namreč veliko več, predvsem to, da so si desetletju trdega dela, ko je bilo

treba na ostalinah nič kaj slavno propadle piranske ladjedelnice začeti povsem znova, ne samo ustvariti pogoje za obstoj, temveč so hkrati začeli spodbujati tudi pomorsko usmerjenost našega gospodarstva.

Razvijajoča se koprška luka je bila pred desetletjem pravzaprav edini tehnejši vzrok, da so se na obalnem območju odločili, da bodo navkljub zelo slabim izkušnjam s piransko ladjedelnico, ki sta jo spodnesla preveč ambiciozno spre-

jemanje naročil za tuje partnerje in gospodarska reforma, le obdržali podjetje, ki se bo v manjšem obsegu ukvarjalo s popravili plovilnih objektov. Pristanišče in vsaj manjša ladjedelnica ob njej, ki lahko opravi najnujnejša popravila na ladjah, ki prihajajo v luko, v pomorstvu namreč pomenita enega od razlogov, ki vplivajo na frekventiranost pristanišč in obseg njihove povezave s svetom. Minulo desetletje je potrdilo, da je bila odločitev pravilna, saj „2. oktober“ pravzaprav nikoli ni manjkalo dela, značaj in obseg storitev pa sta tudi naraščala skladno s povečevanjem prometa skozi koprsko pristanišče.

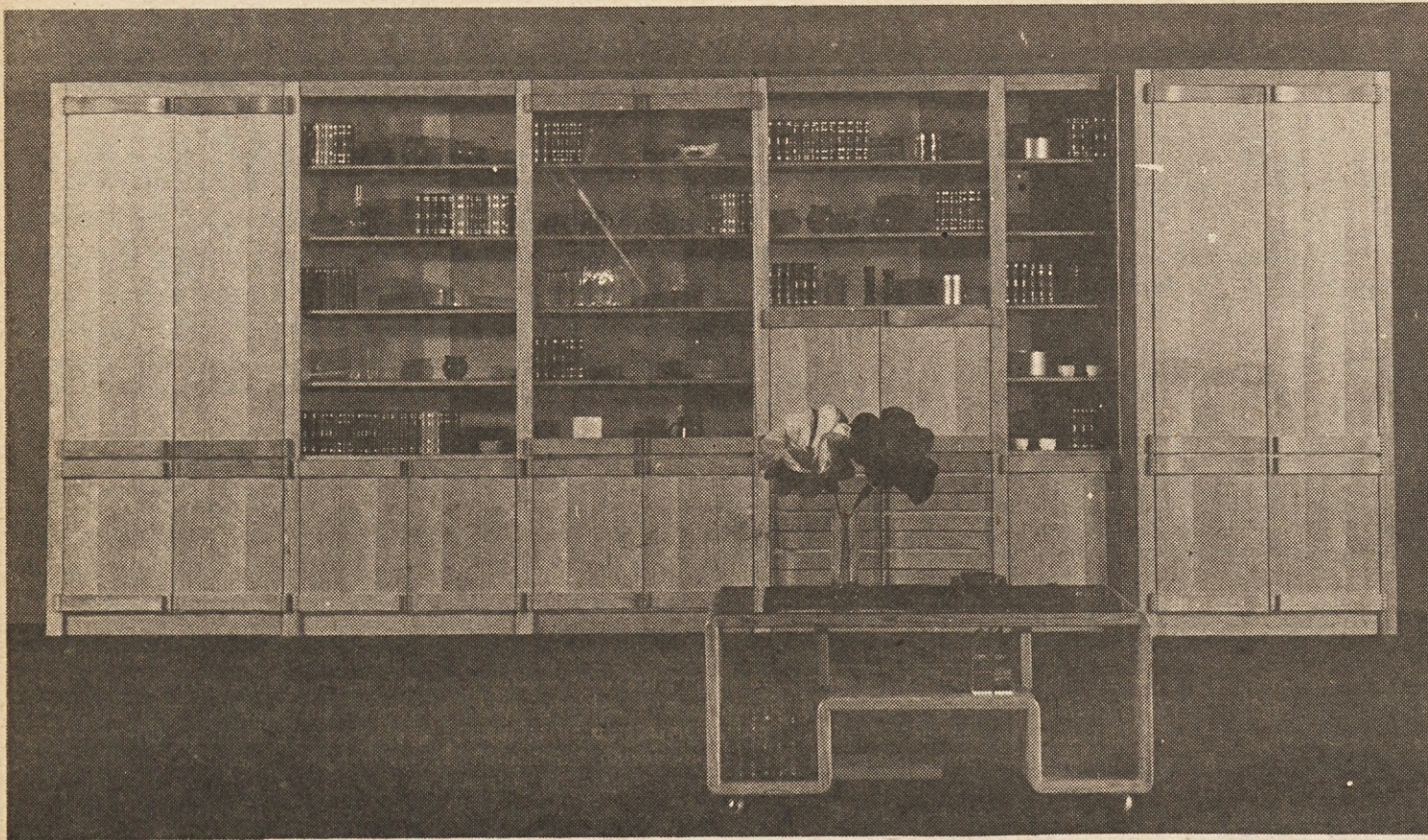
V teh desetih letih pa se je zgodilo še marsikaj drugega. „Splošna plovba“ kot edino slovensko ladjarsko podjetje je močno razmahnilo obseg lastnega dela. Podobno velja za Delamaris z njegovo floto ribiških ladij. Ne nazadnje velja omeniti pomen razvijajočega se turizma, predvsem pa izolsko Marino — mejni prehod in pristanišče za jahte in druge turistične ladje, ki tudi potrebujejo dober remontni servis v najbližji sosesčini.

Ce pogledamo, kakšen je „2. oktober“ danes, je treba povedati, da je — skupaj z 90 slovenskimi in hrvaškimi kooperanti — usposobljen za „skoraj“ vsa popravila ladij nosilnosti do 100.000 ton, torej ladij, ki že zdaj prihajajo v koprsko pristanišče in ki jih bo — po ponovni otvoritvi Sueškega kanala — nedvomno prihajalo še več. Rekli smo „skoraj“ vsa popravila. Da bi bili usposobljeni za „vsa“ popravila, potrebujejo le še dok, večje operativno dvigalo in daljšo obalo. Samo plavajoči dok dvigne zmogljivosti 8500 ton, ki je že naročen in bo sestavljen v državi, bo veljal trikrat toliko, kot so vredna vsa njihova sedanja osnovna sredstva. Upoštevajoč pogoje dobavitelja, skupna vlaganja v Splošno plovbo, sodelovanje z Luko Koper in morda še s kom, pa so povsem realna pričakovanja, da bodo projekt zmogli tudi finančno. Kako pa bodo prišli do večjega dvigala in daljše operativne obale, zdaj niti še ne razmišljajo, kajti dok jim pomeni glavno in pri sedanjem obsegu naročil tudi najvažnejšo stopnico do tehnološko zaključene remonte ladjedelnice, kar naj bi postali.

M. G.

Prilagoditev na nove delavnice ladjedelnice „2. oktober“. Foto: VENCESLAV JAPELJ

Stilles se vse bolj uveljavlja s kvalitetnim in funkcionalnim maloserijskim pohištvo. Za to je sprejel že več priznanj. Predstavljamo vam njihov najnovejši izdelek, ki je prejel jugoslovansko priznanje za design. To je delo inž. arh. Iva Čamernika.

V STILLESU RAZMIŠLJAJO O GRADNJI NOVE TOVARNE ZA INVESTICIJSKO OPREMO

Dobro ime in velik sloves

Tovarna stilnega pohištva in notranje opreme „Stilles“ Sevnica je nastala pred 28 leti, ko se je združila skupina mizarjev, ki so ustanovili Mizarstvo produktivno zadrugo. Za svoje članke je nabavljala surovine, orodje in druge potrebščine za proizvodnjo. Že ob ustanovitvi pa je bilo tudi predvideno, naj bi proizvodnja potekala po možnosti v skupnih delavnicah; to zamisel so uresničili nekoliko kasneje.

Kmalu je postala osnovna dejavnost produktivne zadruge izdelava pohištva in notranje opreme po naročilu. Že prva leta je bila v proizvodni program vključena tudi proizvodnja stilnega pohištva, ki pa se je zlasti razmahnila v zadnjih letih, ko je na tržišču vse večje povpraševanje po stilnem pohištvi in opremi. Visoka strokovnost delavcev in solidna izdelava opreme in pohištva so ustvarili temu 400-članskemu kolektivu ime in sloves, ki se je ohranil do danes in lahko trdimo, da se vse bolj krepi.

Vse večje povpraševanje po njihovih izdelkih in opremi je narekovalo rekonstrukcijo tovarne, ki je bila izvedena 1962. leta. S tem so bile ustvarjene možnosti za povečanje števila zaposlenih, povečal se je bruto produkt tovarne, kvaliteta se je

še izboljšala, prav tako pa se je dvignila tudi produktivnost dela. Velike zmogljivosti in trenutno zmanjšanje povpraševanja v letu gospodarske reforme, k temu pa precejšnje anuitete, ki jih je bilo treba odplačevati, so povzročile kolektivu Stillesa precejšnje težave. Toda že po nekaj letih so se razmere bistveno spremenile; kolektiv Stillesa je še povečal zmogljivosti ter odpravil nekatera ozka grla v proizvodnji. Drugo rekonstrukcijo so opravili v tovarni Stilles v obdobju od 1970 do 1972. leta. Kolektiv je z njo pridobil novo proizvodno halo, uredil skladišče, zgradil kompresorsko postajo, montirali so nove lesno-obdelovalne stroje, nabavili nova transportna sredstva. S to rekonstrukcijo je pravzaprav dobil Stilles današnjo podobo ter sedanje proizvodne zmogljivosti, ki mu omogočajo realizacijo v vrednosti 56 milijonov dinarjev ter približno 3,5 milijona ostanka dohodka.

Stilles je prav gotovo najbolj znan jugoslovanski proizvajalec stilnega pohištva. Samo lani so opremili hotel Croatia v Cavtatu, hotel Alpina in Kompasov hotel v Kranjski gori, zvezno skupščino in druge objekte v Beogradu in v Zagrebu. Tudi za tujino so izvedli nekaj naročil,

za letos pa predvidevajo izvoz v vrednosti kakih 8 milijonov dinarjev, kar pa prav gotovo ni malo, če upoštevamo dejstvo, da se je Stilles šele pojavil na tujih tržiščih.

SPREMENBA RAZMERJA V PROIZVODNJI

Najpomembnejši problem, s katerim se kolektiv Stillesa srečuje pri gospodarjenju, je poleg nagle rasti cen za surovine in reprodukcijski material, ter pomanjkanja surovin predvsem neustrezno razmerje med proizvodnjo individualne investicijske opreme ter maloserijsko proizvodnjo pohištva. Pravzaprav je sedanji obseg zaposlenih že prevelik za individualno proizvodnjo in zato tudi v Stillesu zelo resno razmišljajo o gradnji nove tovarne s približno 80 zaposlenimi, ki bi proizvajala le investicijsko opremo, medtem ko bi na sedanjih proizvodnih zmogljivostih proizvajali maloserijsko stilno pohištvo. Po analizah podjetja bi moralo biti razmerje med obema proizvodnima usmeritvama 70 proti 30 v korist stilnega pohištva, saj bi v tem primeru mnogo hitreje narasčal bruto produkt podjetja, pa tudi ostanek dohodka. Se-

veda proizvodnje opreme ne smejo zanemariti, saj je to že tradicionalna proizvodnja Stillesa. Zamisel o pospešnem povečevanju proizvodnje stilnega pohištva oziroma pohištva v malih serijah pa so začeli uresničevati že letos, v 1977. letu pa naj bi dosegli navedeno razmerje v proizvodnji.

Stilles je ena izmed 81 delovnih organizacij, ki so vključene v proizvodnjo in trgovsko podjetje Slovenijales. Integracija je bila izvedena že 1971. leta in prinaša pomembne koristi temu kolektivu. Raziskave tržišča, prodaja, izvoz, sodelovanje pri izboljšanju tehnologije in uvajanje novih tehnoloških postopkov — to je le nekaj pridobitev, ki jih je prinesla združitev v sestavljeno organizacijo Slovenijales.

Kolektiv sevniškega Stillesa je danes organiziran v sedmih delovnih enotah z 21 samoupravnimi delovnimi skupinami, prek katerih tudi poteka informiranje ter dogovarjanje o vseh samoupravnih zadevah. Res je sicer, da vseh nalog pri uveljavljanju novih samoupravnih odnosov še niso opravili, vendar pa lahko rečemo, da si v Stillesu prizadevajo približati odločanje vsem zaposlenim.

● V SEVNIŠKI KOPITARNI ZAKLJUČUJEJO SEDANJI PETLETNI PROGRAM RAZVOJA

RAZVOJ SE NE SME USTAVITI

Še malo, pa bo Kopitarna v Sevnici praznovala 90-letnico obstoja. Njen začetek sega v leto 1886, ko je nemška družina Winkle odkupila nekaj zemljišča in manjši podeželski mlin, ob katerem se je pričela proizvodnja kopit. V glavnem sta bila proizvodnja in razvoj tega obrata usmerjena na izkoriščanje bogatih sestojev bukovine. Izdelovali so polizdelke, ki so jih v velikih količinah izvažali. Finalizacija kopit se je širila postopoma, zaradi česar so posamezne objekte sproti dograjevali, kakor je pač nanese potreba. Posledica takega razvoja je bila nenačrtna gradnja objek-

ta. Kolektiv Kopitarna je zato moral v povojnih letih postopoma odstranjevati zastarele objekte, hkrati pa graditi nadomestne prostore.

Danes Kopitarna že vzbuja videz sodobnega podjetja. V ponazoritev naj navedemo, da je bilo v letih 1965—1969 zgrajenih 4.000 kv. metrov novih poslovnih prostorov in da se ta proces še nadaljuje. Hkrati z gradnjo potrebnih objektov pa je Kopitarna nabavljala tudi sodobno opremo. Pri tem so morali Sevničani premagati številne težave predvsem zaradi tega, ker je oprema za tovrstno in-

dustrijo izključno iz uvoza, saj za domačo strojno industrijo proizvodnja tovrstne opreme ekonomsko ni zanimiva. Hkrati z nabavo glavne opreme iz uvoza so v Kopitarni tudi sami izdelali veliko delovnih naprav in strojev, ki so omogočili varno in hitro delo. V podjetju še vedno snujejo nove in boljše rešitve delovnih operacij in postopkov. Z novatorstvom se ukvarja širok krog strokovnih delavcev, predlogi za boljše delo pa prihajajo tudi od delavcev v neposredni proizvodnji. Tako je prispevek kolektiva za dvig produktivnosti kar precejšen; vse to pa

omogoča, da podjetje kljub močni konkurenci posluje rentabilno.

Danes zaposluje sevniška Kopitarna 280 delavcev. Število zaposlenih je bilo v preteklosti mnogo večje, zmanjšanje pa je predvsem posledica večje intenzivnosti dela, ukinitve nekaterih dejavnosti, ki niso bile donosne, obrat za proizvodnjo žaganega lesa pa se je lani priključil GG Brežice.

Proizvodni program Kopitarne obsega: proizvodnjo polizdelkov za lesena kopita, izdelavo kopit, lesenih pet,

plastičnih rolet in drugih proizvodov iz plastike. Skupni planirani celotni dohodek znaša za leto 1974 35.000.000, poprečni osebni dohodek pa 2.300 na zaposlenega.

V Kopitarni trenutno gradijo proizvodne prostore za proizvodnjo plastičnih kopit. S to investicijo bodo zaključili sedanji petletni program razvoja. V Kopitarni pa ugotavljajo, da se v svojem razvoju ne smejo ustaviti, zato že navezujejo stike s strokovnimi institucijami, s pomočjo katerih naj bi ugotovili možnosti nadaljnjega razvoja podjetja.

● TRGOVSKO PODJETJE SEVNICA V PRECEPU GOSPODARSKIH UKREPOV

Kadri uhajajo

Trgovsko podjetje Sevnica, ki v sedanji obliki posluje deset let, je nastalo s spojitvijo tedanjega Splošnega trgovskega podjetja Sevnica in Trgovskega podjetja „Sloga“ Sevnica. Danes zaposluje 130 delavcev in ima v učnem razmerju 38 učencev za prodajalce v 21 poslovalnicah. Podjetje je ves čas svojega obstoja skrbelo za modernizacijo svojih lokalov, kar je pogoj za kvaliteto in kulturno postrežbo. V tem času je bilo zgrajenih ali adaptiranih 9 lokalov v Sevnici in na podeželju s skupno površino 3.048 kv. metrov. Za izgradnjo ali adaptacijo teh lokalov je bilo samo za gradbena dela vloženih več kot 6 milijonov dinarjev. Znatna sredstva pa je podjetje vložilo v sodobnejšo opremo teh in drugih lokalov.

Danes je podjetje v težavnem položaju, saj so že od leta 1971 zamrznjene marže v absolutnem znesku za večino artiklov, ki jih prodaja. Ukrepi, ki naj bi omejili neupravičeno visok zaslužek monopolni grosistični in zunanji trgovini, so prizadeli tudi trgovino na drobno, zaradi česar se je znašla v težkem položaju. Razlika v zaslužku v prodajni ceni stalno pada, na drugi strani pa zaradi zviševanja cen narašča vrednost zaloga, tako da mora podjetje vlagati v obratna sredstva vso akumulacijo, da lahko zadosti predpisom glede višine lastnih obratnih sredstev, namesto da bi ta sredstva vlagalo v modernizacijo in razširitev prodajnih površin.

Dodatno breme predstavljajo zunanje poslovalnice, ki niso več ekonomsko opravičene, vendar morajo obstajati zaradi širšega družbenega interesa. Resolucija o družbenem razvoju SR Slovenije v letu 1974 predvideva ustrezno ureditev tudi tega vprašanja, vendar kljub temu, da smo že v drugi polovici leta, še niso bili sprejeti napovedani ukrepi. Zaradi takšnih razmer se v podjetju povečuje fluktuacija zaposlenih, in sicer zlasti zaradi neurejenega oziroma neugodnega delovnega časa ob sorazmerno nizkih osebnih dohodkih. Pomanjkanje administrativnega kadra in boljši osebni dohodki v drugih delovnih organizacijah v Sevnici povzročajo, da se trgovina čedalje bolj bori s kadrovskimi težavami.

KMETIJSKI KOMBINAT „ZASAVJE“ INTENZIVIRA KMETIJSKO PROIZVODNJO V SEVNIŠKI OBČINI

Izkoriščajo naravne prednosti

Kmetijski kombinat „Zasavje“ šteje 133 zaposlenih, ki gospodarijo s 560 hektarji kmetijskih zemljišč, od tega je 200 hektarjev intenzivno obdelanih. Dejavnost kombinata je organizirana v dveh temeljnih organizacijah, kjer ima poseben pomen poleg lastne kmetijske in trgovske dejavnosti kooperacija z zasebnimi kmetijskimi proizvajalci. Danes kooperira s kmetijskim kombinatom 150 zasebnih proizvajalcev, prav gotovo pa se bo krog kooperantov še razširil, saj kmetovalci spoznavajo prednosti, ki jim jih nudi služba za pospeševanje kmetijstva pri obnovi, nabavi repro-

dukcijskega materiala, pa tudi druge.

Področje sevniške občine je ugodno predvsem za živinorejo in proizvodnjo mleka. Tako letos kombinat odkupil približno 2 milijona litrov mleka. Poleg tega pa zasebni proizvajalci na svojih površinah gojijo črni ribez, vrtnarske kulture, še posebej pa je to potrošje znano po kvalitetnih jabolkih. V predelih, kjer so ugodni pogoji za pridelovanje krompirja, je kombinat organiziral odkup, presežke pa prodaja Kolinski oziroma Mirni lavo krompirja v Mirni. Pridelovanje krompirja pa želijo Sevnici še intenzivirati, in pridelki zdaj pripravljajo ustanovitve strojnih skupnosti kmetov, ki bi tako ob pomoči pospeševalne službe ter s skupnimi stroji dosegali znatno višji pridelki.

Ze doslej so v Sevnici veliko storili za obnovo nasadov jablan ter hmelja, v bodoče pa si želijo kmetijskem kombinatu obetati še več; realnost teh obetov namreč temelji na finančni injekciji mednarodne organizacije FAO, ki naj bi financirala razvoj kmetijstva v spodnjem Posavju.

Kolektiv kmetijskega kombinata „Zasavje“ iz Sevnice so predvidene z zelenim planom, veliko dela, zlasti pa membrno pa bo organizirano zasebnih kmetijskih proizvajalcev v tržne proizvajalce. Tem pa bo kombinat tudi čisto dalje bolj povečeval svoj celotni dohodek, ki je letos planiran na 67 milijonov dinarjev. Na drugi strani pa se bo povečal tudi ostanek dohodka, tako da bodo lahko namenili več sredstev za osebne dohodke, pa tudi za razširjeno reprodukcijo.

TRANZVERZALA KURIRJEV IN VEZISTOV NOV, DRUGA NAJBOLJ POPULARNA POT PO SLOVENIJI

Po stezah revolucije

Pot od Gančanov do Slavnika, dolgo 800 kilometrov, lahko prehodimo v 25 dneh ● Bolje pa bo, če jo razdelimo v več etap in se tako dodobra spoznamo tudi s tistimi odmaknjenimi kottički naše dežele, ki jih običajne planinske poti ne povezujejo, po lepoti in pomembnosti pa zaslužijo večjo pozornost naše javnosti

Tranzverzalna pot prične v Gančanah pri spomeniku Stefanu Kovachu ob robu vasi, potem pa pelje skozi Beltince, Veržej in Ljutomer na Gomilo in nato po vsej dolžini Slovenskih goric v Maribor. Pot je speljana preko celotnega Pohorja od Maribora do Slovenj Gradca. Na Pohorju je kontrolna točka tudi na Šankarici, kjer je padel legendarni Pohorski bataljon. Iz Slovenj Gradca se tranzverzala povzpne na Plešivec

gričevju preko Bučke in Trške gore v dolino Krke in preko Gabrja na Gorjance. S Trdinovega vrha na Gorjancih se spusti v Belo krajino, kjer ima postaje v Suhorju in Črnomlju, prestolnici slovenskega osvobojenega ozemlja. Iz Bele krajine se dvigne na Mirno goro, z nje pa spusti pri Črmošnjicah na partizansko cestno magistralo do Podturna, kjer je bila pri Starih žagah cela vrsta partizanskih delavnic. V Občicah ob

Blegoš. Pri Železnikih se spusti v Selsko dolino, nato pa preko Dražgoš dvigne na Jelovico. Preko Jelovice pripelje na Soriško planino, z nje pa nad vasjo Sorico in preko prelaza Petrovo brdo na Porezen. S Porezna se spusti do znane partizanske bolnice Franja, naprej pa skozi Cerkev na Bevkov vrh in Sivko. S Sivke pride v dolino Idrice in skozi Idrjo na Vojsko in Gorenjo Trebušo. Tu se srečamo s partizansko telefonsko linijo. Pot vodi potem skozi Trnovski gozd in pride preko Lokey in Kopitnika na Čaven, od tod pa preko Predmeje po robu nad Vipavsko dolino do Cola in naprej na Nanos. Z Nanosa se spusti mimo Predjamskega gradu do Postojnske jame. Iz Postojne nadaljuje na Veliki Javornik ter preko Snežniške planote na Snežnik, ki je najvišja točka tranzverzale. S Snežnika gre pot mimo Sviščakov do Ilirske Bistrice ter skozi Brkine in Čičarijo na Slavnika, kjer se konča.

POT TOVARIŠTVA, SPOMINOV IN DOŽIVETIJ

Iz kratkega opisa tranzverzalne poti je razvidno, da je speljana po zelo pomembnih območjih iz NOB, pa tudi po območjih, ki so odmaknjena od naših središč in tudi od dobro obiskovanih planinskih poti in območij. Ta območja redkokdaj ali pa sploh ne obiskujemo, čeprav skrivajo mnogo naravnih lepote in zgodovinskih znamenitosti. Tudi to je bil namen tranzverzale kurirjev in vezistov NOV Slovenije, da približa odmaknjeni slovenski svet, njegove ljudi, zgodovino, znamenitosti in lepote obiskovalcem oziroma da vzbudi zanimanje tudi za tiste kottičke slovenske dežele, ki jih druge tranzverzale in običajne planinske poti ne vključujejo, pa si po svoji lepoti in pomembnosti zaslužijo večje pozornosti naše javnosti.

Hoja po tranzverzali kurirjev in vezistov pa prinaša tudi veliko možnosti za rekreacijo in sproščeno hojo po svežem zraku. Obiskovalec tranzverzale ima pred seboj cilj, ki ga vleče na pot. Če le imaš čas, odideš na pot, da boš dobil eno ali

več štampiljk tranzverzale. Ker ne moreš povsod z avtom, moraš tudi peš. Tako ima obiskovalec tranzverzale dvojno korist: spozna svojo domovino in si s tem širi svoje obzorje, s hojo v naravi in svežem zraku pa skrbi tudi za zdravje in jačanje telesnih sposobnosti.

Kdor se bo odločil za hojo po tranzverzali kurirjev in vezistov NOV Slovenije, lahko kupi tranzverzalni dnevnik pri vseh večjih poštah v Sloveniji, priplaninskih društvih PTT Ljubljana, Celje in Maribor, če pa ga nikjer ne more dobiti, naj piše Pokroviteljskemu odboru nad kurirji in vezisti pri Združenem ptt podjetju Ljubljana. Cena dnevnika je 5 dinarjev. Ravno tam lahko tudi dobi vodnik po tranzverzali, cena 10 dinarjev.

Tranzverzala kurirjev in vezistov NOV Slovenije je privlačna zlasti za pionirje in mladino. Vsa pot je razdeljena na 4 odseke in sicer Gančani - Vransko, Vransko - Kočevje, Kočevje - Železniki in Železniki - Slavnika. Pionir ali mladinec, ki prehodi enega izmed odsekov, prejme posebno „malo“ tranzverzalo značko. Za vsak nadaljnji prehojeni odsek prejme prav tako „malo“ značko, ko pa prehodi vso pot pa poleg že prejetih „malih“ prejme še „veliko“ značko.

Doslej je vso tranzverzalo pot prehodilo že 52 občanov raznih starosti, ki so vsi prejeli tranzverzalne značke. Tranzverzalne dnevnike je kupilo že 2345 pionirjev, mladincev in drugih občanov. To dokazuje priljubljenost te tranzverzalne poti. Nekateri, ki so pot že prehodili, hodijo že drugič, Josip Korlaet iz Zagreba pa jo je že dvakrat v celoti prehodil.

Želim, da nas bi bilo čim več obiskovalcev te lepe in pomembne tranzverzalne poti. Zato vabim vse, ki boste čitali te vrstice, da se odločite za hojo oziroma obisk te poti in kontrolnih točk ob njej. Ne bo vam žal, kot ni nam, ki smo jo že končali, pa smo se ponovno odločili, da hodimo po njej.

JOŽE DOBNIK

KOPER

Dopust na Poljskem

Obalni sindikati v Kopru so se že lani dogovorili s poljskim sindikatom kemične industrije za izmenična letovanja članov obeh organizacij v drugi državi. Tako je lani 70 delavcev z obalnega območja za 15 dni obiskalo Poljsko, medtem ko je enako število Poljakov letovalo pri nas v Fiesi. Z obeh strani je bilo hkrati poskrbljeno, da so si dopustniki med oddihom ogledali tudi najvažnejše kulturne in zgodovinske znamenitosti, tako da so bili delavci res zadovoljni. Organizatorja sta tudi sklenila, naj se komaj začeta praksa spremeni v tradicijo, obseg menjava pa se razširi.

Zal se je zaradi težav, ki jih poljski sindikat ni mogel premostiti, letos zgodilo, da bo le 40 delavcev z obalnega območja prebilo dopust na Poljskem. Ker je bilo prijavljenih

veliko več, so prosta mesta izžrebali. Izjemo je predstavljalo le tistih osem kandidatov, katerim so stroške letovanja delno ali v celoti plačale njihove organizacije združenega dela ali pa osnovne sindikalne organizacije, in sicer v znak priznanja za njihovo dolgoletno in vestno delo.

Ce upoštevamo, da petnajstdnevno letovanje skupaj z ostalimi stroški vsakega prijavitelja velja le 1500 din, še od tega pa nekaj manj kot tretjino prejme v obliki žepnine v tuji valuti, interes za dopuste na Poljskem pač ne preseneča. Želeti je le, da bi partnerji obalnih sindikatov prebrodili težave in v prihodnjih letih poskrbeli, da bi obseg brez dezinne menjave naraščal skladno z dogovori in zanimanjem poljskih in naših delavcev.

-mG

Trim plavanje v Celju

Zveza za športno rekreacijo in temeljno telesno vzgojo ter plavalni klub Neptun so v počastitev praznika občine Celje organizirali „Dan plavanja TRIM“, ki je v odvisnosti od starosti in spola udeležencev potekalo na progah 200, 100 in 50 metrov.

Prireditev je bila minulo nedeljo, žal, pa ni bila tako množična zaradi precej hladnega vremena in vode. Plavalo je 625 plavalcev vseh starosti. Vsi udeleženci so dobili priznanje organizatorja: spominsko kolajno plavalca trim in nalepko. Organizacija je bila vsekakor odlična, zato lahko rečemo, da je prireditev v celoti uspeša. Membe vredno je tudi to, da so se plavanja udeležile celo družine (na posnetku družina Lipnik). Najmlajši udeleženci so bili šestletni otroci, nastopili pa so tudi 60 let stari in še starejši občani.

TONE TAVČAR

KIDRIČEVO

Enoten center?

Na eni izmed zadnjih razširjenih sej predsedstva tovarniškega odbora sindikata tovarne glinice in aluminija v Kidričevem so razpravljali tudi o nadaljnji izgradnji športno-rekreacijskega centra v Kidričevem ter o sofinanciranju I. faze izgradnje turistično-rekreacijskega centra v Ptujju. Zanimivo je to, da bi naj v obeh primerih pomagala pri sofinanciranju TGA Kidričev.

Čeprav delovni kolektiv TGA – nikakor ne odreka svoje pomoči pri izgradnji RTC v Ptujju, pa je razumljivo bilo največ govora o sofinanciranju izgradnje plavalnega bazena v okviru športno-rekreacijskega centra TGA Kidričev. Svet krajevne skupnosti Kidričev je namreč sprejel program za povečanje kapacitet letnega kopalnišča, ki ima trenutno manjši bazen za neplavalce v izmeri 25 x 11 m ter otroški bazen 8 x 6 m. Oba bazena in ostali objekti na kopalnišču so bili zgrajeni v letih 1963 – 1964 in so za sedanje potrebe že premajhni, saj se hodijo v Kidričevu, kjer imajo v bazenih toplo vodo iz tovarne, kopat tudi iz Maribora, Celja in celo iz Gradca v Avstriji.

Prvotno je bilo predvideno, da bi se letos izvedla dogradnja letnega kopalnišča, ki bi naj obsegala izgradnjo plavalnega bazena najmanjših dimenzij 33 x 17 m, ureditev filtrirnih naprav za vse tri bazene, povečanje sanitarnih in garderobnih prostorov ter povečanje površin za sončenje in rekreacijo. Vendar so se stvari nekoliko spremenile, ker se svet krajevne skupnosti sploh ni strinjalo z izgradnjo bazena 33 x 17 m, ampak je sklenil, da se v Kidričevu v okviru športno-rekreacijskega centra TGA mora izgraditi kopalni-plavalni bazen olimpijskih mer. Bazen bi naj bil montažnega tipskega sistema Alu sistem po licenci „IMPOL“. Ker bi celotna ure-

ditev stala 3.000.000 dinarjev, je krajevna skupnost zaprosila za pomoč pri sofinanciranju delovni kolektiv TGA, ki bo v naslednjih dneh odločil, če bo pomagal pri tej izgradnji. Prepričani smo, da bo, vendar o tem kaj več prihodnjic!

FRANCE MEŠKO

LJUBLJANA

Na jesen znova!

TRIM lige v košarki in malem nogometu so ena izmed rednih oblik organizirane rekreacije za člane ljubljanskih delovnih skupnosti. Komisija za šport in rekreacijo pri mestnem svetu ZSS in mestni zvezi za telesno kulturo je uspešno v osmih ligah zbrati kar 78 moških in 4 ženske ekipe, v katerih se redno rekreira čez 900 delavcev.

Po enomesečnem odmoru se bo tekmovalje spet nadaljevalo. Komisija za šport in rekreacijo bo ob zaključku tega množičnega tekmovalnega podelila pokale in diplome, vsi udeleženci pa bodo prejeli tudi TRIM nalepke tiste panoge, v kateri so nastopali.

Skrajšana lestvica po predtekmovalnih je naslednja:

V tekmovalju košarkarjev skupine A (12 ekip) vodi Avtohtehna pred Indosom in Tegradom. V skupini B nastopa 10 ekip, za zdaj vodi Emona pred IEVT in SDK. V skupini C prav tako nastopa 10 ekip, na vrhu pa so Intertrade, TVD Bežigrad in Iskra-IEZE. Med članicami (4 ekipe) pa vodi Emona, medtem ko naslednja mesta zasedajo SDK, Hermes in Iskra TEN.

Mali nogomet igrajo v 4 skupinah, GP Obnova, Litostroj in SP DOM so trenutno vodilna moštva A skupine, v kateri nastopa 14 ekip. V B skupini tekmuje 12 ekip, za zdaj na vrhu so Projekt – nizke gradnje, PTT in Iskra-IEZE. Z enakim številom točk v skupini C (9 ekip) vodijo Ljubljanska banka, IMP in Kompas. V D skupini z 8 sodelujočimi ekipami pa so bila doslej najbolj uspešna moštva Podjetja za turizem, Inštituta za turbinske stroje in GP Objekt.

JANEZ ŠMON

Pri spomeniku XIV. diviziji – Vrh nad Laškim

in na drugi strani spusti v dolino reke Meže do Poljane, kjer je bila zadnja bitka v drugi svetovni vojni. Od tod se skozi Mežico dvigne na Peco in potem spusti v znano partizansko dolino Toplo. Skozi Črno na Koroskem se dvigne na Sentvid ter mimo Zlebnika, kjer je padel pesnik Karel Destovnik-Kajuh, nadaljuje pot do Belih vod. To so znana

težje cestni je bila med NOB glavna kurirska postaja TV-15, odkoder so vodile kurirske poti po vsej Sloveniji. V Kočevskem rogu nad to dolino, kamor se tranzverzala tudi povzpne, je bil v Bazi 20 med NOB sedež glavnega štaba NOV Slovenije in slovenskega političnega vodstva. Tranzverzala nadaljuje preko Podstenic in Pugleda na Kočevskem

Še zadnji koraki do Doma na Uršlji gori – 1696 m

območja iz bojev XIV. divizije po prihodu na Stajersko. Iz Belih vod se nadaljuje tranzverzala pot na Mozirsko planino, od tod pa se spusti v Ljubno ob Savinji ter skozi Gornji grad nadaljuje na Menino planino. Z Menine se spusti v Vransko, od tod pa dvigne na zasavsko hribovje in teče od Čemšenjske planine preko Vrhov, Partizanskega vrha, Mrzlice in Smohorja do Laškega. Od tod dalje poteka preko Kozjanskega skozi Jurklošter in Planino pri Sevnici na Bohor, z nje pa se spusti v Senovo in pride pri Brestanici do Save. Nato vodi pot po dolenskem

Rogu do Kočevja, od tod pa se dvigne na Travno goro. S Travne gore se spusti v Loški potok in preko Racne gore v Loško dolino. Skozi Stari trg in Lož vodi na Slivnico, z nje pa preko Sivč, Krvave peči, Mokrica, Kureščka, Turjaka, Ilove gore, Polzevega, Prežganja, Janč do Urha in Ljubljane. Tranzverzala vključuje prvo slovensko požgano vas Rašico, potem pa pride skozi Šmartno pod Šmarno goro in Sentvid na Polhograjske Dolomite. Preko Tošča in Pasje ravni se spusti v Poljansko dolino. Iz Poljan pelje preko Delnic in Javorja na Stari vrh, z nje pa na

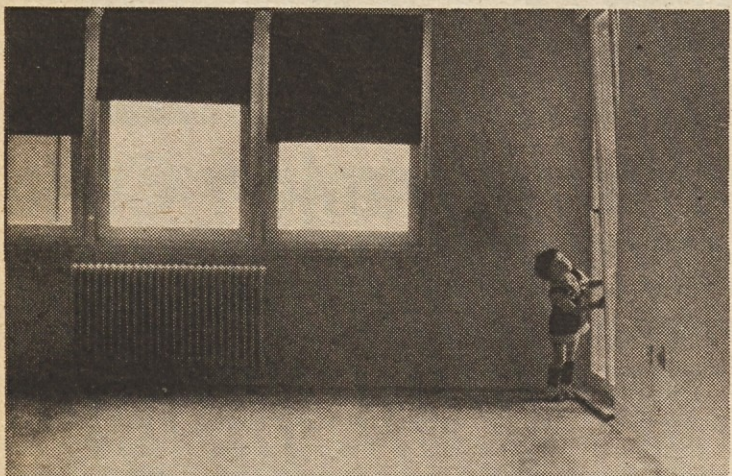

Na triglavskem grebenu (Foto: Joco Žnidaršič)

Komisija za razdeljevanje stanovanj iz solidarnostnega sklada je izmed 128 prosilcev izbrala 6 družin z nižjimi osebnimi dohodki, 21 mladih družin in 7 upokoencev

Prvi so dočakali

Mala Vanja je prva „pregledala“ novo stanovanje. Poskusila je vsa vrata pa okna in prepričala se je tudi, da je iz balkona lep pogled na bodoči otroški vrtec

Stanovanjski blok, ki so ga v Kamniku zgradili iz solidarnostnega sklada, so minulo soboto izročili najnujnejšim prosilcem za stanovanje

Tekst in fotografije: A. AČIČ

Od 34 stanovanj, kolikor so jih v Kamniku zgradili iz solidarnostnega sklada, so tokrat razdelili ključe prav gotovo najpotrebnejšim

Pred pravkar dograjenim stanovanjskim blokom na Bakovniku v Kamniku se je minulo soboto zbrala precejšnja grupa ljudi. Na skromni slovesnosti so namreč razdelili ključe 34 stanovanj, zgrajenih s sredstvi solidarnostnega sklada. Tako je 34 družin in upokoencev končno dobilo svoje stanovanje. Iz podstrešnih sobic, kletnih prostorov in kdove iz kakšnih lukenj se bodo preselili v dostojna stanovanja, kjer bodo lahko živeli kot večina drugih ljudi.

Komisija za razdelitev teh stanovanj ni imela lahkega dela, saj je bilo prošelj kar 128. Končno so jih razdelili tako, da je dobilo stanovanja 6 družin z nižjimi osebnimi dohodki, 21 mladih družin in 7 upokoencev. To so prva stanovanja, ki so jih v kamniški občini zgradili iz sredstev solidarnostnega sklada. Nov blok z 48 stanovanji pa je tudi že v gradnji.

Po srednjeročnem planu občine Kamnik primanjkuje 980 stanovanj, načrtujejo pa gradnjo 160 stanovanj letno oziroma skupaj z individualno gradnjo 200 stanovanj. Tak tempo gradnje vsekakor ne bo dohiteval potreb, saj so sredstva še vedno premajhna. Precej bi si prav gotovo pomagali z denarjem iz ukinjenega stanovanjskega sklada pri občini, ki od leta 1965 leži v banki. Ta sredstva bi vsekakor morali vrniti svojemu prvotnemu namenu in jih dati v upravljanje novoustanovljeni samoupravni stanovanjski skupnosti.

Problem pomanjkanja stanovanj pa bo v kamniški občini vsako leto večji. Industrija se hitro širi in potrebuje vedno več delavcev, ki pa jih na domačem področju že ni več. In če jih bodo hoteli dobiti od druge, bodo tem delavcem seveda morali nuditi stanovanje.

Za te ljudi pa, ki so se zbrali pred velikim lepim blokom, so bile te težave že mimo, čeprav ne pozabljene. Vsakega med njimi je čakalo stanovanje, ki bo odslej spremenilo njegovo življenje. Pri razdeljevanju ključev so bili vsi obrabi polni pričakovanja, zadržanega diha in morda tudi nejevernosti.

Med to skupino pričakujočih je bil tudi štiri letni Andrejček. Z materjo, ki se je držal za krilo, sta stala čisto blizu tovariša, ki je razdeljeval kuverte. In ko sta bila končno na vrsti, se je Andrejček odtrgal od materega krila in stekel po kuverto. Mati pa se je samo srečno smehljala in odkimavala z glavo. Cilka Homar je zaposlena v Svitu in je mati treh otrok. Andrejček je najmlajši.

„Sedaj stanujemo v vlažni majhni sobi, kjer je prostora le za posteljo, pa še to ne za vse štiri in omaro. Ko se bomo preselili, se bom vsaj enkrat lahko naspala, saj sedaj z Andrejčkom skupaj spiva. Seveda se bomo preselili čimprej. Treba pa bo dokupiti še opremo.“

Kar precej denarja bo še potrebno samo za tisto, najnujnejše, še posebej za kuhinjsko opremo, ki je v teh stanovanjih ni. Cilka si s tem zaenkrat ne beli glave. „Še bom delala nadure,“ pravi, „pa bomo že kako. Glavno je, da imamo stanovanje, suho in prostorno.“ Andrejček pa je ves ta čas tiščal v pesti ključ od novega stanovanja, saj je prav ta pomenil zanj, če drugega ne, svojo posteljo.

Ivanka in Albin Žibert sta še mlada. Ona dela v Tovarni usnja, on v Titanu. Z dvema majhnima otrokoma sta doslej stanovala pri starših.

„Najina sobica je velika le 2 x 3 metre in niti za posteljico za najmlajšega ni bilo prostora. Pa še daleč sva imela do službe, saj sva stanovala zunaj Kamnika. Treba bo seveda kupiti novo pohištvo. Žal pa trenutno v kamniških trgovinah ne dajejo kredita. Menda so že izčrpali vsa sredstva. Treba bo poskusiti še drugje. Potem se bova pa preselila.“

Ciril Rutar je zaposlen kot monter v Alpremu. Njegova žena Jožica pa v otroškem vrtcu. Tri otroke imata: Vanjo, Darjo in Mojco.

„V novem stanovanju bomo imeli dovolj prostora. Doslej smo živeli v podstrešni sobi, kjer je bilo pozimi pasje mrzlo, poleti pa nezno vroče. In prav pred kratkim sem kupil novo pohištvo in omaro sem moral prežagati, da sem jo lahko postavil v sobi. Škoda, ko bi vedel, da bom res dobil stanovanje, bi si ne delal take škode. Najbolj se vsi veselimo kopalnice, kjer bo vedno tudi topla voda. Ne vprašajte, kako smo se umivali doslej!“

Ko sta se Ciril in njegova žena Jožica pogovarjala in delala načrte o nabavi pohištva, o tem, kako bosta dobila denar in kredit, sta se najmlajši dve že lovili in igrali po prostornem stanovanju.

Olga Gorjup je upokojenka. Doslej stanovala v Domžalah pa v Kamniku. Vedno kot podnajemnica.

„Srečna sem, ko imam sedaj svojo garsonjero. Doslej sem vedno stanovala pri tujih ljudeh. Saj ni bilo tako hudo niti drago ne, vendar nikoli nisem vedela, koliko časa bom še tem oziroma kdaj bodo hoteli lastniki mojo sobico zase. Sedaj vem, da sem v svojem in da ne bom nikomur na poti. Veste, ko pride človek v leta, se najbolj boji, da bi bil komu odveč. In še nekaj je, kar bo zame veliko vredno: centralna kurjava. Ne bo mi več treba skrbeti za kurjavo, in pozimi bo vseeno toplo.“

Človek bi pričakoval, da se bodo novi stanovalci vselili takoj, saj so na stanovanje čakali dolgo in nestrpno. Vendar bodo stanovanja, vsaj nekatera, še nekaj časa prazna. Težave pri nabavi pohištva in še posebej kuhinjske opreme, ki pravzaprav iz nerazumljivih razlogov ni vgrajena, bodo mnoge prisilile na čakanje v starem stanovanju.

Vsekakor pa so to le majhne težave v primeri s tistimi, s kakršnimi so se doslej otepali. Potrebno pa je poudariti, da so ob tej prvi razdelitvi stanovanj iz solidarnostnega sklada v Kamniku prišli do stanovanja tisti, ki si zaradi nizkih osebnih dohodkov in številnih družin s svojimi zasluži ne bi mogli sami graditi ali kupiti stanovanja. Dejstvo je, da prav „solidarnostna stanovanja“ omogočajo tem ljudem normalno življenje, ki ga doslej niso imeli. Podatek pa, da so v kamniški občini po srednjeročnem planu stanovanjske izgradnje določili 80% novih stanovanj kot najemnih, kaže na prizadevanja, da bi bila stanovanja dostopna predvsem tistim z nižjimi osebnimi dohodki.

Andrejček Homar je prišel na svoj račun. Prvi je dobil v roke ključ novega stanovanja in tudi sam ga je odklenil. Zanj pomeni ključ tudi lastništvo posteljo

Upokojenka Olga Gorjup je iz solidarnostnega sklada dobila garsonjero. „Zame pomeni garsonjero varnost pa še toploto“, pravi.